

C:\Users\Plazma\Desktop\305\bri_Strugacti-Pohadka_o_Trojce.PDB

PDB Name: Strugačtí-Pohádka o Trojce
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 9.10.2003
Modification Date: 9.10.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Arkadij a Boris Strugačtí

Pohádka o Trojce

Přeložil Libor Dvořák, 1989

PŘELOŽIL LIBOR DVOŘÁK

© Angara 4-5/1967
© Translation Libor Dvořák, 1989

Epilogue © V. Gakov, 1989
Translation of epilogue © Petr Kaška, 1989

Pohádka o Trojce

Tenhle příběh začal tak, že když byl jednou pracovní den v nejlepším, když jsem potil krev nad další z nesčetných reklamací na adresu Kitěžgradského závodu magotechniky, zjevil se v mé pracovně můj dobrý přítel Edik Amperjan. Jako člověk zdvořilý a vychovaný nevolil bezostyšné zhmotnění rovnou na zchromlé, rozvrzané židli pro návštěvníky či neurvalý vpád zdí a nevtrhl ke mně ani otevřeným větracím okénkem v podobě šutráku vypáleného obléhacím katapultem. Většina mých kamarádů a známých neustále někam spěchala, pořád cosi nemohla stihnout, trvale žila pod tlakem nějakých skluzů a prošvihnutých termínů, a tak všechna ta nenadálá zhmotnění a překotné vpády podnikali s odzbrojující nenuceností, pohrdající zásadami komunikace jinak zcela běžnými. Edik k tomuto druhu lidí nepatřil - on jen skromně vstoupil do dveří. Dokonce nejdřív zaklepal, ale na nějaké "dále" už mi nezbyl čas.

Stanul přede mnou, pozdravil a zeptal se:

"Potřebuješ ještě pořád Černou Skříňku?"

"Skříňku?" zabručel jsem, stále ještě cele pohlcen reklamací. "Jak bych ti to řekl... A jakou skříňku to chceš?"

"Nepřišel jsem nevhod?" zeptal se zdvořilý Edik opatrně. "Moc se omlouvám, ale posílá mě šéf... Jde o to, že asi za hodinu se koná start výtahu nové konstrukce za hranice třináctého patra. Navrhují nám, abychom toho využili."

Můj mozek se i nadále halil do jedovatých par reklamační frazeologie, proto jsem jen tupě opáčil:

"Jaký výtah že má být na naši adresu vyskládněn ještě do třináctého patra tohoto roku?"

Vzápětí však už první desítky bitů Edikovy informace našly cestičku k mé šedé kůře mozkové. Odložil jsem pero a požádal jsem, aby mi vše řečené laskavě zopakoval. Edik trpělivě opakoval.

"A to je nabeton?" šeptl jsem roztřeseným hlasem.

"Absolutně," přikývl Edik.

"Tak jdeme," řekl jsem a vytáhl ze stolu desky s kopiemi svých žádank.

"Kam?"

"Jak to kam? Do šestasedmdesátého přece!"

"Snad bychom neměli tak hr," zakroutil Edik pochybovačně hlavou. "Nejdřív se musíme stavit u šéfa."

"Proč?"

"Přál si, abychom se u něj stavili. S tím šestasedmdesátým to není jen tak. A šéf by nám chtěl udělit patřičné požehnání."

Pokřčil jsem otráveně rameny, ale řekl jsem si, že hádat se nebudu. Vklouzl jsem do saka, vylovil z desek žádanku na Černou Skříňku a vypravili jsme se k Edikovu šéfovi Fjodoru Simeonoviči Kivrinovi, vedoucímu oddělení Lineárního Štěstí.

V přízemí u zamřížovaných dveří výtahové šachty bylo nezvykle živo. Bytná mříž otevřená dokořán, dveře kabiny také, zářily četné reflektory, hlazené plochy se matně leskly. Pod starým, již značně vybledlým transparentem Výtah

odevzdáme k výročí? se shlukli zvědavci a nedočkavci žádostiví jízdy. Všichni uctivě naslouchali provoznímu náměstkovi ředitele Modestu Matvejeviči Kamenojedovovi, který pronášel projev k vyrovnaným řadám montérů Soloveckého dozoru nad kotelnami.

"To musí přestat," hlaholil k zástupům Modest Matvejevič. "Protože v tomhle případě máme tu čest s výtahem, a ne se všelijakýma téma jejich spektroskopama mikroskopama. Výtah, soudruzi, je vysoce výkonný zdroj pohybu, to prosím především. A rovněž tak dopravní prostředek. Výtah - to musí být něco jako sklápěčka: přijede, vysype a hajdy zpátky. To za prvé. Našemu provoznímu úseku je už dávno známo, že mnozí soudruzi vědci, některé nejmenované akademiky nevyjímaje, nedovedou s výtahem zacházet. S tím bojujeme, tomu se snažíme zabránit. Máme v plánu účinný opatření - zřídíme příslušný zkoušky a na jejich základě budeme vydávat řidičský průkazy kategorie V (výtah), a to bez ohledu na osoby a funkce... Uvažujeme i o zavedení titulu vzorného uživatele výtahu... a tak dále. To za druhé. Ale soudruzi montéři musí ze své strany zajistit bezporuchovej provoz. A žádný výmluvy na objektivní potíže, abychom si rozuměli. My razíme požadavek "Výtah pro každého". Bez ohledu na osoby a funkce. Náš výtah musí vydržet i přímý zásah totálně nepoučeného akademika."

Procpali jsme se davem co nejbliž k řečníkovi. Slavnostní atmosféra tohoto improvizovaného shromáždění na mě udělala velký dojem. Ve vzduchu viselo, že dnes se výtah nakonec skutečně rozjede a možná v provozu vydrží celý den. Což by bylo věru zaznamenáníhodné. Výtah byl odjakživa Achillovou patou našeho ústavu a Modesta Matvejeviče osobně. Přísně vzato se ničím výlučným nevyznačoval. Jako každý pořádný výtah usiloval o co nejzdařilejší uvíznutí mezi patry, věčně byl obsazený, věčně likvidoval s láskyplnou péčí vyměňované žárovky, vyžadoval svrchovaně kvalifikované zacházení se šachtovými dveřmi a při vstupu do kabiny nikdo nemohl s jistotou prohlásit, kde a jak se mu podaří vystoupit. Oproti jiným výtahům však měl ten náš jednu zvláštnost: nemohl vystát, když od něj někdo požadoval, aby vyjel výš než do třináctého patra. Tedy - dějinám byly samozřejmě známy případy, kdy někteří vykukově vynalezli způsob, jak jankovitý mechanismus zkrotit, vsadit mu ostruhy do slabin a vystoupat do vyšší druhdy nevidaných. Pro průměrného občana však nedozírný masív ústavu od třináctého patra výš zůstával jednolitým bílým místem. O těchto državách, od ostatního světa a běžného administrativního styku téměř neprodyšně oddílných, vznikaly všemožné, často zcela protichůdné fámy. Tvrdilo se například, že ze stého čtyřicetého patra vede průchod do sousedícího prostoru s jinými fyzikálními vlastnostmi, že ve dvoustém třináctém patře žije neznámý kmen alchymistů, jinak myšlenkových dědiců a následovníků slovnatého Spolku devíti, zřízeného osvíceným indickým panovníkem Ašókou, kdežto v tisícím sedmáctém patře pěkně žijí a dobrou vůli spolu mají na břehu modrého moře rybář s rybářkou a starají se o zlatý potěr Zlaté rybký.

Mě osobně, a Edika vlastně taky, ovšem nejvíc zajímalo šestasedmdesáté patro. Podle protokolů tam měla být uložena Ideální Černá Skříňka, bez níž si naše výpočetní středisko neumělo představit svou další existenci, a také tam měl mít stálé bydliště jistý Štěničák Repetil, po kterém nezřízeně bažilo oddělení Lineárního Štěstí. Pokud nám bylo známo, sídlilo v šestasedmdesátém patře cosi jako sklad úzkoprofilových přírodních a společenských jevů a mnozí naši spolupracovníci dychtili po příležitosti proniknout do tohoto hájemství a vnořit do bezedné pokladnice své chtivé pazoury. Například Fjodor Simeonovič snil o údajných tunách granulovaných Důvodů k Optimismu. Mládenci z oddělení Sociální Meteorologie zase jako sůl potřebovali alespoň jednoho kvalifikovaného Mraženého Ševce - a tam byli údajně evidováni hned tři, všichni jako jeden muž s provozní teplotou blížící se absolutní nule. Nu a Cristóbal Josévich Junta, vedoucí oddělení Smyslu Života a doktor těch nejnečekanějších věd, hodlal ze šestasedmdesátého patra vytěžit unikátní exemplář takzvané Touhy Bezkrídle Přizemní, kterou si chtěl vypreparovat a vycpat. Za posledního čtvrtstoletí se už šestkrát pokusil proniknout do šestasedmdesátého průlomem skrz stropy, využívaje svých výjimečných vloh k vertikální transgresi, ale ani to se mu nepodařilo, všechna patra nad klíčovým třináctým byla v souladu s pořouchlým záměrem dávných stavitelů důkladně blokována před veškerými druhy transgrese. To vše znamenalo, že úspěšný start výtahu by se stal zásadně novou etapou v životě celého našeho pracovního kolektivu. Zastavili jsme před pracovním Fjodora Simeonoviče a staříčký, úzkostlivě čistý a důstojný domácí skřítek Tichon nám pohostinně otevřel dveře.

Fjodor Simeonovič nebyl sám. Vedle jeho širošířého psacího stolu seděl v přepychové klubovce nedbale rozvalený olivově zažloutlý Cristóbal Josévich a dumlal voňavé havana. Fjodor Simeonovič přecházel s palci zastrčenými za křiklavě barevné šle po pracovním a snažil se našlapovat po samém kraji orientálního koberce. Na stole se v křišťálových mísách skvěly rajske plody - obrovská ruměná jablka Poznání Zla a na první pohled naprosto nepoživatelná, nicméně hojně červivá jablka Poznání Dobra. Porcelánová nádoba vedle lokte Cristóbala Joséviche byla plná ohryzků a nedopalků.

Když Fjodor Simeonovič zaznamenal naši přítomnost, zastavil se.

"Á, tady je máme osobně," pronesl bez obvyklého úsměvu. "P-prosím, posaďte se, čas je drahý. Ten K-Kamenojedov je tlachal, ale už b-brzy skončí. C-Cristo, vylož o-okolnosti, mně se to ó-obyčejně nedaří."

Posadili jsme se. Cristóbal Josévich přimhouřil za dýmovou clonou pravé oko a změřil si nás pohledem koňského handlíře.

"Pokud nemáš nic proti, rád vše vyložím," řekl Fjodoru Simeonoviči obřadně. "Okolnosti celé této akce, vážení mladí pánové, jsou takového rázu, že jako první bychom se do šestasedmdesátého měli vypravit my osobně, protože jsme lidé zkušení a po všech stránkách zdatní. Dle názoru vedení jsme však pro potřeby prvního pokusného startu příliš staří a příliš vážení. Proto volba padla na vás a já vás hned v úvodu upozorňuji, že to není žádný dětský výlet, ale průzkum, možná dokonce průzkum bojem. Bude to od vás vyžadovat sebekázeň, odvahu a prozíravost. Upřímně řečeno se nedomnívám, že jste s to zmíněné kvality osvědčit, ale jsem ochoten respektovat doporučení Fjodora Simeonoviče. V každém případě byste měli vědět, že s největší pravděpodobností budete nuceni operovat na nepřátelském území - a ten nepřítel je krutý a nesmiřitelný, nepřítel, který se nezastaví před ničím."

Po takovém úvodu mi přeběhl mráz po zádech, ale to už Cristóbal Josévich začal konkrétně ličit, jak se věci mají. Měly se takto. Ukázalo se, že v šestasedmdesátém patře se rozkládá město Vypadákov, jež svého času coby válečnou kořist uchvátil mstivý kníže Oleg. Tento Vypadákov po staletí slul co ohnisko zvláštních jevů a dějiště prapodivných událostí. Proč se to všechno odehrávalo, není známo, ale vše, co v každé etapě vědeckého, technického a sociálního pokroku nemohlo být rozumně a srozumitelně vysvětleno, se dostávalo právě tam, aby tu čekalo na příhodnější chvíli. Takže již v dobách Petra Prvního zároveň se založením slavné sanktpetěrburské Kunstkomy vybudovaly solovecké vrchnosti, reprezentované osobou bombardýřského poručíka Ptachy a půlotrou jeho udatných granátníků, jako věrnou nápodobu tohoto vzoru Císařskou a Královskou Kunstkomoru Kumštův Přeskvělých a Přepodivných se šatlavou a dvěma lázněmi. V té době bylo šestasedmdesáté patro v přízemí, o nějakém výtahu neměl nikdo ani potuchy a dostat se do c. a k. Kunstkomy bylo mnohem snazší než do připojené lázně. Dále pak, vzhledem ke všeobecnému růstu Vědeckých Znalostí byl přístup do těchto míst stále svízelnější a s vynálezem výtahu ustal téměř nadobro. Kumštův Kunstkoma mezitím utěšeně rostla, rozšiřovala se, za Kateřiny se změnila v Muzeum Zvěrozpytných a Všelických Dalších Přírody Zázrakův, za Alexandra II. v Ruskou Imperátorskou Rezervaci Magických, Spiritistických a Okultních Fenoménů a nakonec ve Státní Kolonii Nevysvětlených Jevů při VÚ BECNIC AV (Výzkumný Ústav Belzebubismu, Eskamotérství, Cyklopologie, Najádologie a Imaginárních Cirkulací). Zhoubné důsledky vynálezu výtahu bránily tomu, aby tato pokladnice mohla být využívána pro vědecké a studijní účely. Pracovní korespondence byla nadmíru ztížena a její doručování se zoufale protahovalo: lana spouštěná shora se vlastní vahou trhala, poštovní holubi odmítali tak vysoko létat, rádiové spojení bylo s ohledem na zaostalost vypadákovské spojové techniky nejisté a využívání vzduchoplavby vedlo jen ke zbytečným ztrátám nedostatkového hélia... To vše však byla jen historie. Asi před dvaceti lety skotačivý výtah vysadil v šestasedmdesátém inspekční komisi příslušného soloveckého OPBH, která přicestovala se skromným a nenápadným úkolem prozkoumat ucpanou kanalizaci v laboratořích profesora Vybelhalla ve čtvrtém patře. Co přesně se tenkrát odehrálo, zůstává podnes obestřeno rouškou tajemství. Vybelhallův spolupracovník, který komisi očekával na chodbě, vyprávěl, že kabina s šíleným řevem pádila šachtou vzhůru, za prosklenými dveřmi se mihly hrůzou znetvořené tváře a pak strašlivé vidění zase zmizelo. Přesně za hodinu byla kabina objevena ve třináctém patře celá zpěněná, uštvane řzála a ještě se drobně chvěla přestálým vzrušením. Komise uvnitř nebyla, jen na stěnu někdo umělou klovatinou přilepil vzkaz, napsaný na rubu tiskopisu havarijního protokolu. Text byl následující: "Vyrážím na obhlídku. Vidím divný kámen. S. Farfurkisovi uděluji důtku za únik do křoví. Předseda komise L. Vuňukov."

Dlouhou dobu nikdo netušil, kde přesně L. Vuňukov se svými podřízenými kabinu opustil. Vyšetřovala to Bezpečnost a bylo dost oplétaček. O měsíc později se na střeše výtahové kabiny našly dvě zapečetěné obálky adresované řediteli OPBH. Jedna obálka obsahovala štůsek příkazů a rozhodnutí, na jejichž základě se udělovaly důtky jednou s. Farfurkisovi, jindy s. Travopolnikovovi, většinou za projevy individualismu a jakousi nepochopitelnou "zubovštinu". Ve druhé obálce se nalézaly materiály týkající se revize stavu kanalizace ve Vypadákově (stav byl označován za neuspokojivý) a příписы pro účtárnu, v nichž se pisatel dožadoval vysokohorských příplatků, mimořádných diet a odlučného. Pak korespondence začala chodit dosti pravidelně. Nejdřív to byly protokoly ze zasedání inspekční komise OPBH, potom protokoly ze zasedání komise blíže nespecifikované, pak Zvláštní komise pro vyšetření okolností, později najednou Dočasné Trojky pro zkoumání činnosti správce Kolonie Nevysvětlených Jevů občana Zuba a nakonec, po třech důkladných, zevrubných hlášeních "o trestuhodné nedbalosti" se L. Vuňukov označil za předsedu Trojky pro Racionalizaci a Utilitizaci Abnormálních, Nevysvětlených a Transcendentních Idejí a Jevů (TRULANTIJ). Shora přestaly padat protokoly a místo nich na střeše výtahu přistávaly oběžníky a směrnice. Byly to dokumenty strašlivé jak formou, tak obsahem. Nezvratně svědčily o tom, že někdejší komise OPBH uzurpovala veškerou moc ve Vypadákově a že nebyla v stavu s touto mocí rozumně nakládat.

"Hlavní nebezpečí spatřuji v tom," pokračoval Cristóbal Josévich, zamyšleně cucající vyhaslý doutník, "že ti šejdiři mají k dispozici všemjístě důvěrně známé Velké Kulaté Razítko. Doufám, že si uvědomujete, co to znamená..."

"Uvědomujeme," řekl Edik tiše. "Co je psáno..." Jeho jasná tvář se jakoby zamlžila. "A co kdybychom aplikovali remoralizátor?"

Cristóbal Josévich si vyměnil pohled s Fjodorem Simeonovičem.

"Zkusit se to jistě dá," usoudil a pokrčil rameny. "Mám ovšem obavy, že ty procesy už příliš pokročily..."

"N-ne, proč?" namítl Fjodor Simeonovič. "Jen ho aplikujte, Ediku, klidně aplikujte... Přece na ně ne-nepůjdeme se samopaly... O-ostatně tam mají také Vybelhalla..."

"Jak to?" nevěřili jsme svým uším.

Ukázalo se, že před třemi měsíci přišel shora požadavek na odborného poradce, kterému nabízeli plat vskutku královský. Nikdo v takové finanční podmínky nevěřil, zvláště pak profesor Vybelhallo, který v té době právě dokončoval velký vědecký úkol - vyšlechtění rybářské samonavlékací žízaly cestou převýchovy. Svou nedůvěru v podobné platové podmínky Vybelhallo veřejně ventiloval na vědecké radě a ještě téhož večera uprchl, vše opustil a zmizel. Mnozí ho viděli, jak se s aktovkou v zubech škrábal šachtou vzhůru a v každém pátém patře vystoupil, aby v bufetu načerpal nové síly. Po týdně byl shora shozen přípis o jmenování profesora Vybelhalla do funkce odborného poradce s platem ve slíbené výši a navíc s příplatky na jazyky.

"Děkujeme," řekl zdvořilý Edik. "To je velmi cenná informace. Že bychom šli?"

"Běžte, běžte, mládenci," pronesl tklivě Fjodor Simeonovič. Pohlédl do magického krystalu. "Ano, už je čas.

Kamenojedov se b-blíží ke k-konci. A hlavně o-opatrně... Je to š-šeredné místo..."

"A prosil bych bez zbytečných emocí!" připomněl důrazně Cristóbal Josévich. "Když vám ty vaše štěnice a skříňky nebudou chtít vydat, tak ať si je sežerou. Vy jste naši zvědové. Bude s vámi navázáno jednostranné telepatické spojení. Hodláme sledovat každý váš krok. Shromažďujte informace - to je váš hlavní úkol."

"Rozumíme," přikývl Edik.

Cristóbal Josévich nás ještě jednou oblažil dlouhým zpytavým pohledem.

"Měli by si s sebou vzít Modesta," zabručel. "Tohle vytloukání klínu klínem..." Beznadějně mávl rukou. "No dobře, pusťte se do toho. Buonaventura."

Vyšli jsme ven a Edik řekl, že teď se musíme stavit u něj v laboratoři a vzít si remoralizátor. Poslední dobou praktické remoralizaci doslova propadl. V laboratoři měl v devíti skříních experimentální agregát, který fungoval tak, že v ozařovaném potlačoval atavistické pudy a na povrch doloval rozum, dobro a další věčné, nepomíjivé hodnoty. Edikovi už se za pomoci remoralizátoru podařilo vyléčit jednoho zuřivého filatelistu, vrátit do lůna rodiny dva zcela vyšinuté hokejové fanoušky a umravnit chronického klevetníka. Teď se pokoušel zkrotit velkého hulváta a našeho kamaráda Vítu Kornějeva, zatím ovšem neúspěšně.

"Jak tohle všechno povlečeme?" zděsil jsem se při pohledu na masivní skříně.

Edik mě rychle uklidnil. Naštěstí už se mu téměř podařilo dokončit přenosný model, samozřejmě méně výkonný, ale Edik doufal, že pro naše účely to plně postačí. "Dopájím a doladím si to až tam," řekl mi, když do kapsy strkal plochou kovovou krabičku.

Když jsme se znovu vrátili na chodbu před výtahem, Modest Matvejevič svůj projev právě uzavíral.

"...což také zamezíme," tvrdil poněkud ochraptělým hlasem. "Protože za první výtah šetří naše zdraví. To za první. A šetří pracovní dobu. Takovej výtah stojí peníze a kouřit v něm kategoricky zakážeme... Jsou nějaký dobrovolníci?" obrátil se k davu s trochu nečekanou otázkou.

Hned se ozvalo několik dychtivých hlasů, ale Modest Matvejevič tyto kandidatury zavrhl. "Na ježdění ve výtahu jste ještě moc mladý," prohlásil. "Výtah - to není kdejaký váš spektroskop mikroskop."

Já a Edik jsme se mlčky propkali do první řady.

"Potřebovali bychom do šestasedmdesátého," špitl Edik polohlasně.

Rozhostilo se uctivé ticho. Modest Matvejevič si nás s nesmírným despektem prohlédl od hlavy až k patě.

"Je to chabota," broukl si nespokojeně pod nos. "Zelenáči... Kouříte?" otázel se nakonec.

"Ne," ujistil ho Edik.

"Tu a tam," dodal jsem.

Z davu se k Modestu Matvejeviči vyhnul domácí skřítek Tichon a něco mu pošeptal do ouška. Modest Matvejevič sevřel rty a celý se nadmul.

"To si ještě ověříme," řekl a vytáhl z kapsy zápisník. "V jaké záležitosti cestujete, Amperjane?" zeptal se nakvašeně.

"Potřebuju Štěníčka Repetila," odpověděl Edik.

"A vy, Privalove?"

"Já si jedu pro Černou Skříňku."

"Hm..." Modest Matvejevič zalistoval v zápisníku. "Správně... to by tam bylo... Táákže... Kolonie Nevysvětlených Jevů... Ukažte mi žádanky."

Ukázali jsme.

"No dobře, když chcete, tak si jeďte... Nejste první ani poslední..."

Zasalutoval. Ozvala se smuteční hudba. Dav se vzrušeně zavlnil. Vstoupili jsme do kabiny. Bylo mi smutno a jímalo mě děs, vzpomněl jsem si, že jsem se nerozloučil se Stellinkou. "Rozdupou je tam na kaši," vysvětloval zrovna někomu Modest Matvejevič. "Je jich škoda... nejsou to špatný mládenci... Ten Amperjan vůbec nekouří, prej nedá cigaretu do huby..." Dveře šachty se s kovovým rachotem zabouchly. Edik zabořil zrak do podlahy a stiskl tlačítko vedle číslce 76. Dveře kabiny se automaticky uzavřely, rozsvítil se nápis "Nekuřte! Připoutejte se!" a my se vydali na cestu.

Zpočátku kabina ubíhala lenivě, lehkým ochablým poklusem. Bylo znát, že se jí nikam moc nechce. Dolů pomalu odplouly známé chodby, truchlivé tváře přátel, amatérsky vyrobené plakáty Ať žijí průkopníci! A Nikdy na vás nezapomeneme! V třináctém patře nám naposledy zamávali šátečky a kabina se vnořila do zcela neprobádaných končin. Ukazovaly se a zase mizely na první pohled neobydlené, prázdné prostory a místnosti, ořesy a nárazy byly stále řidší, stále slabší, kabina jako by usínala a v šestnáctém patře zastavila docela. Stačili jsme si jen vyměnit pár vět s nějakými ozbrojenci, z nichž se vyklubali příslušníci Oddělení Začarovaných Pokladů - a vtom se kabina doslova vzepjala na zadní a se železným zaržáním vyrazila zběsilým cvalem do nadhlavníku. Zamrkaly žárovíčky, o překot cvakaly spínače. Strašlivé přetížení nás vmáčklo do podlahy. Abychom se udrželi na nohou, museli jsme se s Edikem chytit jeden druhého. V zrcadle se odrážely naše vypětím zpoceně tváře a už jsme se připravovali na nejhorší, ale náhle byl trysk opět vystřídán drobným cvałem, přetížení pokleslo na pouhých jeden a půl G a my pookřáli. Kabina pod jednou pěnou přistála u dveří sedmapadesátého patra. Dveře se rozjely do strany, vstoupil hřmotný postarší muž s tahací harmonikou připravenou k akci, nedbale na nás vyplivl: "Brejden vespolek" a stiskl knoflík vedle číslce 63. Jakmile se výtah dal do pohybu, zlehka se opřel o stěnu, zasněně obrátil oči v sloup a začal si tiše preludovat Kalinku. "Jedete zezdola?" informoval se líně, aniž k nám otočil hlavu. "Zezdola," odpověděli jsme. "Kamenojedov tam pořád ještě dělá?" "Pořád."

"Tak ho ode mě pozdravujte," požádal nás neznámý a přestali jsme pro něj existovat. Kabina trpělivě stoupala, zachvívajíc se přesně v rytmu Kalinky a my s Edikem jsme začali studovat Návod k použití, vyleptaný do měděné desky. Zjistili jsme, že je zakázáno: hnízdění netopýrů, vampírů a veverek-poletuch ve výtahové kabině; vystupování skrz stěny v případě zastavení kabiny mezi stanicemi; převážení výbušnin a hořlavin, jakož i nádob s džiny a ohnivci bez ohnivzdorných náhubků; používání výtahu domácími skřítky a vlkodlaky bez doprovodu... Všem bez výjimky bylo také zakázáno provádět rošťáckiny, věnovat se spánku a vykonávat poskoky. Dočíst do konce jsme však nestačili.

Kabina zastavila, neznámý vystoupil a Edik znovu stiskl tlačítko šestasedmdesátého. Kabina se utrhlá z místa tak bleskově, že se nám zatmělo před očima. Sotva jsme se vydýchali, kabina stála bez pohybu s dvěma dokořán. Podívali jsme se po sobě, vyšli ven a zdvihli žádanky nad hlavu jako bílé parlamentářské prapory. Nevím, co jsme vlastně

očekávali. Rozhodně něco nepříjemného.

Ale nic strašného se nestalo. Ocitli jsme se v kulatém, prázdném a velice uprášeném sále s nízkým šedým stropem. Uprostřed se tyčil bílý valoun vrostlý do parket, něco jako patník, a kolem se povalovaly bez ladu a skladu zažloutlé kosti. V mírném šeru se vznášel pach myšiny. Najednou se výtahové dveře za našimi zády s rachotem zabouchly, my vytřeštili oči, otočili jsme se, ale to už se za mříží mihl jen strop kabiny propadající se dolů. Sálem přeběhl zlověstný vzdalující se hukot a po chvíli ztichl. Ocitli jsme se v pasti. Okamžitě a naléhavě se mi chtělo zpátky, dolů, ale zaražený výraz, který se mihl v Edikově tváři, mi vrátil jistotu. Vysunul jsem spodní čelist, založil ruce za záda a na poněkud ztuhlých nohou, leč s nezávisle skeptickým vzezřením jsem zamířil ke kameni. Přesně jak jsem očekával, byl ten kámen čímsi na způsob milníku, ukazatele cesty, se kterým se tak často setkáváme v pohádkách. Nápis na něm byl uspořádán asi takto:

§ 1 v levo se dá

š o hlavinku příd eš

§ 2 v pravo se d

áš ni kam ne dojde š

§ 3 cestou rovno

u se dáš S Vu H

"Poslední řádku někdo vysekal," upozornil mě Edik, "Aha, a tady je ještě něco připsáno tužkou... Na tomto místě... jsme se poradili s lidem... a převládá názor, že je třeba jít... přímo. Podpis L. Vuňukov."

Podívali jsme se před sebe. Teď, když už naše oči uvykly tlumenému rozptýlenému světlu, pronikajícímu do těchto prostor neznámo kudy, spatřili jsme dveře. Byly troje, ovšem oboje postranní byly zatlučeny, kdežto k prostředním vedla kolem kamene pěšinka vyšlapaná v prachu.

"Tohle všechno se mi nějak nechce líbit," poznamenal jsem se zmužilou přímostí. "Ty kosti..."

"Kosti jsou podle mého názoru sloní," mínil Edik. "Ale to není důležité. Přece se teď nevrátíme."

"A neměli bychom alespoň napsat vzkaz a hodit ho do šachty?" navrhl jsem. "Jinak zmizíme úplně beze stopy."

"Sašo," řekl Edik, "nezapomeň, že jsme v telepatickém spojení. To se nehodí. Vzhop se."

Vzhopil jsem se. Znovu jsem vystrčil čelist a rozhodným krokem se vydal ke dveřím uprostřed. Edik kráčet po mém boku.

"Rubikon je překročen!" prohlásil jsem a kopl do dveří.

Efektívní překonání Rubikonu se nezdařilo: na dveřích totiž byla docela nenápadná tabulka se známým nápisem K SOBĚ, a my Rubikon musili překročit znovu, tentokrát už bez okázalých gest, za pomoci ponižujícího zápolení se silnou vratnou pružinou.

Hned za dveřmi se rozkládal park zalitý slunečním světlem. Spatřili jsme pískem vysypané pěšiny, úhledně zastřížené keře a upozornění "Nešlapat po záhonech, nespásat trávu". Naproti stála litinová parková lavička s prolomeným opěradlem a na ní četl noviny a dlouhými prsty bosých nohou zadumaně švelil nevidaný muž se skřípcem na nose. Sotva nás zahlédl, bůhvíproč znejistěl, noviny však neodložil, jen si nohou obratně sejmul skřípec, otřel si skla o nohavičce a znovu jej usadil na původní místo. Pak noviny položil na lavičku a vstal. Byl velké postavy, neuvěřitelně chlupatý, oblečený do čistého bílého nátělníku a modrých plátěných kalhot se šlemi. Zlatý skřípec svíral mohutný kořen černého nosu a propůjčoval mužovi mírně cizokrajný vzhled. Měl v sobě cosi z politických karikatur v ústředním tisku. Zahýbal velkýma ostrýma ušima, popošel nám několik kroků naproti a pronesl lehce ochraptělým, přesto však příjemným hlasem:

"Vítám vás ve Vypadákově. Dovolte, abych se představil. Jsem Fjodor, sněžný muž."

MLčky jsme se uklonili.

"Jistě jste přijeli zdola," pokračoval. "Zaplaťpánbůh. Čekám na vás už přes rok - od té doby, co jsem byl racionalizován. Ale posaďte se. Do večerního zasedání Trojky zbývá asi tak hodina. S vaším laskavým dovolením bych si moc přál, abyste se na toto zasedání dostavili alespoň jakžtakž připraveni. Moc toho samosebou nevím, ale snad vám postačí i to málo..."

SPIS č. 42

STAROUŠEK EDELWEISS

Práh zasedačky jsme překročili přesně v sedmáct nula nula. Byli jsme řádně instruováni, připraveni na všechno a věděli jsme, do čeho jdeme. Přinejmenším já takový dojem měl. Musím se přiznat, že Feďovy komentáře mě trochu uklidnily, zatímco Edik naopak upadl do stísněné nálady. Ta jeho stísněnost mě překvapovala a připisoval jsem ji především okolnosti, že Edik byl odjakživa mužem čisté vědy, na hony vzdáleným vši došlé a odeslané korespondenci, děrovačkám, výkazům a oběžníkům. Na druhé straně zmíněná Edikova sklíčenost vyvolávala ve mně, člověku relativně protřelém, pocit převahy, cítil jsem se svým pánem a byl jsem ochoten podle toho také vystupovat.

V místnosti byl prozatím přítomen jeden jediný člověk, soudě podle Feďkova popisu správce Kolonie soudruh Zubo. Seděl u malého stolku, před sebou držel otevřené desky a málem nadsakoval netrpělivým rozrušením. Byl Kuběny a připomínal Duremara, jeho rty se neustále pohybovaly a oči měl bílé jako antická socha. Nejdřív nás vůbec nezpozoroval, a tak jsme stydlivě odcupitali ke zdi, pod tabulku Představitelé. Místnost měla tři velká okna, vedle dveří stál holý demonstrační stůl, a u stěny proti oknům jiný stůl, krytý zeleným soukenným ubrusem. V koutě majestátně čněl ke stropu obludný hnědý trezor; správčův stolek zavalený šanony se choulil u jeho úpatí. V místnosti byl ještě

jeden stolek, opatřený tabulkou Odborný poradce, a nad ním visel obrovský transparent přes půldruhé zdi s nápisem: LID NEPOTŘEBUJE NEZDRAVÉ SENZACE! LID POTŘEBUJE ZDRAVÉ SENZACE! Zašilhal jsem po Edikovi. Edik upřeně zíral na nápis. Edik byl zdrcen.

Najednou správce trhl hlavou, pohnul velkým nosem a zaregistroval naši přítomnost.

"Nepovolání!" zvolal s polekaným úžasem.

Vstali jsme a uklonili se. Správce, který z nás nespouštěl napjatý pohled, vstal od svého stolku, učinil několik plíživých kroků, zastavil před Edikem a napřáhl ruku. Zdvíhaly Edik se slabě pousmál, podávanou ruku stiskl, představil se, načež o krok ustoupil a znovu se uklonil. Zdálo se, že správce je z toho paf. Několik okamžiků stál ve strnulé póze, ale pak si zvedl dlaň až před obličej a nedůvěřivě si ji prozkoumal. Něco nebylo v pořádku. Správce rychle zamrkal a s velkým neklidem, jako by hledal něco, co mu upadlo, začal zkoumat podlahu pod nohama. Konečně mi došlo.

"Doklady!" sykl jsem. "Dej mu doklady!"

Správce dál s bolestným úsměvem pátral pod nohama. Edik mu chvatně strčil do ruky svůj průkaz a žádanku. Muž ožil. Jeho jednání znovu dostalo smysl. Polkl očima nejdřív žádanku, potom fotografii v dokladech a jako zákusek si dopřál Edika osobně. Totožnost fotografie s originálem ho uvedla do nelíbeného nadšení.

"Moc mě těší!" zvolal. "Zubo jméno mé. Správce. Tak vás u nás vítám. Zatím se tu u nás ubytujte, soudruhu Amperjane, jako doma, ještě nás čeká spousta práce." Zarazil se a pohlédl na mě. Průkaz i žádanku jsem držel ve výši prsou. Procedura polykání se opakovala. "Moc mě těší!" halasil správce přesně týmiž slovy. "Zubo jméno mé. Správce. Tak vás u nás vítám. Zatím se klidně ubytujte, soudruhu Privalove, jako doma..."

"Jak to bude s hotelem?" otázal jsem se věcně. Měl jsem dojem, že to bude ten nejsprávnější tón. Ale zmýlil jsem se. Správce se tvářil, jako by můj dotaz neslyšel. Už se plně věnoval žádankám.

"Takže Skříňka Černá Ideální..." mumlal si. "Takovou bychom tu měli, ještě jsme se jí nezabývali... Ovšem ten váš Štěníčák Repetil už je zracionalizován, soudruhu Amperjane... Nevím, nevím... Uvidíme, co na to Lavr Fedotovič, ale já bych to na vašem místě nepokoušel..."

Najednou umkl, zaposlouchal se a spěšně odcválal na své místo. V předpokoji se rozlehly nějaké hlasy, kašláni, otevřely se dveře, uvedené do pohybu vysloveně panovnickou rukou, a do zasedačky napochodovala Trojka v celé své kráse - všichni čtyři.

Lavr Fedotovič Vuňukov plně odpovídal referencím, které jsme na něj měli - byl bělostný, pěstěný, mohutný, sotva vstoupil, aniž by komukoli věnoval pozornost, predefinoval do předsednického křesla, dosedl, vyložil před sebe obrovskou aktovku, s kovovým cvaknutím ji otevřel a postupně z ní na zelené sukno jeden po druhém vyjímал předměty nezbytné pro úspěšné předsedování - nomenklaturní diář v krokodýlí kůži, sadu plnicích per v safiánovém pouzdře, krabičku cigaret, zapalovač ve tvaru triumfálního oblouku a elegantní divadelní kukátko.

Rudolf Archipovič Travopolnikov, suchý a žlutý jako vrbové proutí, usedl po levici Lavra Fedotoviče, dlouho neztrácel čas a bezcílně bloudě zaníceným zrakem po místnosti cosi špítal do předsedova ucha.

Zrzavý a nezdravě kyprý Farfurkis se ke stolu neposadil. Demokraticky se uvelebil na tvrdé židli proti správci, vytáhl tlustý zápisník v chatrných deskách a pohotově si do něj cosi poznamenal.

Odborný poradce profesor Vybelhallo, jehož jsme snadno poznali i bez popisů a referencí, si nás lhostejně změřil, svrátil čelo, na okamžik zvedl oči ke stropu, jako by se snažil dát si dohromady, kdeže nás to viděl, pak si snad opravdu vzpomněl, ale možná taky ne, usadil se ke svému stolku a věnoval se čínorodým přípravám k plnění svých odpovědných povinností. Na stůl putoval první díl Malé sovětské encyklopedie, pak druhý, potom třetí, čtvrtý...

"Khem," pronesl Lavr Fedotovič a obhlédl vše vůkol pohledem pronikajícím zdmi. Všichni byli připraveni:

Travopolnikov našeptával, Farfurkis se hrbil už nad druhou poznámkou, správce připomínající žáčka před začátkem zkoušení rozechvěle obracel stránky a Vybelhallo si před sebe položil šestý díl. Pokud šlo o představitele, tedy o nás, zdálo se, že pro veškeré další konání nemáme žádný význam. Edik se ocitl na pokraji naprosté demoralizace - ten Vybelhallo mu připadal jako zlý sen.

"Prohlašuji večerní zasedání Trojky za zahájené," řekl Lavr Fedotovič. "Další! Referujte, soudruhu Zubo!"

Správce vyskočil, zvedl si otevřený šanon až k očím a vysokým hláskem spustil:

"Spis číslo čtyřicet dva. Příjmení: Maškin. Jméno: Edelweiss. Jméno po otci: Zacharovič..."

"Prosimvás... jakejpak Maškin?" vyprskl opovržlivě Travopolnikov. "Babkin, ne Maškin! Edelweiss Zacharovič Maškin. V sedmačtyřicátém jsem s ním zařezával ve Všesvazovém mlíkárenském výboru. Eda Babkin, takovej řimbaba, a má hrozně rád smetanu... Jo, tak je to - kdepak Edelweiss, Eduard! Eduard Petrovič Babkin."

Lavr Fedotovič k němu pomalu otočil kamennou tvář.

"Babkin?" pronesl. "Nějak si nevzpomínám... Pokračujte, soudruhu Zubo."

"Po otci: Zacharovič," zopakoval správce a cukl tvář. "Narozen: 1901 ve Smolensku. Národnost:..."

"Okamžik prosím," skočil mu do řeči Farfurkis. "Píše se to E-dul-vejs nebo Ö-dol-vajs?"

"E-del-weiss," opravil ho správce. "Národnost: běloruská. Vzdělání: neúplné středoškolské všeobecné, neúplné středoškolské technické. Znalosti cizích jazyků: ruština aktivně, ukrajinština a běloruština pasivně, se slovníkem. Zaměstnavatel:..."

Travopolnikov se znenadání zvučně plácl do čela.

"To jsou mi věci!" zařval. "Ten už je přece dávno mrtvej!"

"Kdo je mrtvý?" tázal se dubovým hlasem Lavr Fedotovič.

"No ten Babkin! Jako dneska si to pamatuju - roku šestapadesát zemřel na infarkt. Stal se tenkrát finančním ředitelem Všeruský přírodopisný společnosti a umřel. Takže v tom máme nějaký guláš."

Lavr Fedotovič uchopil kukátko a nějaký čas zkoumal správce, který v tu chvíli nebyl schopen dostat ze sebe slovo.

"Máte tam podchycen fakt soudruhovy smrti?" informoval se.

"Pro rány Kristovy..." kuňkal správce. "Jaké smrti...? A proč taky smrti...? Ten žije, vždyť čeká venku v předpokoji..." "Okamžiček," zasáhl Farfurkis. "Dovolíte, Lavre Fedotoviči? Soudruhu Zubo, kdo že to čeká v předpokoji? Ale přesně. Jméno, jméno po otci, příjmení!"

"No Babkin!" zvolal zoufalý správce. "Tedy, co to plácám - žádný Babkin! Maškin! Maškin tam čeká. Edelweiss Zacharovič Maškin..."

"Chápu," řekl Farfurkis, "ale kde teda máme toho Babkina?"

"Babkin zemřel," prohlásil Travopolnikov autoritativně. "To vám můžu říct docela přesně. V roce tisícím devítistým padesátým šestým. A měl jednoho kluka. Řek bych, že se jmenoval Paška. Takže to by potom byl Pavel Eduardovič. Dneska je vedoucím obchodu textilními zbytkama v Golicynu, kousek za Moskvou. Je to pracant, akorát se mi teď nějak zdá, že se vlastně nejmenuje Pavel..."

Farfurkis nalil sklenici vody a podal ji správci. V nastalém tichu bylo slyšet, jak správce namáhavě loká. Lavr Fedotovič si promnul a profoukl další cigaretu.

"Nikdo není zapomenut a nic není zapomenuto," děl velebně. "A to je dobře. Soudruhu Farfurkisi, vás bych prosil, abyste do závěrů protokolu zanesl, že Trojka považuje za užitečné podniknout účinná opatření za účelem vyhledání syna Babkina Eduarda Petroviče, aby tak mohlo být vyjasněno jeho správné křestní jméno. Bezejmenné hrdiny lid nepotřebuje. Takové hrdiny nemáme."

Farfurkis přikývl a rychle si něco začal zaznamenávat do zápisníku.

"Už jste se napil?" Lavr Fedotovič si správce znovu přiblížil kukátkem. "Tak referujte dál."

"Současné zaměstnání: penzionovaný vynálezce," přečetl nepřítušným hlasem správce. "Pobyt v zahraničí: ne; Stručná charakteristika nevysvětlenosti: heuristický stroj, tedy elektromechanické zařízení pro řešení inženýrských, vědeckých, sociologických a dalších problémů. Nejbližší příbuzní: sirotek, sourozence nemá. Trvalé bydliště: Novosibirsk, Ščukinská ulice 23, byt 88. To je vše."

"Tak jaké bychom měli návrhy?" zeptal se Lavr Fedotovič a těžká víčka mu zemdleně poklesla.

"Já bych navrhoval, abysme si ho pozvali dál," vypálil pohotový Travopolnikov. "A víte proč? Co když je to Paška?"

"Jiné návrhy nejsou?" zeptal se Lavr Fedotovič. "Není tomu tak." Zašmátral po stole, hledaje tlačítko zvonku, nenašel ho, a tak správci řekl: "Soudruhu Zubo, pozvěte nám ten spis dál."

Správce se úprkem vrhl ke dveřím, vystrčil hlavu do chodby, aby vzápětí zničeně odcouval zpět na své místo. Hned po něm, celý zkroucený ke straně pod tíhou obrovské černé truhly, se do zasedačky vpotácel suchopárný stařeček v tolstovce a vojenských rajtkách s oranžovým lampášem. Cestou ke stolu se několikrát pokusil svůj vratký pochod zastavit a důstojně se uklonit, ale truhla zřejmě disponovala obudnou kinetickou energií a neúprosně ho unášela dál a dál, stále kupředu; kdybychom s Edikem dědečka nezachytili sotva půl metru od roztřeseného Farfurkise, možná došlo i k vážné újmě na zdraví. Okamžitě jsem ho poznal - nejednou navštívil náš ústav, do mnoha jiných ústavů se podíval také a jednou jsem ho viděl dokonce v předpokoji náměstka ministra těžkého strojírenství, kde už byl tenkrát první na řadě - trpělivý, čistě oučkový, neškodný, zároveň ovšem totálně neschopný představit si sebe sama mimo rámec vědeckotechnického pokroku.

Odebral jsem mu jeho přetěžké zavazadlo a vzepřel ho na demonstrační stůlek. Osvobozený dědoušek se obřadně poklonil a dmčivým hláskem pronesl:

"Majoucta. Edelweiss Zacharovič Maškin - vynálezce."

"To není von," sdělil polohlasně Travopolnikov. "Není to von a ani mu není podobnej. Řek bych, že to bude jinej Babkin. Prostě jmenovec. To bych řek."

"Ano, ano," souhlasil s úsměvem stařeček. "Tady jsem přines... k obecnému posouzení. Tady profesor, soudruh Vybelhallo, dej mu pámbu zdraví, mi to doporučil. Jsem ochoten to hnedka teď momentálně předvést, protože už jsem se tu u vás v Kolonii naseděl, až to není hezký..."

Lavr Fedotovič, který už ho bedlivě studoval, odložil kukátko a sklonil hlavu. Dědoušek jako by na chvíli ztratil odvalu, ale pak truhlu otevřel a všem přítomným se naskytl pohled na starobylý, neohrabaný psací stroj; Maškin vytáhl z kapsy smotaný kus dvoulinky, jeden její konec vetkl někam do útrob stroje, pak se otočil, zapátral po zásuvce, a když ji našel, spokojeně do ní vsunul zástrčku.

"Před vámi se rozkládá, jak sami rácte vidět, takzvané heuristické stroj," uvedl staroušek. "Přesnej elektronicko-mechanickéj přístroj k odpovídání na jakékoli otázky, konkrétně rázu vědeckýho a národohospodářskýho. Jak funguje? Jsouce stíhanéj nedostatkem prostředků a neustálým odpálkováváním všelijakejma byrokratama, jsem ho eště nestačil plně automatizovat. Otázky se mu pokládají ústním způsobem, já je přepisuju a zavádím do vnitra, takřikajíc mu je dávám na jeho laskavý vědomí. Jeho odpovídání je prostředkovaný zase neúplnou automatikou, tisknu zase já, takže jsem vod toho takovej jako prostředníček, cheche. Takže pokud by bylo ctěný přání, prosím, můžeme." Postavil se ke stroji a pívabným pohybem stiskl nějaký vypínač. V útrobách stroje se rozzářila malá neónová lampa.

"Tak prosím," vybídl shromážděné ještě jednou.

"A co to tam máte za lampu?" zeptal se zvědavě Farfurkis.

Dědeček neprodleně udeřil do kláves, bleskurychle vyrval z válce kousek papíru a odklusal s ním k Farfurkisi. Ten text přečetl nahlas:

"Otázka: Co to vydíme vně vnitra... za... LM... LM... Že by Lidové milice? Co má znamenat to LM?"

"To znamená lampa," řekl stařeček a se spokojeným chichotáním zamnul rukama. "Krapejte si to jako kódujeme."

Vytrhl Farfurkisi papír z rukou a pelášil zpátky ke stroji. "Prima, to bysme měli otázku," mumlal si pod nos a cpal papír do válce. "A nejkonec se podíváme, co nám odpoví..."

Členové Trojky sledovali jeho počínání se zájmem. Ve tváři profesora Vybelhalla zářila otcovská blahosklonnost, ušlechtilými a vládnými pohyby si z plnovousu vybíral nějaké drobečky. Edik zabředl do stavu klidné, teď již plně

uvědomované apatie. Stařeček mezitím opět bodře zabušil do kláves a znovu lístek vytrhl.

"Tady bysme prosím měli odpověd'."

Farfurkis přečetl:

"Vně vnitru mám... hm... ne... neónku. Co je to neónka?"

"Ein sekund!" vztyčil vynálezce ukazovák, zmocnil se papírku a odkvačil ke stroji.

A už to šlo jako na drátkách. Stroj poskytl katastrofálně negramotné vysvětlení, co je to neónka, pak Farfurkisovi odpověděl, že "vně vnitru" se píše přesně podle pravidel běžné gramatiky - a pak:

Farfurkis: Jaké gramatiky?

Stroj: No podle platné ruský grmtk.

Travopolnikov: Znáte jistýho Eduarda Petroviče Babkina?

Stroj: Nikolivěk.

Lavr Fedotovič: Khem... Co navrhuje, soudruzi?

Stroj: Považovat mě za vědeckej fenomén.

Stařeček pobíhal a tiskl netušeným tempem. Správce nadskakoval na židli nadšením a uznale zvedal palec. Edik si poznenáhlu restauroval duševní rovnováhu.

Travopolnikov (podrážděně): Takhle se nedá pracovat. Proč mi tu pořád lítá sem a tam jako utrženéj vagón?

Stroj: Ohledně tvořivejch snah.

Travopolnikov: Proboha zbavte mě laskavě toho vašeho papírku! Já se vás přece na nic neptám, copak to nechápete?

Stroj: Prosím chápu.

Nakonec Trojce došlo, že má-li dnešní zasedání vůbec někdy skončit, nezbyvá než se dalších otázek zdržet, rétorické nevyjímaje. Rozhostilo se ticho. Dědoušek, který se nekřesťansky utrmácel, dosedl na krajíček křesla, rychle vdechoval a vydechoval pootevřenými ústy a utíral se kapesníkem. Vybelhallo se pyšně rozhlížel kolem.

"Byl by tu návrh," pronesl Farfurkis, pečlivě vybíraje slova. "Ať odborný poradce provede expertizu a přednese nám svůj názor."

Lavr Fedotovič popatřil na Vybelhallo a majestátně pokývl. Vybelhallo vstal. Vybelhallo roztomile blýskl zuby.

Vybelhallo přitiskl pravici k srdci. Vybelhallo promluvil.

"Tento...", uvedl svůj projev. "Mohlo by to vyvolat nezdravé vášně. Ať je to jak chce, je suis recommandateur ce noble vieux... a tento... ty řeči o protekci... leckdo by na takové věci mohl poukazovat. A případ je dle mého soudu zcela evidentní, jeho přednosti jsou zřejmé už na první pohled, racionalizace... tento... realizovaná v průběhu experimentu... A já bych nechtěl vystavovat možnému nebezpečí dobrý počinek, brzdit zdravou iniciativu. Ergo kladívko, co by bylo lepší? Lepší by bylo, aby expertizu provedl někdo nezainteresovaný... tento... řekl bych dokonce nepovolaný. Třeba tady mezi soudruhy zdola vidíme soudruha Alexandra Ivanoviče Privalova. (Zachvěl jsem se.) Je to soudruh v otázkách elektroniky plně kompetentní. A nezaujaty. Velmi vhodný kandidát. Já bych řekl, že to bude hodnotné."

Lavr Fedotovič se chopil kukátka a jal se nás s Edikem jednoho po druhém rentgenovat. Edik ožil a prosebně šeptl:

"Sašo, musí to být! A dej jim to! Taková šance!"

"Byl by tu návrh," oznámil oficiálním hlasem Farfurkis, "požádat soudruha představitele zdola, aby se na činnosti Trojky dočasně podílel."

Lavr Fedotovič odložil kukátko a poskytl milostivý souhlas.

Všichni se soustředili na mě. Nebýt dědouška, samozřejmě bych se do celé té historie o vlastní újmě nikdy v životě nezapletl. Ce noble vieux - ten ctihodný kmet - na mě mrkal červenými víčky tak žalostně a z celého jeho vzezření čísla tak očividná záruka vroucích modliteb a důkuvzdání za mou maličkost až do konce všech dnů, že jsem neodolal. Bez zvláštního nadšení jsem povstal a přiblížil se ke stroji. Dědoušek se na mě povzbudivě usmíval. Prohlédl jsem si agregát a neochotně spustil:

"No tak dobře... Před sebou máme psací stroj značky Remington, rok výroby 1906, v relativně zachovalém stavu. Typy jsou předrevoluční, rovněž v dobrém stavu." Zachytil jsem dědikův úpěnlivý hled, povzdechl jsem si a zacvakal vypínačem. "Stručně a krátce řečeno, tento psací systém bohužel nic nového a převratného neobsahuje. Obsahuje jen velmi staré..."

"Ale tadyklenc vně vnitru!" zašveholil stařeček. "Vně vnitru se podívejte, tadyklenc, jak má ten analyzátor a myslitel..."

"Analyzátor, říkáte...?" opakoval jsem tupě. "Tady žádný analyzátor není. Měli bychom tu usměrňovač běžný sériový, také starý. A neónovou zářivku krátkou. Běžnou. A vypínač. Kvalitní, úplně nový. Tak... A ještě by tu byla dvoulinka. Dvoulinka špičkové kvality, rovněž zcela nová... A to by bylo asi tak všechno..."

"A jaký z toho plyne závěr?" zajímal se živě Farfurkis.

Edik mi nenápadnými posunky vléval odvahu a já mu naznačil, že se vynasnažím.

"Závěr," řekl jsem. "Popsaný psací stroj značky Remington v kombinaci s usměrňovačem, zářivkou, přepínačem a dvoulinkou neobsahuje nic nevysvětleného."

"A co já?" zavyl stařeček.

Edik mi potajmu předvedl perfektní pravý hák, ale něco takového bylo nad mé síly.

"Tím samozřejmě nechci říct," blekotal jsem, "že si nejsem vědom, kolik práce a úsilí bylo vynaloženo... (Edik se chytil za hlavu.) A stejně dobře chápu ty nejlepší úmysly... (Edik nasadil ten nejopovrhlivější výraz, jakého byl mocen.) Vskutku," pokračoval jsem zcela zmaten, "ten muž udělal co mohl, tak ho přece nemůžeme jen tak..."

"Že se boha nebojíš," pronesl tiše, ale zřetelně Edik.

"Ne... No tak budiž... Ať si ten člověk na věci pracuje, když ho to tolik baví... Já jsem chtěl jen podotknout, že

nevysvětleného v tom nespátřuju nic... I když - ono je to vlastně docela vtipné..."

"Jaké budeme mít otázky na soudruha dočasně pověřeného funkcí odborného poradce?" zajímal se Lavr Fedotovič. Bdělý dědoušek hravě zaznamenal tázací intonaci, vzepjal se a užuž se vrhal ke svému zařízení, ale já ho chytil v pase a zadržel.

"Správně," schválil mi to Travopolnikov. "Jen ho přidržte, jinač se nám namouduši bude těžko dělat. Tohle přece není žádný Desetkrát odpověz. A vůbec, vypněte zatím ten krám, nač nás má šmírovat."

Jednu ruku jsem si uvolnil, zářivka zhasla a dědeček se uklidnil.

"Ovšem jeden dotaz bych měl," pokračoval Travopolnikov. "Jak vono to vlastně odpovídá?"

Celý zkoprnělý jsem na něj vytřeštil oči. Edik už se nadobro vzpamatoval a tvrdě přimhouřenýma očima si Trojku prohlížel. Vybelhallo vypadal navýsost potěšeně. Vytěžil z vousu dlouhou třísku a umístil si ji mezi zuby.

"No tak to bysme měli všelijaký ty usměřňovačky a připínáčky a tak," řečnil Travopolnikov, "to nám tady dočasnej soudruh vysvětlil poměrně dobře... Ale jedno nám nevysvětlil, a to sice nám nevysvětlil fakta. A přitom tu máme co do činění s jasným faktem, že když se položí otázka, tak se cobydup dostane odpověď. V písemný podobě. A dokonce i když se neptáte toho krámu, nýbrž někoho docela jinýho, stejně dostanete odpověď. A vy nám tu, dočasnej soudruhu, chcete vykládat, že v tom nic nevysvětlenýho není. Nějak vám to neštymuje. My zatím nemáme jasno, co nám v tomhle punktu praví věda!"

Věda reprezentovaná mou osobou oněměla. Travopolnikov mě srazil na kolena, podržil mi hrdlo, rozšlapal mě a zadupal do země. Zato Vybelhallo byl vmžiku na koni.

"Tento...", pravil oduševněle. "Já osobně také souhlasím s názorem, že je to užitečný počinek. Prvek nevysvětlenosti bychom tu měli, iniciativu zdola také... Proto jsem taky tento spis doporučil. Tento...", obrátil se na dědu. "Mon chér, vysvětlí tady soudruhům, co ti tam jak funguje..."

Stařeček intelektuálně explodoval.

"Jde o vrcholný úspěch ve využívání neutronového megaloplazmatu!" zvěštoval. "Rotor pole v divergentním modu graduje podél spinu a tadyklenc, teda vně vnitru, metamorfuje materii otázky ve spirituální energetický smrště, ze kterejchžto se líhne synekdocha odpovídání..."

Zatmělo se mi v očích, ústa se naplnila hořkostí, rozbolely mě zuby a ten zatracený noble vieux stále mluvil a mluvil, a jeho řeč byla hladká a plavná, byla to dobře sestavená, promyšlená, nazkoušená a jistě již nejednou pronesená přednáška, ve které každé epiteton, každá hlasová modulace překypovaly procítěností - bylo to pravé a nefalšované umělecké dílo. Tenhle dědoušek nebyl žádný vynálezce, ale umělec, geniální rétor, ten nejdůstojnější nástupce Démosthénův, Ciceronův, nejskvělejší dědic Jana Zlatoústého... Kymácivě jsem poodešel stranou a opřel se čelem o chladnou zeď.

Vtom Edik tlumeně tleskl a dědík umkl. Na pár vteřin jsem uvěřil, že můj přítel zastavil čas, protože všichni strnuli, jako by se zaposlouchali do hlubokého středověkého ticha, jež se jako sametově měkký baldachýn zavěsilo pod strop místnosti. Pak Lavr Fedotovič odsunul křeslo a povstal.

"Podle zákona a všech platných regulí bych měl promluvit jako poslední," zahájil. "Někdy však příkvačí chvíle, kdy se zákony a pravidla obrací proti svým věrným vyznavačům, a tehdy nezbyvá než je odvrhnout. Jako první k vám promlouvám, neboť právě teď podobná chvíle nastala. Začínám hovořit první proto, že nemohu čekat a mlčet. Začínám mluvit první, protože neočekávám a nehodlám trpět žádné námitky."

O nějakých námitkách nemohlo být ani řeči. Řadoví členové Trojky byli natolik konsternováni tímto nepředvídaným záchvatem krasořečnictví, že se odvážili jen vyměnit si pár nechápavých pohledů.

"Jsme tělesnou stráží vědy," pokračoval Lavr Fedotovič. "Jsme branou jejího chrámu, jsme nestrannými filtry, které ji ochraňují před falší a lehkomyšlnickou pobloudilostí. Ochraňujeme osení rozumu před plevem zbednělosti a lživého mudrlantství. A dokud je našim posláním toto, nejsme normální smrtelníci, nesmíme znát shovívavost, lítost a přetvářku. Pro nás existuje jediná míra všech věcí - pravda. Pravda stojí výš než dobro a zlo, výš než člověk a lidstvo, ale jen potud, pokud ono dobro a zlo existuje, pokud existuje člověk a lidstvo. K čemu by nám byla pravda, kdyby lidstvo neexistovalo? Když se nikdo nepídí po vědění, znamená to, že lidstvo není - tak k čemu pravda? Na každou otázku je i odpověď, z čehož plyne, že po vědění se píditi nemusíme, a z toho už si snadno vyvodíme, že lidstvo není a pravdy nikomu není zapotřebí. Když básník kdysi zvolal 'a odpověď' již nezdála si otázky', popsal ten nejstrašnější stav lidské pospolitosti, její stav konečný... Ano, člověk, který stojí před námi, je génus. V něm je ztělesněno a skrze něj vyjádřeno konečné stadium vývoje lidstva. Jenže on je vrah, protože zabíjí ducha. Ba co víc, je to strašlivý masový vrah, jelikož vraždí ducha celé lidské společnosti. Proto již nemůžeme zůstat nestrannými filtry, a jest nám naopak si připomenouti, že jsme lidé a jako takoví se musíme katanu vzepřít. Teď už nemůžeme posuzovat, my musíme soudit! Ježto však pro podobný soud nemáme zákony, jest nám nikoli soudit, ale nemilosrdně trestat, jako trestají zachvácení děsem. Já jako nejvyšší titulář mezi přítomnými teď poruším zákony a regule a vyslovuji ortel: Smrt!"

Řadoví členové Trojky se zděšeně oklepali a spustili jeden přes druhého:

"Pro koho?" zeptal se pohotově Travopolnikov, který patrně porozuměl jen poslednímu slovu.

"Inposibl!" spráskl ruce vylekaný a pobledlý Vybelhallo.

"Pardon, Lavre Fedotoviči," kuňkl Farfurkis, "to všechno je samozřejmě v pořádku, ale máme my právo..."

Vtom Edik znovu tleskl.

"Khem," upokojil publikum Lavr Fedotovič, zakroutil hlavou a posadil se. "Byl by tu návrh považovat soumrak za zhoustlý a v souladu s tímto stavem přírody rozsvítit světlo."

Správce se utřhl z místa a cvakl vypínačem. Lavr Fedotovič bez jediného mrknutí oka jako orel do slunka pohlédl na silnou žárovku stropní lampy a pak jeho oči sestoupaly k remingtonce.

"Ve snaze akceptovat všeobecně panující názor se usnáším: Daný spis číslo dvaatřicet považovat za

racionalizovaný. Nyní přistupme k otázce utilitarizace. Soudruhu Zubo, přednesťte žádost."

Správce už chvatně listoval ve spise a profesor Vybelhallo mezitím povstal od stolu, nejdřív procítěně stiskl ruku dědouškovi a potom, dřív než jsem stačil někam zmizet, i mně. Zářil. Nejraději bych se v tu chvíli do země propadl. Podívat se na Edika jsem si netroufal. Zatímco jsem malomyslně přemítal, jestli bych se neměl chopit remingtonky a mrštit jí po Lavru Fedotovičovi, zmocnil se mě stařeček, jako klíště se mi zapil do krku a třikrát mě poškrábal strništěm. Vůbec jsem nevěděl, jak jsem se dopotácel ke své židli. Vzpomínám si jen, jak mi Edik šeptl: "Sašo, Sašo...! No co se dá dělat, to se může stát každému..."

Správce už prolístoval celý spis a skomíravým hlasem oznámil, že na daný spis tu žádné požadavky nejsou. Farfurkis se neprodleně vytasil s protestem a ocitoval článek instrukce, z něhož plynulo, že racionalizaci, po níž nenásleduje utilitarizace, nutno považovat za nonsens, a její platnost je tudíž toliko podmíněná. Travopolnikov začal řvát, že takovýhle fórky jim neprojdou, že on nehodlá brát peníze jen tak pro nic za nic a nedovolí, aby někdo sobě pro plezír prošťuroval polovinu pracovní doby. Lavr Fedotovič s protektorsky spokojenou tváří profoukl další hercegovinu a Travopolnikov řádl jako tajfun.

"Co když je to příbuznej mýho Babkina?" kvílel bezútěšně. "Jakýpak nejsou požadavky! Aspoň pár žádanek tam bejt musí! Jen se na toho dědečka podívejte! Jakej je to samorostlej jedinec! Osobnost! Copak to de, nezodpovědně mrhat takovejma stařečky?"

"Veřejnost by nám mrhání stařečky nikdy neschválila," poznamenal Lavr Fedotovič. "A veřejnost by měla naprostou pravdu."

"Právě!" hýkl zničehonic Vybelhallo. "Právě veřejnost! A právě neschválila! Jak je to možné, že žádanky nejsou, soudruhu Zubo? Jak to?" Horempádem opustil své místo a jako jestřáb se vrhl na horu papírů před správcem. "Jak to, že ne?" žbrblal si pod nos. "A co je tohle? Pterodactylus obyčejný... No dobře... A tohle? Pandořina skříňka... Přece mi nechcete namluvit, že tohle taky není skříňka... A i kdyby nebyla Pandořina, kdyby byla dejme tomu Maškinova... To je koneckonců jen formalita... Nebo tohle například: Štěničák Repetil... Repetilek, pisálek, tiskálek... Co?! A pak že nejsou žádanky, soudruhu Zubo! Vida, tady máme další skříňku. Černá Skříňka. Žádančíčka na Černou Skříňku Ideální by tu byla, a vy tvrdíte, že není!"

Krve by se ve mně nadořezal.

"Počkejte!" ozval jsem se, ale nikdo mě neposlouchal.

"Tohle přece není ta správná Černá Skříňka!" ječel správce a tiskl si ruce k hrudi. "Černou Skříňku vedeme pod úplně jiným číslem jednacím!"

"Jak to, že není černá?" hulákal nepřičetný Vybelhallo a chopil se otřískané černé truhly od remingtonky. "A jaká tedy podle vás je tahle skříňka? Hlavně mi neříkejte, že zelená. Nebo bílá. Šíříte záměrně dezinformace a mrháte veřejnými stařečky!"

Správce se snažil hájit a vykřikoval, že tohle je samozřejmě taky určitá černá skříňka, a ne zelená nebo bílá, ale není to ta Černá Skříňka, kterou vedeme pod číslem jednacím 97 a na níž máme žádanku tady soudruha Alexandra Ivanovice Privalova, co přišla teprve dneska, zatímco přítomná černá skříňka není žádná černá skříňka, nýbrž heuristický přístroj zaevidovaný a projednáváný pod číslem jednacím 42, na nějž tu ovšem žádanka není. Vybelhallo řval, že je nepřipustné... tento... žonglovat čísla a hauzírovat dědečky; černá je černá, nemůže být bílá ani zelená, takže není proč zasévat sem machismus a kdovíjaký empiriokriticismus, a ať se zde přítomní soudruzi členové vážené Trojky sami podívají a posoudí, zda je ta skříňka černá nebo dejme tomu zelená. Travopolnikov taky hulákal něco o Babkinovi, Farfurkis požadoval přísné dodržování instrukcí, Edik se zlomyslným potěšením lkal: "Srovnejte ho!" a já jako přeskakující gramofonová deska zarytě tvrdil: "Moje Černá Skříňka není žádná skříňka, moje Černá Skříňka není žádná skříňka..."

Po drahné době Lavr Fedotovič přece jen dospěl k přesvědčení, že tu zavládl jistý nepořádek.

"Khem!" zavelel a všechno utichlo. "Vznikly nějaké potíže. Soudruhu Travopolnikove, zlikvidovat!"

Travopolnikov řízným krokem došel k Vybelhallovi, vytrhl mu z rukou pouzdro od remingtonky a pozorně si ho prohlédl.

"Soudruhu Zubo, na co tu máte žádanku?"

"Na Černou Skříňku," připustil unyle správce. "Spis číslo devadesát sedm."

"Já se tě neptám na číslo spisu," namítl Travopolnikov. "Já se tě jasně ptám: Máte tu žádanku na černou skříňku nebo ne?"

"Mám," uznal správce.

"A vod koho?"

"Od soudruha Privalova z VÚ BECNIC. Tady sedí."

"Ano," ozval jsem se zapáleně. "Ale ta moje Černá Skříňka není vlastně skříňka, přesněji řečeno ne tak docela skříňka..."

Pro Travopolnikova jsem však neexistoval. Prohlédl si kufřík od psacího stroje proti světlu, pak se přiblížil ke správci a zlověstně pronesl:

"Poslouchejte, co nám to tady pěstujete za byrokracii? Máš rozum? Copak nevidíte, jaký je barvy? Přímou před vašima očima jsme tady provedli racionalizaci, tady soudruha představitele máš rovnou u nosu, čeká, abyste tomu rozuměl, na kladný vyřízení žádanky, nejvyšší čas k večeri, venku tma jak v pytli, a ty místo toho? Ty nám tady šermujete hausnumerama!"

Cítil jsem, že se na mě valí těžké chmury, že má budoucnost se vyplňuje bezbřehou, neodvolatelnou a nekonečně iracionální noční můrou. Jenže zatím jsem nechápal, oč tu běží, a jen jsem dál politováníhodně kníkal, že moje skříňka není tak docela skříňka, přesněji řečeno to není vůbec žádná skříňka. Chtěl jsem to všechno vysvětlit, zažehnat

nedorozumění. Správce také drmolil něco domněle přesvědčivého, ale Travopolnikov mu pohrozil pěstí a vrátil se na své místo.

"Tadle skříňka je černá," oznámil slavnostně. "Jakejkoli omyl je vyloučen, sám jsem se na to podíval. Navíc je tu žádanka a představitel je taky přítomnej."

"Ale to je jiná skříňka!" zaúpěli jsme se správcem dvojhlasně, avšak Lavr Fedotovič, který nás už opět uzavřel do zorného pole kukátka a patrně u každého shledal určité nepatřičnosti, s odvoláním na všeobecný názor veřejnosti navrhl, aby bylo bez meškání přistoupeno k utilitarizaci. Námitky nenásledovaly, všichni odpovědní činitelé přikyvovali.

"Žádanku!" zahřímá Lavr Fedotovič.

Má žádanka před něj ulehla na zelené sukno.

"Protokol!!!"

Na žádanku se snesl protokol.

"Razítko!!!"

Dveře trezoru se nařikavě otevřely. Krátce odtud zavanula kancelářská zatuchlina - a před Lavrem Fedotovičem se měděně blyskotalo Velké Kulaté Razítko. A v tu chvíli jsem pochopil, co se stane. Všechno ve mně zemřelo.

"Ne, to ne!" zasípal jsem. "Pomóc!"

Lavr Fedotovič sevřel Razítko oběma rukama a rozmáchl se jím nad žádankou. Sebral jsem v sobě zbytky sil a vyskočil ze židle.

"To je přece úplně jiná skříňka," sténal jsem, seč jsem byl. "Co má tohle znamenat? Ediku!"

"Okamžik!" ozval se Edik. "Ty se laskavě ovládej a vy mě vyslechněte, soudruzi."

Lavr Fedotovič neúprosné klesání zastavil.

"To je nepovolaný, ne?" zpravitel se poněkud užasle.

"Nikoli prosím," odpověděl dýchavičně správce. "Představitel. Zdola."

"Tak ho z jednání nemusíte vylučovat," rozhodl Lavr Fedotovič a užuž se chystal pokračovat v procesu přiložení Velkého Kulatého Razítka, jenže ono to neznámo proč nešlo. Něco razítka bránilo. Lavr Fedotovič na ně nejdřív prostě tlačil rukama, pak vstal a navalil se na ně celým tělem, ale k dolehnutí na papír tak jako tak nedocházelo - mezi formulářem a pracovní plochou Razítka tvrdošíjně zůstávala mezera, jejíž šíře zjevně nebyla závislá na úsilí vynakládaném s. Vuňukovem. Dalo se předpokládat, že mezera je vyplněna jistou neviditelnou, avšak nadmíru pružnou hmotou, která tomuto stěžejnímu administrativnímu úkonu vytrvale brání. Lavr Fedotovič už asi mezitím nahlédl marnost svého počínání, položil ruce na opěradla a přísně, leč bez sebemenší známky údivu prozkoumal Razítko. To viselo asi tak dvacet centimetrů nad mou žádankou a protokolem.

Poprava se odkládala a já znovu začal vnímat okolí. Edik s vervou a vzletným šarmem recitoval o vznešenosti rozumu, o ekonomické reformě, o dobru, o úloze inteligence a o státnické moudrosti všech přítomných... To on zadržel Razítko, můj milovaný přítel, a mě, hlupáka a mrt'afu, zachraňoval před pohromou, o kterou jsem si sám koledoval... Ostatní mu naslouchali napjatě, ale s nelibostí, Travopolnikov se dokonce netrpělivě vrtěl a pokukoval po hodinách. Bylo třeba něco podniknout. A to neodkladně.

"... a nakonec za sedmé," promlouval Edik jako kniha. "Jakémukoli odborníkovi, tím spíš sloupům tak ctihodné instituce, musí být, soudruzi, jasné, že takzvaná Černá Skříňka není nic víc než pojem z oblasti teorie informace, který nemá nic společného ani s určitou barvou, ani s konkrétním, definitivním tvarem, poukazujícím k běžně představitelnému, reálně existujícímu objektu. Ze všeho nejméně by se jako o Černé Skříňce dalo mluvit o téhle okopané truhlici, obsahující psací stroj značky Remington, který je doplněn primitivními součástkami, dostupnými v libovolné prodejně elektro; proto mi připadá podivné, že profesor Vybelhallo vnucuje výše uvedené ctihodné instituci vynález, který za vynález považovat nelze, a rozhodnutí, které může nanejvýš poškodit její autoritu."

"Protestuji," ozval se Farfurkis. "Za prvé soudruh představitel zdola porušil veškerá základní ustanovení jednacího řádu, zmocnil se slova, které mu nikdo neudělil, a navíc ještě překročil pravomoce. To za prvé. (S hrůzou jsem si povšiml, že Razítko se zakolébalo a o několik centimetrů kleslo.) Dále - nepovažuji za přípustné dovolit, aby soudruh představitel hanobil naše lidi, dokonce nejlepší lidi, aby očerňoval zasloužilého profesora a oficiálního odborného poradce Trojky soudruha Vybelhalla a naopak přelakovával nabílo zdepřítomnou černou skříňku, již už ostatně Trojka věnovala sdostatek času a energie. (Razítko se propadlo o dalších několik centimetrů.) A nakonec, soudruhu představiteli, bych vám rád připomněl, že Trojku vynálezy nezajímají. Objektem zájmu Trojky je vždy nevysvětlený jev, v jehož úloze se v tomto případě objevila již probraná a racionalizovaná černá skříňka, jinak řečeno heuristický stroj." "Takhle bysme tu mohli dřepět do noci," dodal ublíženým tónem Travopolnikov, "kdybysme tu nechali řečňovat každého představitele."

Razítko opět kleslo. Mezera teď nebyla větší než deset centimetrů.

"To není ta Černá Skříňka," řekl jsem umíněně a promarnil další dva centimetry. "Tuhle skříňku já nepotřebuju! (Zase centimetr.) Protestuju! To si snad myslíte, že si chci takovouhle truhlu se starou remingtonkou naložit do láku? Budu si stěžovat."

"Na to máte právo," připustil velkomyslně Farfurkis a vybojoval další centimetr.

"Ediku," vyjekl jsem úpěnlivě.

Edik promluvil ještě jednou. Vyzýval stín Lomonosovův a Einsteinův, citoval úvodníky ústředních listů, opěval vědu a naše prozíravé organizátory, ale vše marno. Lavra Fedotoviče nakonec tato komplikace uondala natolik, že řečníka přerušil výrokiem obsahujícím jedno jediné slovo.

"Nepřesvědčivě!"

Zasedačkou se rozlehl těžký úder. Velké Kulaté Razítko dopadlo na mou žádanku.

RŮZNÉ SPISY

Opustili jsme místnost jako poslední. Náladu jsem měl pohřební. Edik mě odváděl za loket. Byl také rozladěný, ale držel se statečně. Kolem nás se, smýkán bujnými setrvačnými silami svého agregátu, vinul dědoušek Edelweiss. Šepotal mi slova věčné lásky, sliboval hory doly a požadoval náborový příspěvek, diety a odlučné. Edik mu dal tři ruble a přikázal, aby přišel pozítří. Edelweiss vyžebroval ještě padesátník rizikového příplatku a ztratil se. Teprve pak se mi trochu ulevilo.

"Nezoufej," utěšoval mě Edik. "Ještě není všechno ztraceno. Mám nápad."

"Jaký?" zeptal jsem se bez zájmu.

"Sledoval jsi proslov Lavra Fedotoviče?"

"Sledoval," přikývl jsem. "A k čemu ti to bylo?"

"Zkoušel jsem, jestli má v hlavě aspoň kousek mozku," vysvětlil Edik.

"No a?"

"Má - sám sis toho přece musel všimnout. Mozek rozhodně má a já mu ho oživil. Protože až dodnes ho měl dokonale odpojený. Samé byrokratické reflexy. Jenže já mu vnukl, že před sebou vidí skutečný heuristický stroj a on sám že není Vuňukov, ale veličina se širokým rozhledem. Jak vidíš, leccos se zdařilo. Pravda, jeho psychická pružnost je obrovská. Když jsem pole vypnul, nezůstalo po zušlechťující deformaci ani stopy. Jaký byl, takový zůstal. Zatím jsem pracoval jen s přibližným odhadem. Teď musím všechno pořádně propočítat, přístroj přesně seřídím a pak se teprve uvidí. To mi neříkej, že by se nedal předělat. Vychováme z něj slušného člověka - nám bude dobře, všem bude dobře a jemu samotnému bude taky dobře..."

"To sotva," zapochyboval jsem.

"Inu, to máš tak," rozpovídal se Edik. "Existuje teorie pozitivní remoralizace. Z ní plyne, že jakákoli bytost, která je obdařena alespoň špetkou rozumu, se po příslušné úpravě může stát bytostí slušnou a spořádanou. Jiná věc je, že každý konkrétní případ vyžaduje specifickou metodu. A tuhle metodu budeme hledat. Netrap se. Vše se v dobré obrátí."

Vyšli jsme na ulici. Sněžný Feďa už nás očekával. Zvedl se z lavičky a ve třech jsme družně vykročili po třídě Prvního máje.

"Bylo to těžké?" zeptal se Feďa.

"Hrozně," odpověděl upřímně Edik. "Unavuje mě poslouchat, unavuje mě mluvit a k tomu mám pocit, že jsem nápadně zhloupl. Všiml jste si, jak jsem zhloupl, Feďo?"

"Zatím ne," ozval se Feďa ostýchavě. "To se obvykle projeví až tak za hodinku za dvě."

"Chci jíst," řekl jsem. "Chci na všechno zapomenout. Pojďme někam a zapomeňme. Dáme si víno. A zmrzlinu..."

Edik byl pro, Feďa taky nic nenamítal, jen upozornil, že víno nepije a ve zmrzlině se nevyzná.

Lidí bylo v ulicích plno, ale nikdo nebloumal jen tak od něčeho k něčemu, jak to v podobných městech za letních podvečerů bývá zvykem - potomci Olegových družinníků a Petrových grenadýrů tiše, kultivovaně seděli na svých verandičkách a schůdcích a mlčky louskali semínka. Semínka byla melounová, slunečnicová, tykвовá i dýňová, kdežto verandičky zase vyřezávané, vyřezávané s ornamenty, vyřezávané s figurkami, vyřezávané se soustruženými sloupky nebo verandičky prosté z hladkých prken, nádherné verandičky, mezi nimiž nechyběly ani staleté exponáty nesporné historické hodnoty, chráněné státem a znetvořené těžkými litinovými deskami, které toho byly neklamným dokladem. Za humny vzlykala harmonika - někdo si tam projížděl stupnice.

Edik se tu rozhlížel se zájmem a vypytał se Feďi na život v horách. Feďa už od samého počátku zahořel k Edikovi velkými sympatiemi a odpovídal velmi ochotně.

"Nejhorší ze všeho jsou horolezci s kytarami," vykládal Feďa. "Neumíte si představit, jak je to příšerné, když v našich tichých horách, kde hluk způsobují jen sněhové laviny a kamenopády, navíc výhradně v předem oznámených termínech, najednou někdo začne drhnout struny a řvát 'padej trochu doprava, pod námi jde výprava'. To je pohroma, Ediku. Někteří naši z toho onemocněli, a ti nejsubtilnější dokonce umírají."

"Mám doma cembalo," pokračoval zasněně. "Nahore, na samém vrcholku ledovce, mám stát cembalo. Rád si na ně zahrám zvlášť za měsíčních nocí, když je takový klid, že se nehne ani vánek. To mě slyší i psi v údolí a začínají výt do noty. Věřte mi, Ediku, nebo ne, ale mně se až derou slzy do očí, jak nám to všechno krásně a dojemně ladí. Září měsíc, prostorem se linou tiché tóny a někde strašně daleko vyjí psi..."

"A co na to vaši soukmenovci?" zeptal se Edik.

"Ti tam tou dobou nebývají. Zůstává tam obvykle jen jeden chlapec, ale ten mi nepřekáží. Je to mrzáček, kulhá... Ale to vás asi nezajímá."

"Naopak mě to moc zajímá!"

"Jak chcete... Ale asi byste se chtěl dovědět, kde jsem to cembalo vzal. Představte si, že to tam taky přinesli horolezci. Usilovali o rekord a uzavřeli závazek, že k nám nahoru vynesou cembalo. Na vrcholcích narazíte na plno nečekaných věcí. Takového alpinistu třeba napadne, že na velehorský štít vyjede na motorce, a prosím, už je tu motorka, i když porouchaná... Taky u nás věčně klopýtáte o kytary, o kola, o všelijaké bysty, protiletadlová děla... Jeden rekordman chtěl na štít vyjet traktorem, ale ten nesehnal, tak si opatřil aspoň parní válec. Kdybyste jen viděl, co se s tím válcem natrápil. Tak moc se snažil, a nakonec mu to nevyšlo, ani do pásma věčného sněhu se nedostal, i když už mu zbývalo sotva padesát metrů. Kdyby to dokázal, měli jsme možná i parní válec... Vída, támhle jde Repetil, hned vás představím." Došli jsme ke dveřím kavárny. Na jasně osvětlených schodech před procovskými branami restaurantu se klackoval Štěničák Repetil. K smrti rád by býval vstoupil dovnitř, ale vratný ho nepouštěl. Repetil byl vzteky bez sebe, což bylo

zřejmě už ze silné vůně nejdražšího courvoisieru, již vylučoval. Feďa nás narychlo představil, usadil ho do krabičky od sirek a nakázal mu, aby byl zticha jako pěna, a Štěníčák vsutku vyhověl, jenže sotva jsme vstoupili do lokálu a vyhledali volný stůlek, okamžitě se rozvalil na židli, zabušil pěstí do stolu a neurvale se dožadoval vrchního. Sám v kavárně samo sebou nic nejedl ani nepil, ale bažil po spravedlnosti a po plném souladu mezi prací brigády číšníků a oním vznešeným titulem, o který brigáda soutěží. Mimoto se nezastřeně kasal před Edikem - už věděl, že Edík přibyl do Vypadákova jen a jen kvůli němu, kvůli Repetilovi, jakožto jeho, rozuměj Repetilův, budoucí chleboďárce.

Objednali jsme si s Edikem míchaná vejíčka na domácí způsob, humrový salát a láhev přírodního vína. Feďu v kavárně dobře znali a přinesli mu strouhané syrové brambory, mrkvovou nať a zelné košťály, zatímco před Repetila postavili nadívaná rajčata, která si poručil z principiálních důvodů.

Když jsem dojedl salát, pochopil jsem, že jsem uražený a ponížený, utahaný jako ten nejzbedovanější potulný pes, že jazyk mám jako svázaný a nepřeju si už nic na světě. Kromě toho jsem sebou neustále škubal, protože v kavárenském ruchu jako bych co chvíli zaslechl pisklavé výkřiky: "Modrý z nebe... Ale tadyklenc, vně vnitru...!" Zato Repetil se dostal do báječné nálady a s požitkem Edikovi servíroval svůj filozoficky fundovaný přehled, nezávislost soudů a schopnost obsažně zobecňovat.

"Jak nezapné a nepříjemné bytosti!" říkal a obhlížel sál s pohrdlivou převahou ve tváři. "Vsutku, jen takovíto odulí přežvýkavci jsou s to vlivem komplexu méněcennosti zplodit mýtus o tom, že jsou jacísi páni tvorstva. Naskytá se však otázka, kde se tenhle mýtus vzal. Například my, příslušníci hmyzí říše, se za pány tvorstva považujeme zcela oprávněně. Jsme nepostižitelně početní, všudypřítomní, hojně se rozmnožujeme a mnozí z nás vůbec nemusejí plýtvat drahocenným časem na nesmyslné starosti o potomstvo. Máme smyslové orgány, o nichž vy, strunatci a obratlovci, nemáte ani potuchy. Umíme se na celá staletí uvádět do stavu anabiózy, aniž by našemu organismu hrozily sebemenší škody. Neinteligentnější reprezentanti naší živočišné třídy se proslavili coby velcí matematici, architekti, sociologové. Odhalili jsme základy ideálního ustrojení společnosti, ovládli jsme gigantická území, pronikáme, kamkoli se nám zamane. Formulujeme tedy problém takto: Co vy, lidé - mimochodem nejvyvinutější ze savců - umíte takového, co bychom chtěli umět, ale neuměli my? Rádi se holedbáte, že umíte zhotovovat pracovní nástroje a užívat jich. Nezlobte se na mě, ale to je k smíchu. Připodobňujete se tak k mrzákovi, který se chlubí svými berlemi. Obydlí si budujete v mukách a s obtížemi, musíte k tomu zužítkovávat energetické zdroje tak nepřírozené jako pára a oheň, budujete už tisíce a tisíce let, pokaždé docela jinak, a pořád nemůžete připadnout na opravdu pohodlnou, racionální formu přibytí. I ti naprostí břídlivé mravenci, které si upřímně hnusím pro jejich hrubost a tíhnutí ke kultu fyzické síly, vyřešili tento problém před stamilióny let, navíc jednou provždy. Jste pyšní na to, že se neustále vyvíjíte a že váš vývoj nezná hranic. Nám pak zůstává konstatovat jedno jediné - vy hledáte něco, co už je dávno a dávno nalezeno a domyšleno a čeho se využívá odnepaměti. Rozumné uspořádání společnosti a smysl existence..."

Edík naslouchal s profesionálním zájmem, kdežto Feďa, chroustající velkolepými zuby košťál, pronesl:

"Já jsem samozřejmě dost chabý dialektik, ale byl jsem vychován ve víře, že lidský rozum je nejúžasnější výplod přírody. My v horách jsme si zvykli bát se lidské moudrosti a sklánět se před ní, takže teď, když se mi dostalo jakéhosi vzdělání, nepřestávám se obdivovat té odvaze a tomu důmyslu, s nimiž člověk už vytvořil a dál vytváří takzvanou druhou přírodu. Lidský rozum... to je... to je..." Zakroutil hlavou a umkl.

"Druhá příroda!" vyprskl jedovatě Štěníčák. "Třetí živel, čtvrtá država, pátá dimenze, šestý div světa... Jeden velký lidský myslitel by se ovšem mohl ptát: A nač potřebujete dvě přírody? Jednu jste zaneřádili a teď byste ji chtěli nahradit jinou? Už jsem vám snad říkal, Fjodore, že druhá příroda jsou mrzákovy berle. A pokud jde o ten rozum... Vy, zrovna vy budete zrovna tohle vykládat zrovna mně...! Už sto staletí tyhle kažené měchy s výživnou směsí hlásají tu svou moudrost, a pořád se nemohou dohodnout, o čem je vlastně řeč. Svorní jsou jen v jednom - kromě nich nikdo rozum nemá. To jsou věci! Když jsou bytosti maličké, když se dají snadno otrávit nějakou chemickou ohavností nebo prachobyčejně rozmáznout prstem, nikdo se s nimi nepiplá. Hned se vesele žvaní o instinktech, o primitivních formách podráždění, o nejnižší úrovni nervové činnosti... Zkrátka typické uvažování samolibých imbecilů. Ovšem imbecilů moudrých, kteří si potřebují všechno zdůvodnit, aby mohli hmyz hubit a rozmačkávat bez výčitek svědomí. A teď si všimněte, Fjodore, jak argumentují. Dejme tomu taková vosička hrabalka naklade vejíčka do hnízda a moří se s potravou pro budoucí potomstvo. A co udělají tihle vyvrhelové? Barbarsky se zmocní nakladených vajíček a pak, nadýmajíce se slabomyslným uspokojením, pozorují, jak nešťastná matka prázdné hnízdečko pečlivě uzavírá. Jako bych je slyšel! Podívejte se na ni, na vosu, jak je tupá, jak neví, čeho činí, nemá zkrátka rozum, takže rozmáznout ji pěkně nehtem je úplně v pořádku. Cítíte, jak ohyzdné matení pojmů? A priori se předpokládá, že smyslem vosího života je rozmnožování a péče o potomstvo, a když už se vosička ani s tímto svým stěžejním životním posláním nedokáže se ctí vyrovnat, tak co si na ní vezmete? Lidé mají vesmír-lesmír, fotosyntézu-motosyntézu, kdežto ona politováníhodná vosička jen to rozmnožování, nadto na úrovni primitivního instinktu. Naše milé savce ani ve snu nenapadne, že taková vosička by mohla mít nevidaně bohatý duchovní svět, že za svůj nedlouhý život musí excelovat - a chce excelovat! - jak ve vědě, tak v umění; tihle teplokrevní ani netuší, že nemá čas ani chuť ohlížet se na své dětičky, tím spíš, že to nejsou dětičky, jen fádňá vejíčka... Jistě, i vosy se vyznačují určitými pravidly, normami chování, morálkou. Protože jsou v otázkách zachování rodu velmi lehkomyšlné, zákon samozřejmě počítá s jistými postihy za neúplné plnění rodičovských povinností. Každá normálně socializovaná hrabalka je přirozeně puze k vykonání určité posloupnosti zcela konkrétních kroků: vykope norku, naklade do ní vejíčka, natahá příštímu potomstvu potravu v podobě paralyzovaných housenek a nakonec vchod do norky zatmelí. To se bedlivě sleduje, tichá kontrola funguje dokonale a vosička vždy počítá s tím, že za nejbližším kamínkem se může krčit inspektor-dohlížitel. Vosička samozřejmě vidí, že vejíčka někdo ukradl nebo že zmizely nashromážděné zásoby potravy. Podruhé však vejíčka naklást nemůže a už vůbec není ochotna znovu ztrácet čas se sháněním nějakého toho kusu žvance. Plně si uvědomuje nesmyslnost svého počínání, tváří se, jako by nic nezpozorovala, a svědomitě absolvuje celý cyklus až do konce, protože ze všeho nejméně se jí uctívá vláčet se po

devíti instancích Výboru na ochranu druhu... Představte si, Fjodore, silnici, nádhernou hladkou autostrádu nataženou od obzoru k obzoru. A na tu autostrádu postaví nějaký experimentátor šraňku s nápisem Objížďka. Videlnost je skvělá, šofér nemá pochyb o tom, že na uzavřeném úseku mu nic nehrozí. Dokonce tuší, že jsou to jen něčí nejspíše fóry, ale respektuje pravidla a normy chování loajálního motoristy, odbočuje na drncavou panelovou vozovku, zalyká se blátem a prachem, ztrácí spoustu času a všechny nervy, aby se po nějakých dvou stech metrech na stále touž hladkou autostrádu vrátil. A proč? Inu, ze stále stejného důvodu - je to tvor zákona dbalý a nehodlá dopustit, aby jím bylo smýkáno po dopravních inspektorátech, tím spíše, že stejně jako ta vosa má nepočítaně důvodů předpokládat, že je to past a v nejbližším křoví číhá policajt s motorkou. A teď si představme, že náš experimentátor připravil pokus s objížďkou proto, aby stanovil základní meze lidského intelektu, a že ten experimentátor je blb stejně samolibý jako bořitel vosího hnízda... Chacha...! Ať už dospěje k jakýmkoli závěrům...!" Repetil euforicky zabušil všemi nožkami do stolu.

"Nemohu s vámi souhlasit," zakroužil rozhodně hlavou Feďa. "Ve vašem podání to vše zní příliš zjednodušeně, Repetile. Samozřejmě když člověk řídí auto, nemá právě mnoho možností blýsknout se svým intelektem..."

"Přesně tak," přerušil ho důvtipný Štěníčák, "jako se nemůže žádným zvláštním intelektem blýsknout vosu kladoucí vajíčka. To jsou věci, které s rozumovou mohutností nemají nic společného."

"Zadržte, Repetile," zvedl ruku Feďa. "Vy mě pořád matete. Chtěl jsem říct... No vidíte, zase jsem zapomněl, co jsem to měl na srdci... Aha! Abychom se mohli opájet velikostí lidského rozumu, musíme postihnout celou budovu, v níž tento rozum sídlí, všechny úspěchy veškerých věd, literatury i umění. Třeba vy jste se tu pohrdavě zmínil o kosmu, ale taková družice, kosmické rakety, to každého nadchne a jistě budete souhlasit, že ani jediný členovec není takových činů mocen."

Štěníčák opovržlivě zapráskal kníry.

"Mohli bych namítnout, že vesmír je členovcům k ničemu," pravil rozšafně. "A lidem je ovšem taky k ničemu, takže o tom mluvit nebudeme. Vy nechápete ani ty nejtriviálnější souvislosti, Fjodore. Každý druh si konstituoval svůj dějinami uhnětený sen, který přechází z generace na generaci. O naplnění takového snu se pak zpravidla mluví jako o činu. Lidé měli dva takové odvěké sny - volně se vznášet, což je tužba inspirovaná závistí vůči hmyzu, a sen dolétnout až ke Slunci: dlouho se totiž domnívali, že Slunce je co by kamenem dohodil. Rozhodně se však nedá očekávat, že různé živočišné druhy a tím spíše třídy a kmeny živých tvorů mohly v srdci chovat týž Velký sen. Předpoklad, že by dejme tomu u much z generace na generaci přecházel sen o neomezeném létání, u chobotnic touha po mořských hlubinách a u nás, druhu *Cimex lectularis*, zase o Slunci, které prostě nemůžeme vystát. Každý sní o tom, co je pro něj nedosažitelné a přitom se to zdá být zdrojem netušených rozkoší. Dědičným snem chobotnic je jak známo schopnost neomezeného putování po souši, proto chobotnice ve svých vodnatých propastech hodně a věru užitečně uvažují o tomto problému. Věcnou a zlověstnou touhou virů je absolutní vláda nad světem a přes hrůznost postupů, které dnes volí, se jim nedá upřít vytrvalost, vynalézavost a ochota k sebeobětování ve jménu velkého cíle. A grandiózní sen Pavoukovců? Před mnoha a mnoha milióny let se nemoudře vyplazili z moře na pevninu a od těch dob sebetrýznivě sní o tom, jak se do mateřského živlu znovu vrátit. Kdybyste jen slyšeli jejich písně a balady o moři! Srdce z nich usedá a puká lítostí. Ve srovnání s těmito žalozpěvy je hrdinský mýtus o Ikarovi a Daidalovi jen kratochvilný popěvek. A výsledek? Lecčeho již dosáhli, a to způsoby nanejvýš důmyslnými, už proto, že členovci mají vůbec blízko k originálnímu řešení všeho druhu. Postupně vytvořili yodoměrky, potom vodouchy stříbřitě a teď už naplno běží práce na vyšlechtění pavouka, který bude dýchat vodu... A to nemluví o nás štěnicích. My jsme svého dosáhli už dávno, když spatřily světlo světa tyhle kožené vaky s výživným roztokem. Už mi rozumíte, Fjodore? Každé plémě má svůj sen. Proto nemá smysl kasat se domnělými úspěchy před jinými živočichy, s nimiž sdílíte stejnou planetu. Ten, kdo se k něčemu takovému odhodlá, riskuje blamáž. Všichni, jimž jsou vaše sny cizí, vás budou považovat za hlupáka, kdežto ti, kdo svůj sen už dávno realizovali, zase za trapného tluchubu."

"Asi bych nenašel tu správnou odpověď, Repetile," řekl pomalu Feďa, "ale musím se přiznat, že je mi nepříjemné vás poslouchat. Za prvé nemám rád, když sofisticky nadaný vychytralec vyvrací věci zcela zjevné, a za druhé jsem také člověk."

"Vy jste ovšem sněžný člověk, sněžný muž. Vy jste chybějící článek. Co si na vás kdo vezme? A jste nepoživatelný, abyste věděl. Ale proč proti mým promluvám nic nenamítají zde přítomní homines sapientes, mohu-li se tak vyjádřit? Proč se nezasazují za čest svého druhu, své třídy? Odpovím si sám. Protože nemají co namítnout!"

Soustředěný Edik nechal tento výpad spadnout pod stůl. Já přirozeně měl v zásobě plno námitek, ten brebta mě šíleně dráždil, ale držel jsem se zpátky, protože jsem měl neustále na paměti, že Fjodor Simeonovič se teď dívá do magnetického krystalu a všechno vidí.

"Nezlobte se, ale takhle by to dál nešlo," ohradil se Feďa již rozhodněji. "Ano, jsem sněžný muž. Ano, ostouzet nás je v módě a ostouzejí nás dokonce i lidé, naši nejbližší příbuzní v živočišné říši, naše naděje, symbol naší viry v budoucnost... Promiňte, Ediku, ale já už musím vyklopit, co mám na srdci. Urážejí nás ty nejnevzdělanější a nejzaostalejší vrstvy lidského rodu, cejchují nás ohavnou přezdívkou yeti, která, jak známo, nápadně souzní se Swiftovým yehu, nebo označením golub javan, což přeloženo znamená něco jako obrovská opice nebo odporný sněžný chlap. Urážejí nás však i nejpokrokovější představitelé lidstva, kteří nás častují nálepkami typu 'chybějící článek', 'lidoop' a dalšími vědátorsky se tvářícími, ale pro nás hluboce zraňujícími přizvisky. Možná si jistě přezíravost zasloužíme. Myslí nám to pomalu, jsme až příliš nenároční, snaha polepšit si jako společenství je v nás slabá, náš rozum ještě dřímá. Ale já věřím, ba vím, že je to lidský rozum, nalézající nejvyšší rozkoš v přetváření přírody, zpočátku té vnější, ale perspektivně i v přebudování své vnitřní podstaty. Kdežto vy, Repetile, vy jste příživník a nechápete, jaká je to rozkoš - přetvářet přírodu. Jak perspektivní rozkoš - příroda je nekonečná, a předělávat se tudíž dá donekonečna. To proto se člověku říká vládce přírody. Protože člověk se nezabývá jen abstraktním zkoumáním všehomíra, nestačí mu jen

vznešená, ale pasivní rozkoš z vědomí sounáležitosti s tímto všehomírem - on přírodu přetváří; dnes ji sice hněte především hnán vlastními potřebami a ne jak by si přál, ale už zanedlouho ji bude volné přizpůsobovat své přirozenosti a svým přáním."

"Jak jinak!" zašklebil se Štěníčák. "Zatím ale tento člověk přátelsky bere jistého Fjodora kolem širokých chlupatých ramen, vyvádí ho na forbínu a navrhuje milému Fjodorovi, zda by před dvaceti zevlouny šustícími celofánem nechtěl znázornit proces polidšťování opice... Pozor!" zařval znenadání. "Dnes se v agitačním středisku koná přednáška soudruha Chaborujnova-Frankensteina, CSc. Darwinismus versus náboženství s názornou ukázkou procesu polidšťování opice! Obraz první: Opice. Fjodor sedí pod lektorovým stolem, jeho zrak nezúčastněně téká po sále a on si talentovaně vyhledává blechy v podpaždí. Obraz druhý: Lidoop. Fjodor drží obrácený smeták, potuluje se po jevišti a pátrá po něčem, do čeho by praštil. Obraz třetí: Opočlověk. Fjodor pod dozorem a odborným vedením požárníka zapaluje na listu plechu malý ohýnek a předstírá přítom hrůzu a nadšení zároveň. Obraz čtvrtý: Práce stvořila člověka. Fjodor s porouchaným pneumatickým kladivem předvádí pravěkého kováře. Obraz pátý: Apoteóza. Fjodor usedá ke klavíru a brnká Turecký pochod... Začátek přednášky v osmnáct nula nula, po přednášce se promítá nový zahraniční film U posledního břehu a následuje volná zábava s tancem!"

Nadmíru polichocený Fjodor se stydlivě usmívá.

"Tak vidíte, Repetile," vysmrkal se nakonec dojatě. "Já vždycky věděl, že zásadní rozpory mezi námi neexistují. Ano, ano, právě takhle nějak, téměř neznatelně, začíná rozum konat své pozeňnané zázraky, aby někdy v budoucnu vyprodukoval nové Archimédy, Newtony a Einsteiny. Jedině se mi zdá, že mou úlohu při této kulturně výchovné misi zbytečně zveličujete, i když chápu, že mi chcete udělat radost."

Štěníčák ho zpražil zuřivým pohledem a já se potouchle uchechtl. Feďa zneklidněl.

"Neplácl jsem zase nějakou hloupost?" zeptal se.

"Naopak, jste kabrhák," ujistil jsem ho. "Utřel jste ho tak, že neví, či je. Jen se na něj podívejte - ten je groggy, dokonce z toho začal požírat ta nadívaná rajčátka..."

"Poslouchám vás s velkým zájmem, Repetile," vložil se do debaty zdvořilý Edik. "Přirozeně nemám v úmyslu v něčem vám oponovat, protože jak na to tak koukám, nás dva čeká ještě spousta debat na mnohem závažnější témata. Jen bych chtěl podotknout, že ve vašich úvahách je příliš mnoho lidského a bohužel příliš málo myšlenek originálních, typických výlučně pro uvažování druhu *Cimex lectularis*."

"Dobře, dobře, jak si přejete," vyjel na něj podrážděný Štěníčák. "To je všechno moc hezké. Ale snad se tu najde aspoň jeden homo sapiens, který se sníží až k přímé odpovědi na vývody, které jsem tu s vaším laskavým svolením směl zformulovat. Nebo snad - zdůrazňuji ještě jednou! - nikdo z vás nemá co namítnout? Že by člověk moudrý neměl k moudrosti o nic blíž než brejlovec ke známé a obecně užívané optické pomůcce? Anebo mu dokonce chybějí argumenty, stravitelné pro bytost, která je vybavena jen primitivními instinkty?"

To už jsem nevydržel. V zásobě jsem už dlouho měl velmi snadno stravitelný argument a s radostí jsem se s ním vytasil. Předvedl jsem Repetilovi svůj ukazovák, pak jsem jím několikrát energicky zatočil na stole a na závěr učinil pohyb, jako bych ze stolní desky stíral kapku.

"Nesmírně duchaplné," vysoukal ze sebe a zběhal jako sníh. "Vskutku úroveň vrcholného intelektu..."

Feďa plaše poprosil, zda by mu někdo nemohl vysvětlit smysl této pantomimy, ale Repetil už se nechal slyšet, že je to všechno nesmysl.

"Už mě to tu přestalo bavit," prohlásil zbytečně nahlas a velkopansky se rozhlédl po restaurantu. "Pojďme někam jinam."

Edik zaplatil a všichni jsme vyšli před restauraci; tam jsme zůstali stát a dohadovali se, co dál. Edik navrhl, že bychom mohli zajít do hotelu a pokusit se sehnat si tam pokoj, ale Feďa soudil, že ve Vypadákově není hotel žádný problém: bydlí v něm jen členové Trojky, kdežto ostatní pokoje jsou prázdné. Pohlédl jsem na zdrceného Štěníčáka, zmocnily se mě výčitky svědomí a tak jsem navrhl, že bychom se při měsíčku mohli projít po břehu Vypadalky. Feďa mě hned podpořil, jen Štěníčák Repetil protestoval: je unavený, už ho nebaví ty nekonečné řeči, taky má hrozný hlad, takže radši půjde do kina. Najednou nám ho přišlo nefalšovaně líto - byl tak oťesen a šokován mým nedávným gestem, možná opravdu poněkud netaktním - a užuž jsme se chtěli vydat ke kinu, ale vtom se k nám od stánku s pivem přikolíbal dědoušek Edelweiss. Škobrtajícím jazykem vyjádřil svou oddanost vědě i mně osobně a domáhal se přidělu na investice, jakož i limitu na hotovostní nákup DKP, aby si mohl pořídit jakési rychlospojky. Dal jsem mu rubl a on se vrhl zpátky ke stánku.

Repetil se cestou do kina stále nemohl upokojit. Naparoval se, dotíral na kolenjďoucí, jiskřil aforismy a paradoxy, ale bylo vidět, že je mu ještě stále po čertech mizerně. Aby Štěníčákovi vrátil ztracenou duševní rovnováhu, vyprávěl Edik o tom, jak obrovský přínos mohou jeho teoretické práce znamenat pro teorii Lineárního Štěstí, a navrch přidal pár hodně průhledných narážek na případnou světovou slávu, na epochální odborný věhlas a nevyhnutelnost dlouhodobých služebních pobytů v zahraničí, cizinu z nejexotičtějších nevyjímaje. Pošramocená duševní rovnováha byla plně obnovena, Repetil se vůčihledně vzchopil, zesolidněl, a sotva v sále zhasla světla, vyrazil po řadách štípat lidi, takže já ani Edik jsme z filmu nic neměli: Edik se bál, že Repetila někdo tiše zamáčkne, kdežto já očekával katastrofální skandál. Mimoto bylo v sále nedýchatelno, ze samotného filmu se nepřipravenému divákovi taky dělalo zle, a tak jsme si s pocitem úlevy vydechli, když bylo představení konečně za námi.

Měsíc zářil naplno a od Vypadalky vanul chlad. Feďa nám provinile sdělil, že večerka je na spadnutí a že musí jít spát. Rozhodli jsme se doprovodit ho do Kolonie. Kráčeli jsme po vysokém břehu. Dole pod srázem velebně unášela křišťálové proudy jedovatých odpadních vod staroslavná Vypadalka a za vodou v měsíčním světle do dále ubíhaly záplavové louky. Na obzoru se černal zubatý okraj vzdáleného lesa. Nad skupinkou položíčených věží manévroval nevelký létající talíř, skromně blikající poziciemi světly.

"Co je to za trosky?" zeptal se Edik.

"Slavičí pevnost," odpověděl Feďa.

"Ale neříkejte!" užasl můj přítel. "Ta světoznámá? Slavíka Loupežníka? Od Muroma?"

"Ano. Z dvanáctého století."

"A proč má jen dvě věže?" zajímalo Edika.

Feďa mu vysvětlil, že před obléháním měl hrad věže čtyři: Klekánici, Houkalku, Slinu Jedovatou a Kriminálnici. Pak přiletěl drak Godzilla, propálil stěnu mezi Houkalkou a Kriminálnicí, vtrhl na nádvoří a napadl obránce z týlu. Jenže to byl moulá, proslychá se, že byl sice nejsilnější, ale taky nejhloupější ze čtyřhlavých draků. V taktice se nevyznal a ani vyznat nechtěl, a místo aby soustředěnými údery postupně zničil jednu věž po druhé, pustil se do všech čtyř najednou, zřejmě už proto, že shodou okolností počet hlav korespondoval s počtem věží. Obléhání byli padouši z nejzkušenějších, a taky obětaví - seděli tam bratři loupežníci Slavík Odichmant'jevič a Ropucha Odichmant'jevič, s nimi Bída Jednooká, jakož i další spojenec, zlý duch Žabikuch zvaný Vostřice. A Godzilla samo sebou na svou nenažranost a zabeďněnost šeredně doplatil. Zpočátku se mu, pravda, podařilo zdeptat Žabikucha, jelikož ten den trpěl virovou chřipkou, a do Sliny Jedovaté se krvelačně pustil Godzillův přísluhovač Upír Boje-Wulf, který mimochodem veškeré vojenské akce bez dlouhého váhání zastavil a oddal se bezuzdným pitkám a drancování. Přesto šlo o jediný první a jediný Godzillův úspěch za celé tažení. Slavík Odichmant'jevič se na prahu Houkalky bil s veselou, zarputilou vervou a neustoupil ani o krok. Nezletilec Ropucha Odichmant'jevič sice přízemí Klekánice nepříteli vyklidil bez boje, ale opevnil se v prvním patře, celou věž rozhoupal a obětavě se i s ní zřítíl na útočící hlavu přesně v okamžiku, kdy lstivá a chladnokrevná Bída Jednooká vlákala hlavu na pravém křídle do prachárny Kriminálnice a vyhodila věž do vzduchu s veškerým obsahem. Jakmile Godzilla, i beztak ducha mdlého, přišel o polovinu hlav, zpitoměl nadobro, beznadějně se potácel po hradě, ušlapával bojovníky vlastní i nepřátelské a nakonec se dal na neuspořádaný ústup. Nachmeleného Boje-Wulfa Slavík Odichmant'jevič vyřídil akustickým šokem, načež sám skončil na následky četných popálenin. Zbylí plivníci, jezinky, vodníci, hejkalové a rarášci pobili demoralizované vlkodlaky, trolly, gnómy, satyry, najády, dryády a další, jenže zbavení velení se rozprchli a bez cíle se potloukali po okolních lesích. Pokud jde o hřupa Godzillu, osud ho zavanul do velké bažiny zvané dnes Kraví Bláto, kde zanedlouho zašel na plynatou gangrénu.

"Zajímavé," pronesl zamyšleně Edik a zahleděl se na mech porostlé balvany někdejší Houkalky a Sliny Jedovaté. "A co vstup, vstup je volný?"

"Ano," přikývl Feďa. "Za pěták."

Procházka se vydařila. Feďa nám populárně přiblížil stavbu vesmíru, přičemž vyšlo najevo, že pouhým okem vidí Saturnovy prstence a rudou skvrnu na Jupiteru. Závistivý Štěničák mu dokazoval, že to, co říká, je jen dobře honorovaný blábol, protože ve skutečnosti má vesmír podobu kvalitně odpruženého otomanu. V naší blízkosti se neustále ochomýtal ostýchavý Kuzka, pterodaktyl obecný. Pro tmu jsme ho ovšem dlouho nemohli poznat. Kvapně dupotal někde kousek před námi, se slabým pokvakováním ulamoval větévky v křovinách u cesty, čas od času strmě stoupal k obloze a zakrýval měsíc roztaženými křídly. Volali jsme na něj, slibovali mu laskominky a věrné přátelství, ale stejně jsme ho nakonec neoblomili.

V Kolonii jsme se seznámili také s mimozemšťanem Konstantinem. Konstantin měl nehoráznou smůlu. Jeho létající talířek nouzově přistál asi tak někdy před rokem. V havarijním režimu se přístroj poškodil definitivně a ochranné silové pole, které se automaticky vytvářelo při přistání, Konstantin nedokázal potlačit. Pole fungovalo tak, že ani jedním směrem nepropouštělo nic nepatřičného. Sám Konstantin, a třeba i obtěžkaný demontovanými součástkami poškozeného motoru, mohl šeríkově fialovou clonou procházet sem a tam bez sebemenších problémů. Uvnitř chráněné zóny však zůstala myší rodinka, která se v kritickém okamžiku potulovala v místě přistání, a Konstantin byl nucen hlodavce vykrmovat z vlastních nepříliš hojných zásob, protože pozemskou potravu pod ochrannou kopuli nepronesl dokonce ani v žaludku. Dále v poli zůstaly čísi pantofle, zapomenuté v parkové aleji, a to byl jediný z pozemských hmotných statků, z něhož mohl Konstantin mít alespoň jakýs takýs užitek. Kromě pantofli a myší jemně fialová zóna uzavřela dva keře lýkovce jedovatého, část obludné parkové lavičky, rozdrásané všemožnými nápisy, a zhruba čtvrt hektaru vlhké, nikdy neprosychající hlíny.

Konstantin na tom zkrátka byl bledě. Hvězdolet nemínil začít dělat dobrotu sám od sebe. V místních dílnách přirozeně nebyly ani potřebné součástky, ani speciální strojové vybavení. Po špičkových vědeckých centrech světa by se jistě ledacos sehnat dalo, ale bez důrazné intervence Trojky to nešlo, a tak Konstantin už několik měsíců netrpělivě čekal na slyšení. Vkládal do případné pomoci pozemšťanů jisté naděje a počítal s tím, že se mu přinejmenším podaří odstranit ochrannou zónu a dostat na palubu nějakého významného místního odborníka, v podstatě byl ovšem naladěný dost pesimisticky a smířil se s tím, že pozemská věda a technika bude v stavu pomoci mu tak někdy za dvě stě let, dřív určitě ne.

Konstantinův létající talířek, který zářil jako obrovská výbojková lampa, stál nedaleko silnice. Zpod talířku čouhaly Konstantinovy nohy, obuté do sedmimilových pantofli číslo 44. Nohy odkopávaly myší rodinku, která se vehementně domáhala večere. Feďa zaklepal na ochranné pole, a sotva nás Konstantin zahlédl, vylezl zpod talíře ven. Okřikl myši a šel k nám. Slavné pantofle pochopitelně zůstaly uvnitř a myši si v nich bez dlouhých cavyků zřídily dočasný útulek. Představili jsme se, vyslovili mu soustrast a zeptali se ho, jak se daří. Bodře odvětil, že se na něj, jak se zdá, štěstí přece jen usmálo, a vypočítal dobré dvě desítky přístrojů, o jejichž účelu jsme neměli ani ponětí, ale bylo třeba je opatřit, protože pro tuto chvíli je Konstantin považoval za naprosto nezbytné. Vyklubala se z něj velmi společenská a lidem přátelsky nakloněná myslící bytost. Možná se mu ale jen docela normálně zastesklo po nějaké společnosti. Vypτάvali jsme se ho na všechno možné a on ochotně odpovídal. Vypadal však prabídně, proto jsme mu řekli, že by to s tou prací neměl tak přehánět a že je vůbec nejvyšší čas jít spát. Asi deset minut jsme mu vysvětlovali, co je to "spát", a on se nijak netajil přiznáním, že něco takového mu vůbec nepřipadá zajímavé a že se tím raději zabývat nebude. Mimoto se

blížila hodina krmení myši. Stiskl nám ruce, vstoupil do zóny a nasoukal se zpátky pod talířek. Rozloučili jsme se s Fedou i se Štěničákem a vypravili se do hotelu. Hodina byla pozdní, město usínalo a jen někde v dáli hrála harmonika a čisté dívčí hlásky jímavě oznamovaly:

Galáne můj třívokej,
copak se to patří?
Nebud' takhle divokej,
jsme vesmírný bratři!

SPIS Č 72

PŘISTĚHOVALEC KONSTANTIN

Jitní slunko juklo zpoza rohu a vechno do otevřených oken zasedačky teplý přívál. Když na prahu stanul kamenolící Lavr Fedotovič, okamžitě navrhl, že by se měly zatáhnout závěsy. "Lidu by to k ničemu nebylo," vysvětlil pohotově. Hned za ním vstoupil Travopolnikov, který před sebou postrkoval Vybelhalla. Profesor se rozmachoval aktovkou a francouzsky mu cosi ohnivě osvětloval, na což Travopolnikov chlácholivě poznamenával: "Ale nojo, pořád, to je řečí..." Když správce zatáhl závěsy, dveřmi prošel i Farfurkis. Něco žvýkal a utíral si ústa. Nesrozumitelně zabrebelil omluvu za zpoždění, naráz polkl nedomluvený obsah úst a zaupěl:

"Protestuji! Vy jste se zbláznili, soudruhu Zubo! Závěsy musí okamžitě pryč! Co je to za zvyky - uzavírat se a ještě ke všemu vrhat nepěkný stín?!"

Došlo ke krajně nepříjemnému incidentu a po celou dobu, co byl zažehnaván, co byl Farfurkis deptán, stáčen do kozelce, znovu rozbalován, aby bylo možno si o něj utřít nohy a i jinak mu řádně vycinkat, Vybelhallo jako by říkal: Hle - mravní zhouby trudná žeň!, s výčitkou v oku pokyvoval hlavou a významně tím okem střílel po něm. Nakonec rozdupanému, semletému, rozdrásanému a napolo strávenému milostivě dovolili, aby se co nejponíženi doplazil ke své židli, a sami, odfukující a shrnující vykasané rukávy, si zatím vyšťourávali cáry kůže uvízlé mezi drápy, olizovali zkrvavené tesáky a čas od času ještě mimoděk slastně pořvávali, ale nakonec usedli ke stolu a prohlásili se za připravena k rannímu zasedání.

"Khem," děl Lavr Fedotovič a vrhl poslední pohled na ukřižované ostatky. "Budeme pokračovat. Referujte, soudruhu Zubo!"

Správce zaťal pařáty do otevřených desek, očima podlitýma krví také naposledy pohlédl přes papíry na zdeptaného odpůrce, naposledy pružně udeřil zadními tlapami o zem, v hrde mu zaklokotalo a teprve pak, když předtím ještě dychtivě vzdutými nozdrami nasál sladké aroma rozkladu, se definitivně uklidnil.

"Spis číslo sedmdesát dva," vyhuboval slavnostně. "Konstantin Konstantinovič Konstantinov, narozen roku dvě stě třináct před Kristem, bydliště Konstantinovo, planeta Konstantina, oběžnice hvězdy Antares ..."

"Tohle bych si tedy vyprosil!" přerušil ho Travopolnikov. "Heleď, co nám to tady čtete? To nám tady čtete román, ty Zubo jeden špatná? Nebo vódevyl? Ty nám tady máte čist dotazník, ale leze ti z toho nějaká fraška..."

Lavr Fedotovič už zvedl kukátko a zamířil ho na správce. Ten vtáhl hlavu mezi ramena.

"To se pamatuju," pokračoval Travopolnikov, "jak jsem byl jednou v Syzrani jmenovanéj do funkce vedoucího kursů pro zvyšování kvalifikace středoškolských kádřů, no a tam jsem taky natrefil na jednoho takovýho, tomu bylo líno zametat ulice... Akorát že to nebylo v Syzrani, ale v Saratově... Jo, rozhodně to muselo bejt v Saratově! Zkraje jsem tam stavěl na nohy školu mistrů krupašských, no a pak mě právě predisponovali na ty kursy... Jo, nabeton v Saratově, ve dvaapadesátým, v zimě... Mrazy jak na Sibiři... Vlastně ne," dodal s lítostí. "Vono to nakonec nebylo ani v Saratově, nýbrž na té Sibiři, jen to město se mi z hlavy nějak vykouřilo. A včera jsem to ještě tutově věděl, ach jo, říkal jsem si zrovna, to byly, panečku, časy..."

Umlkl se zmučeně pootevřenými ústy, Lavr Fedotovič chvilku počkal, informoval se, zda má někdo k referentovi připomínky a dotazy, přesvědčil se, že tomu tak není, a navrhl Travopolnikovovi, aby pokračoval.

"Lavre Fedotoviči," pronesl s citem Travopolnikov. "Já to město zapomněl, no rozumíte tomu? Úplně jsem ho pustil z palice, jinak to nebude. Ať teda zatím čte dál, já si vzpomenu... Ale ať je to pěkně podle főršriftu, normálně po bodech, a ne takovej guláš..."

"Referujte dál, soudruhu Zubo," vybidl správce Lavr Fedotovič.

"Bod pátý," přečetl nesměle správce. "Národnost..."

Farfurkis si dovolil nepatrně se pohnout, ale vzápětí ho zděšení doslova přibilo k židli. Travopolnikov však pohyb postřehl a přikázal správci:

"Vod začátku. Pěkně vod začátku! Slyšel jsi, čtete to znova!"

"Bod první," spustil poslušně správce. "Příjmení..."

Zatímco správce trpělivě pročítal všechno znovu, prohlížel jsem si Edikův remoralizátor. Byla to plochá lesklá prosklená krabička, připomínající autíčko na hraní. Edik s přístrojem zacházel podivuhodně obratně. To bych nedokázal. Prsty se mu svíjely jako hadi. Zakoukal jsem se.

"Cherson!" vybuchl Travopolnikov v okamžiku, kdy už to nikdo nečekal. "Nojo, v Chersonu, kde jinde... Nevšímej si toho, Zubo, a klidně pokračujte," nařídil správci, který se zděšením celý roztřásl. "Prostě jsem si vzpomněl, no..."

Naklonil se k Lavru Fedotovičovi a nadšením celý bez sebe mu začal něco šeptat, až dřevěné rysy obličeje soudruha Vuňukova náhle vykázaly nepatrnou tendenci k jistému změknutí a on byl nucen ukrýt tvář před zbytkem lidosprávy rozlehlou dlaní.

"Bod šestý," přečetl nerozhodně správce. "Vzdělání:... Vysokoškolské syn... kri... kre... kretické."

Farfurkis se odlepil od židle a kratičce vypískl, ale zase se neodhodlal k vážnější akci. Řevnivce Travopolnikov povstal.

"Jaký? Jaký že má bejt to vzdělání?"

"Synkretické," zopakoval správce teď už plynule a na první pokus.

"Aha," odtušil moudře Travopolnikov a pohlédl na Lavra Fedotoviče.

"To je v pořádku," pravil Lavr Fedotovič. "Sebekritiku máme rádi. Referujte dál, soudruhu Zubo."

"Bod sedmý. Znalosti cizích jazyků: Veškeré, aktivně."

"Cožéé?!" vytřeštil oči Travopolnikov.

"Všechny," opakoval správce. "Aktivně."

"No prosím. A von si tam klidně napíše vzdělání sebekritický," zakroutil Travopolnikov hlavou. "Nevadí, to si ověříme."

"Bod osmý. Povolání a současný zaměstnavatel: Čtenář poezie, amfibrachista. V současné době na krátkodobé dovolené. Bod devátý..."

"Počkat," zarazil ho Travopolnikov. "Ale kde pracuje?"

"V současné době je na dovolené," objasnil správce. "Na krátkodobé dovolené..."

"Tak chytřej jsem taky," usadil ho Travopolnikov. "Teď tě žádám, abyste mi řekl jeho povolání."

Správce vnořil zrak do desek.

"Čtenář...", přečetl rozpačitě. "Asi čte verše."

Travopolnikov pleskl dlaní do stolu.

"Já jsem ti snad neřikal, že jsem hluchej. Že čte, to už jsem slyšel. Když se mu chce číst, tak ať si ve volném čase klidně čte. Mě zajímá profese. Kde pracuje a co tam dělá?"

Výbelhallo vytrvale mlčel a já se neopanoval.

"Jeho zaměstnáním je číst poezii," začal jsem. "A specializuje se na amfibrach."

Travopolnikovův nedobrý pohled byl plný podezření.

"Takhle ne, soudruzi," usnesl se. "Antibráchu já znám. Antibrácha je takový to to... s tím... Kdežto já si chci ujasnit co? Já si chci ujasnit, za co mu platěj."

"Oni plat jako takový nepobírají," upřesnil jsem.

"Ahá!" zaradoval se Travopolnikov. "Takže nezaměstnanej!" To už se však znovu nastražil. "Ne, tohle mi neštymuje..."

Teda vám to neštymuje. Plat nepobírá, a dovolenou čerpá. Vy si tady něco pytlíkujete a na nás hrajete habadůru..."

"Khem," uzavřel to Lavr Fedotovič. "Byla by tady otázka pro soudruha referenta a pro odborného poradce. Jaké je povolání spisu číslo sedmdesát dva?"

"Čtenář poezie," vychrlil Výbelhallo. "A navíc ještě... tento... amfibrachista..."

"A současný zaměstnavatel?" přál si vědět Lavr Fedotovič.

"Čerpá krátkodobou dovolenou. Jednoduše si pár dní vybral."

Hlava Lavra Fedotoviče se ani nepohnula, ale oči přejely k Travopolnikovovi.

"Ještě nějaké otázky?"

Travopolnikov tesklivě zašoupal zadkem. Zcela průkazně bylo vidět, jak se v něm ušlechtilé puzení k bezvýhradné solidaritě s názorem nadřazeného sváří s neméně chvályhodným smyslem pro občanskou povinnost. Ta nakonec zvítězila, přestože si tím její věrozhodnost příliš nepomohla.

"Jednu věc ovšem musím vypíchnout, Lavre Fedotoviči," zablekotal věrozvěst, "protože musím vypíchnout co? S tím antibráchistou je to jasný. Antibrácha - to máte takový to tento... s tantim... A tohleto kolem poezie, to by mi taky sedělo... Puškin, žejo, pak ten... Michalkov, Kornějčuk... Horší je to holt s tím čtenářem. Takový povolání totiž v nomenklatuře nemáme. Protože jak tohle vypadá? To vypadá tak, že si sednu, louskám si doma básničky, a za to dostávám prašulky a vybírám si dovolený... Tohle si potřebuju ujasnit."

Lavr Fedotovič navykklým pohybem sáhl po kukátku a soustředil se na Výbelhallo.

"Vyslechneme názor poradce," oznámil.

Výbelhallo vstal.

"Mno...", pravil zamyšleně a pohládl si bradu. "Soudruh Travopolnikov otázku vyhrocuje zcela správným směrem a důraz klade na nejpodstatnější momenty. Lid má verše rád - c'est la main sur le coeur, que je vous le dit," přešel profesor volně do milované francouzštiny, za jejíž správnost nemohl ručit nikdo na světě. "Ale potřebuje lid jakékoli verše? Je vous demande - jakékoli? My, soudruzi, rozhodně víme, že jakékoli rozhodně ne. Proto musíme velmi rigorózně razit... tento... abych tak řekl specifickou tendenci... neztrácet ze zřetele abych tak řekl milníky a... tento... také že le vin étiré il y faut le boire. Můj osobní názor je tento: Aide-toi et Dieu t'aidera. Ale doporučoval bych, abychom ještě vyslechli soudruha představitele zdola Privalova a využili ho abych tak řekl jako svědka..."

Kukátko Lavra Fedotoviče přestěhovalo optiky tak, abych se v nich ocitl já. Travopolnikov usoudil:

"Ale jo, proč ne... Stejně pořad hopsá a nemůže se dočkat, tak ať nám to pěkně vyklopí, když je takovej čiperka..."

"Voila," povzdechl si trpce Výbelhallo, "l'éducation qu'on donne aux jeunes hommes aprésent."

"Dyť to říkám, jen ať volá, jak je mu libo," přikývl Travopolnikov.

"Víte, oni tam mají spoustu básníků," volil jsem opatrný začátek. "Všichni ti básníci píší verše a každý z nich přirozeně chce mít svého čtenáře, pokud možno nejen jednoho. Čtenářstvo je ovšem vrstva zcela neorganizovaná a tuto prostou věc nechápe. S radostí čte dobré verše a dokonce se je učí nazpaměť, kdežto ty špatné nechce ani vidět. To pak dává vzniknout jistě nespravedlnosti, nerovnosti, a protože obyvatelé Konstantiny jsou tvorové svrchovaně slušní a snaží se, aby mohli být spokojeni opravdu všichni, vytvořili zvláštní profesi - čtenář. Jedni se specializují na jambické verše, jiní na chorejské, no a Konstantin Konstantinovič je významný odborník v oblasti amfibrachy a v posledních letech si přibral ještě alexandriny, zaškoluje se v další profesi. Povolání je to, jak jistě chápete, rizikové, takže čtenáři mají nárok

nejen na kaloricky vydatnější stravu, ale také na častější krátkodobé dovolené na zotavenou v zájmu nezbytné regenerace sil."

"To všechno já chápu!" zařičel pronikavě Travopolnikov. "Všelijaký ty Jandy a alexandristy... Ale jedny věci nerozumím - za co ten chlap bere peníze? No dobře - tak čte, sedí a čte. A to je škodlivý, tomu bych taky rozuměl! Jenže takový čtení, to je zaměstnání tichý, já bych řek vnitřní - jak si má člověk zkontrolovat, jestli vopravdu čte nebo chrupká, paskvívec jeden! To si vzpomínám, že jsem jeden čas řídil oddělení v Inspekci pro karanténu a dezinfekci rostlinstva, a tam jsem jednoho takového paskvínce vyfás... Sedí si na zasedání a každé by přísahal, že poslouchá, že si dokonce něco zapisuje do bločku, jenže von ve skutečnosti spí, holomek! Dneska se v kancelářích kdekdo naučil chrápat s otevřenýma očima... No a já právě nemůžu přijít na kloub tomu, jak je to s tím našim. Co když je to podrazák? Přece nemůže bejt povolání, aby se nedalo kontrolovat, jestli v něm člověk spí nebo ne!"

"Ono to prosím není tak jednoduché," přidal se Edik, který na okamžik zvedl hlavu od ladicího pultu remoralizátoru. "Nejde jen o to, že profesionální čtenář čte. Třeba Konstantin dostává všechny verše psané amfibrachem, musí je všechny přečíst, ale hlavně je musí pochopit, vyhledat v nich zdroj nevšedního estetického prožitku, zamilovat si je a, jak jinak, také odhalit nějaké ty nedostatky. O všech těchto svých pocitech a úvahách je pak povinen s autory pravidelně korespondovat, vystupovat na tvůrčích večerech a představeních z tvorby těchto autorů, na čtenářských konferencích a při těchto příležitostech mluvit tak, aby autoři byli spokojeni, aby pocítli svou nepostradatelnost... To je moc a moc svízelné povolání," dodal závěrem, "a Konstantin Konstantinovič je rozhodně to, čemu u nás říkáme hrdina práce."

"No vida, že to jde," pokýval spokojeně Travopolnikov. "Teď jsem si to ujasnil. Je to užitečný povolání. A taky ten systém se mi líbí. Je to dobrý systém, a spravedlivej."

"Referujte dál, soudruhu Zubo," požehnal správci Lavr Fedotovič.

Správce znovu zvedl spis k očím.

"Bod devátý. Pobyt v zahraničí: Ano. Pro poruchu motoru strávil čtyři hodiny na atolu Rapa-Nui."

Farfurkis něco nesrozumitelně zakokrhál a Travopolnikov se toho neomylně chytil:

"Či je to vlastně dneska území?" obrátil se na Vybelhalla.

Profesor se dobromyslně pousmál a širokým, shovívavým gestem ho odkázal na mě.

"Dejme slovo omladině."

"Je to chilské území," řekl jsem stručně.

"Chile, Chile...", brumlal Travopolnikov a jeho znepokojený pohled maně zabloudil k Lavru Fedotovičovi. Ten jen netečně kouřil. "No tak jo, když Chile, tak Chile," rozhodl Travopolnikov. "A jen čtyři hodiny? Dobrý... Co tam máme dál?"

"Protestuji!" šeptl s bezhlavou odvahou Farfurkis, ale správce už četl dál:

"Bod desátý. Stručná charakteristika nevysvětlivosti: Myslicí bytost z planetární soustavy hvězdy Antares. Pilot kosmické lodi zvané létající talířek..."

Lavr Fedotovič nic nenamítal, Travopolnikov visící na jeho rtech očima souhlasně přikývl a správce přešel k dalšímu bodu.

"Bod jedenáctý. Údaje o nejbližších příbuzných... Ale je tu dost velký seznam."

"Neboj se, Zubo, jen čtěte," pobídl ho Travopolnikov.

"Celkem sedm set třiadvadesát osob," nedal se odbýt správce.

"Nevodmlouvejte. Tvoje věc je číst, tak čtěte. A ať je tomu rozumět."

Správce si povzdychl a dal se do toho:

"Rodiče: A, Bé, Cé, Dé, É, Ef, Gé..."

"Hele, co blázníte? Todle si nech... Todle by se ti nemuselo vyplatit..." ozval se konečně Travopolnikov, jímž tato informace tak otřásla, že ztratil příslovečný smysl pro dobré vychování. "Ty si snad myslíš, že si někde ve škole! Že máš před sebou malý děti, ne?"

"Jak to tu stojí, tak to čtu," odsekl správce a zvýšeným hlasem pokračoval: "Há, Chá, Í, Jé, Ká..."

"Khem," předešel hrozící při Lavru Fedotovič. "Byla by tu otázka pro soudruha referujícího správce. Kdo je otec spisu číslo sedmdesát dva? Jméno, jméno po otci, příjmení."

"Okamžik," zasáhl jsem. "Konstantin Konstantinovič má čtyřidevadesát rodičů pěti různých pohlaví, k těm je třeba přičíst šestadevadesát jejich řádně sezdáných partnerů čtyř pohlaví, a z tohoto svazku pak vzniklo, samozřejmě mimo Konstantina Konstantinoviče, dalších tři sta devadesát šest ratolestí pěti pohlaví."

Účinek mého sdělení předčil všechny předpoklady. Lavr Fedotovič bezbranně zatápal po stole a kukátko si vložil do úst. Travopolnikov se bez ustání olizoval. Farfurkis jen listoval ve svém zápisníku jako zběsilý.

S Vybelhallem jsem počítat nemohl, proto jsem se odhodlaně připravoval ke generálnímu útoku - zákopy jsem hloubil na plný profil, minoval směry pravděpodobných tankových úderů a organizoval systém paleb. Arzenály praskaly ve švech, dělostřelci už stáli jako přikovaní u svých kusů, pěchota dostala po čtvrtáku vodky. Ticho se vleklo, bylo těhotné bouří, nasýtilo se atmosférickou elektřinou a má ruka už dolehla na sluchátko štábního telefonu - byl jsem rozhodnut pro preventivní jaderný úder, ale veškeré mé očekávání řevu, praskotu a hřmotu skončilo pšoukem. Travopolnikov najednou vycenil zuby, naklonil se k uchu Lavra Fedotoviče a běhaje olejnatýma očima po koutech mu jako obvykle něco tiše sděloval. Lavr Fedotovič nechal uslintané kukátko klesnout na stůl, přikryl si ústa dlaní a mírně znejistělým hlasem pravil:

"Pokračujte v referátu, soudruhu Zubo!"

Správce nemusel nikdo říkat dvakrát. Odložil seznam příbuzenstva a četl dál:

"Bod dvanáctý. Místo trvalého pobytu: Galaxie, hvězda Antares, planeta Konstantina, stát Konstantie, město

Konstantinovice, volací kód 457/14-9. To je vše."

"Protestuji," zazněl Farfurkisův hlas, který už zase nabíral na síle.

Lavr Fedotovič mu věnoval blahosklonný pohled. Klatba pomínula a Farfurkis se slzami štěstí v očích zadrmčel jako kulomet: "Protestuji. Údaj o věku spisu je už na první pohled nesmyslný. V dotazníku je jako rok narození uveden rok dvě stě třináct před naším letopočtem. Kdyby se tento údaj zakládal na pravdě, bylo by spisu sedmdesát dva přes dva tisíce let. Což je přinejmenším o dva tisíce let více, než je vědě známý nejvyšší dosažený lidský věk. Proto žádám, aby byl údaj upřesněn a viníci potrestáni."

Travopolnikov přispěchal s uštěpačnou námitkou:

"A co když je to horal, co vy víte?"

"No dovolte," rozkřičel se Farfurkis. "Přece i horalové..."

"Nedovolím," vyrazil mu kormidlo z ruky Travopolnikov. "Nedovolím, abyste snižoval zásluhy našich slavných horalů! Abyste věděl, tak maximální věk našich horalů nemá hranic!" A vítězoslavně se otočil na Lavra Fedotoviče.

"Lid...", pronesl Lavr Fedotovič. "Lid je věčný. Mimozenšťané přicházejí a odcházejí, ale lid, náš velký lid tu zůstává navěky!"

Farfurkis s Travopolnikovem se zamysleli a horečně přemítali, v čí prospěch se předseda vyslovil. Ani jednomu ani druhému se nechtělo riskovat. Jeden byl právě na koni a nehodlal se kvůli nějakému prašivému přivandrovalci z kosmu poroučet z koně dolů do prachu. Druhý, teď právě přímo pod kopyty a navíc nad propastí, měl pocit, že se objevila spásná ruka, která mu zase pomůže do sedla. A Lavr Fedotovič mezitím pronesl:

"Máte to všechno, soudruhu Zubo? Jsou nějaké otázky? Není tomu tak. Tak by tu byl návrh předvolat si spis označený též Konstantin Konstantinovič Konstantinov. Jiné návrhy nejsou? Není tomu tak. Necht' spis vstoupí."

Správce si skousl ret, vytáhl z kapsy perleťovou kuličku, zamhouřil oči a silně ji stiskl mezi prsty. Ozval se zvuk odzátkované láhve a vedle demonstračního stolku náhle stál Konstantin. Volací signál ho zřejmě zastihl uprostřed práce - měl na sobě overall upatlaný fluorescenčním mazivem, přední ruce navlečené v kovových pracovních rukavicích, kdežto zadní si chvatně utíral o záda. Všechny čtyři oči si, zřejmě trvale, uchovávaly ustaraný, dělný výraz. Místností zavanul pronikavý pach Velké Chemie.

"Dobrý den," pozdravil potěšeně, když si nakonec spočítal, kde se to ocitl. "Konečně jste si mě předvolali. Pravda, je to banalita, ta moje záležitost, připadá mi až trapné vás otravovat, ale jsem v bezvýchodné situaci a nezbyvá mi než žádat o pomoc. Ale abych vás dlouho nepřipravoval o drahocenný čas - co bych potřeboval..." A začal, nejdřív na prstech pravé přední ruky, vypočítávat: "Laserovou vrtnou soupravu, pokud možno co nejvýkonnější. Plazmový hořák - takový už tu k máni je, to vím. Dva inkubátory s kapacitou alespoň tisíc vajec každý. To by pro začátek stačilo, ale na škodu by nebyl ani kvalifikovaný strojní inženýr a povolení k práci v laboratořích Fyzikálního ústavu Akademie věd..."

"Prósimvás... jakéj tohle je mimozenšťan?" protáhl štítivě Travopolnikov. "Jakéj tohle může bejt mimozenšťan, když ho denně vidím v hospodě? Poslouchejte, občane, co vy jste zač a jak jste se sem dostal?"

"Jsem z planetární soustavy hvězdy Antares..." Konstantin upadl do rozpaků. "Myslel jsem, že všechno víte... Už mě vyslyšeli, vyplnil jsem dotazník..." Všiml si Vybelhallo a přívětivě se na něj pousmál. "To vy jste se mě tenkrát vyptával, že?"

Travopolnikov se také otočil k profesorovi. "Jo tak tohle je podle vašeho mimozenšťan, jo?" otázal se jedovatě.

"Tento...", konstatoval Vybelhallo, který věděl, co je to osobní důstojnost. "Moderní věda jaksi tento... nepopírá možnost mimozemských návštěvníků naší planety, soudruhu Travopolnikove, to byste vědět měl. Protože to je prosím oficiální názor nejen můj, ale i mnohem a mnohem odpovědnějších akademických hodnostářů... a vědeckých pracovníků... Například tento... Giordano Bruno se k tomuto problému vyslovil zcela jednoznačně... Akademik Levon Alfredovič Volosjanc taky... a pak tento... spisovatelé, řekněme Wells, nebo takový Ocielowski..."

"Dějou se to zvláštní věci," kroutil hlavou Travopolnikov. "Všelijaký mimozenšťani se nám tu rozplemenili..."

"Já se zrovna dívám na fotografii ve spise," ozval se také Farfurkis, "a vidím, že jistá podoba by tu byla, ale soudruh na fotografii má dvě ruce, kdežto tenhle neznámý občan má ruce čtyři. Jak by se tohle dalo vysvětlit z hlediska vědeckého?"

Vybelhallo vychrlil sáhodlouhou francouzskou sentenci, jejíž smysl zhruba naznačoval, že jistý Arthur si poránu vyšel na mořské pobřeží, když si předtím byl dopřál šálek čokolády. Vzal jsem mu další sloku z úst a řekl:

"Kost'o, otočte se prosím k soudruhu Farfurkisovi celej."

Konstantin vyhověl.

"Taktakták," pošeptal si rozšafně Farfurkis. "Tohle by nám nemělo dělat vrásky... Musím konstatovat, Lavre Fedotoviči, že podoba mezi fotografií a tady soudruhem je nepochybná. Tady vidím čtyři oči..., ano, jsou čtyři. Nos chybí. Ústa háčkovitá. Všechno sedí."

"No já nevím," nemohl si odpustit pochyby Travopolnikov. "O mimozenšťanech se psalo i v tisku a říkalo se tam, že kdyby nějaký existovali, dali by nám o sobě vědět. No a protože o sobě vědět nedávaj, tak nejsou, a ve skutečnosti jde jen o pustý smyšlenky nezodpovědných individuí... Jste mimozenšťan?" vyštěkl zničehonic na Kost'u.

"Ano," přikývl Konstantin a couvl.

"Dával jste o sobě vědět?"

"To jsem nedával," připustil Konstantin. "Já jsem původně vůbec neměl v úmyslu tady u vás přistát. Ale podle mého názoru o tohle ani tolik nejde, spíš bych si myslel..."

"No tak to ne, panáčku váženě, takový buliky mi na nos věšet nebudete. Právě že vo tohle jde... Kdyby ses ozval, tak prosím, vítej nám, chlebem a solí šetřit nebudeme, lidový veselice uspořádáme. Jenže tys vědět nedal - tak se teď na nás nemůžeš zlobit. Antibrácha je sice ohromná věc, jenže my tady ty svoje drobný taky nebereme zadarmo. My tady pracujem, a nemůžeme se nimrat s kdejakým hejhulou. Takovej je můj všeobecný názor."

"Khem," dodal k tomu Lavr Fedotovič. "Chtěl by se ke spisu vyslovit ještě někdo?"

"S dovolením já," vlísal se Farfurkis. "Soudruh Travopolnikov vcelku správně obsáhl celkový stav věcí. Přesto se mi zdá, že bychom - a dokonce i s vědomím našeho enormního pracovního zaneprázdnění - neměli tady nad soudruhem jen tak mávnout rukou. Já mám pocit, že bychom k tomuto konkrétnímu případu měli přistupovat individuálněji. Jsem pro důkladné přešetření spisů. Nikomu bychom neměli poskytnout možnost, aby nás případně mohl obvinít z neuváženého kvapu, byrokratismu a zkosnatělé necitlivosti na jedné straně, ale na druhé straně také z nedbalosti, měkkosrdcatosti a nedostatku bdělosti. Když Lavr Fedotovič dovolí, doporučoval bych provést doplňovací výslech občana Konstantinova za účelem vyjasnění jeho totožnosti."

"A proč bychom měli suplovat Bezpečnost?" zahartusil Travopolnikov, který nemohl nezaznamenat, jak sok sražený do prachu znovu zvedá ruku ke tlení.

"To jsme si zřejmě nerozuměli," ukrajoval dál máslo Farfurkis. "Nikoliv nahrazovat Bezpečnost, ale napomoci naplňování ducha a litery instrukce, kde se v paragrafu devátém, části prvního oddílu šestého v komentáři pro tyto případy praví..." Teď už jeho hlas vystoupal až k jásavé zvonivosti: "V případě, kdy identifikace, provedená odborným poradcem ve spolupráci se zástupci místních úřadů, dobře obeznámenými s podmínkami a problematikou regionu, vyvolává pochyby Trojky, je žádoucí provést doplňovací šetření případu v zájmu upřesnění identifikace spisu společně se zmocněncem Trojky nebo na jednom ze zasedání Trojky." Což tímto doporučuji."

"Instrukce, instrukce," huhlal Travopolnikov. "My se budeme držet instrukce, a von nám tu bude blbnout hlavu, šupák jeden čtyřvoká... A připravovat nás vo čas... O čas, který je majetkem lidu!" zvolal trpitelsky a zašilhal po Lavru Fedotovičovi.

"Proč bych měl být šupák?" ohradil se Košť a pobouřeně. "Vy mě urážíte, občane Travopolnikove. A vůbec, vám je docela jedno, jestli jsem mimozemšťan nebo ne, vy se hlavně snažíte poplavit chudáka občana Farfurkise a sám se vetřít do přízně občana Vuňukova."

"To je lež!" zařval Travopolnikov a zbrunátněl. "Stal jsem se obětí pomluv. Co to má znamenat, soudruzi: Už pětadvacet let jdu z místa do místa, kamkoli mě pošlou... A za tu dobu ani jediný škraloup... A vždycky do vyšší funkce..."

"Zase nemluvíte pravdu," odušil chladnokrevně Konstantin. "Dvakrát vás hnali svinským krokem, a bez povyšování..."

"Ale to je nařčení! Lavre Fedotoviči! Soudruzi! Nějak moc si foukáte, občane Konstantinové. Však my si ještě posvítíme na tu vaši stovku rodičů, jaký vlastně byli, ty rodiče... To by uměl každý - vycucat si z prstu celej ouřad rodičů a jinejch strejčků..."

"Khem," upozornil ho Lavr Fedotovič. "Byl by tu návrh diskusi přerušit a podtrhnout účet. Má někdo jiný návrh?"

Nastalo ticho. Farfurkis triumfoval a ani to příliš netulal, Travopolnikov si otíral čelo kapesníkem, kdežto Konstantin se zaujetím zpytoval tvář Lavra Fedotoviče a zjevně se pokoušel přechytit jeho myšlenky nebo alespoň nahlédnout do jeho duše, ale viděl jsem, že veškeré jeho snahy přicházejí vniče - ve čtyřoké tváři se zračilo stále zřetelnější rozčarování zkušeného hledače pokladů, který odvalil toužebně očekávaný, vysněný valoun, zasunul ruku až po loket do staleté skrýše, ale zaboha tam nemůže nahnát nic než jemný prach, přilnavé pavučiny a jakési indiferentní drobtý.

"Vzhledem k tomu, že jiné návrhy nejsou," promluvil znovu Lavr Fedotovič, "přistoupíme k doplňovacímu šetření... Slovo se uděluje..." Udělal nervy drásající pauzu, během níž Travopolnikov div nevy pustil duši, "soudruhu Farfurkisovi!"

Travopolnikov, který se rázem ocitl na samém dně smrduté soutěsky, šílenými očima provázel let krkavce kroužícího v náhle nedostupném blankytu hodnostářských nebes. Farfurkis nijak nespěchal. Dopřál si ještě pár kruhů, chlístaje po Travopolnikovovi řídkým leptavým trusem, pak usedl na nejvyšším skalním ostrohu, uhladil si zobanem peří a koketně pošilhávaje po Lavru Fedotovičovi se plynne rozpovídal:

"Vy tedy tvrdíte, soudruhu Konstantinové, že jste mimozemšťan, návštěva z jiné planety. Jakými dokumenty byste mohl toto své tvrzení doložit?"

"Mohl bych vám ukázat svůj palubní deník," odpověděl Košť a. "Za prvé však je nepřepavitelný a za druhé bych ani vás ani sebe nechtěl zatěžovat nějakými zbytečnými důkazy. Vždyť já vás přišel požádat o pomoc! Každá planeta, která participuje na kosmické konvenci, je povinná poskytovat pomoc trosečníkům. Už jsem oznámil, co bych od vás potřeboval, a teď čekám na odpověď. Možná že nejste kompetentní k tomu, abyste mi takovou odpověď mohli dát, ale v takovém případě by bylo lepší sdělit mi to rovnou... Na tom není nic ostudného ani odsouzeníhodného..."

"Moment," přerušil ho Farfurkis. "Otázku kompetence této komise ve smyslu poskytování pomoci reprezentantům jiných planet prozatím odložíme. Naším úkolem nyní je řádně vás identifikovat, soudruhu Konstantinové, jakožto takového představitele jiné civilizace... Moment, ještě jsem neskončil. Zmínil jste se o palubním deníku a prohlásil jste, že je bohužel nepřepavitelný. Není tu tedy možnost, že by si Trojka zmíněný palubní deník prostudovala přímo na palubě vaší lodi?"

"Ne, to také není možné," povzdechl si Konstantin, který teď svou pozornost zaměřil na Farfurkise.

"Inu, to je vaše právo," pokrčil rameny Farfurkis. "Ale v takovém případě byste nám snad mohl předložit jinou dokumentaci schopnou posloužit jako doklad vašeho původu."

"Vidím," podotkl Košť a se značnou dávkou údivu, "že se chcete skutečně přesvědčit, jestli jsem mimozemšťan. Vaše pohnutky upřímně řečeno dost dobře nechápu... Ale to teď pitvat nebudeme. Když už jsme u těch dokladů a důkazů - copak vás k příslušným správným závěrům nepřivádí už můj zjev?"

Farfurkis lítostivě zakroutil hlavou.

"Moc se omlouvám," řekl zdvořile, "ale věci nejsou ani zdaleka tak jednoduché, jak by se mohlo zdát. Věda nám zatím neposkytl zcela přesnou představu, co je to člověk. A je to přirozené. Kdyby věda například prohlásila, že člověk je bytost se dvěma očima a dvěma rukama, značné procento obyvatelstva, vlastníci jen jednu ruku, případně zcela

bezruké, by se ocitlo takřikajíc ve vzduchoprázdnu. Na druhé straně dělá naše medicína zázraky. Sám jsem v televizi viděl psy se dvěma hlavami a šesti tlapami, proto nemám žádný důvod..."

"Dobře, a co tedy konstrukce mé lodi... Konstrukce z hlediska vaší pozemské techniky dosti neobvyklá!"

Farfurkis znovu zakroutil hlavou.

"Musíte pochopit," oslovil Kost'u měkce, "že v našem atomovém století je těžké ohromit odpovědného funkcionáře orgánu, vybaveného zvláštními výsadami a pravomocemi, nějakým technickým zařízením."

"Umím číst myšlenky," oznámil Kost'a. Bylo zřejmé, že dialog ho zaujal.

"Telepatie je výplod nevědeckého myšlení," sdělil mu sametový Farfurkisův hlas. "V tu my nevěříme."

"Ale běžte!" podivil se Konstantin. "To je zvláštní... Tak poslouchejte, co vám teď řeknu. Například vy se mi právě chystáte ličit případ Nautilus, kdežto občan Travopolnikov..."

"Odporné nařčení!" zaječel Travopolnikov a Kost'a umkl.

"Moc bych si přál, abyste nám porozuměl," předl procítěně Farfurkis s rukama přitisknutými k tučné hrudi. "My přece netvrdíme, že telepatie neexistuje. My jen tvrdíme, že je to šarlatánský humbuk a že na ni nevěříme. Zmínil jste se tu o případu ponorky Nautilus, ale je přece velmi dobře známo, že jde jen o buržoazní novinářskou kachnu, sfabrikovanou proto, aby byla pozornost národů odlákána od aktuálních problémů dneška. Takže vaše telepatické schopnosti, buď faktické, nebo jen z vaší strany mylně předpokládané, jsou pouhým podružným bodem vašeho životopisu, kterýžto je v tomto okamžiku předmětem našeho zájmu. Uvědomujete si ten bludný kruh?"

"Uvědomuju," připustil Kost'a. "Tak co kdybych si tu přímo před vámi trochu zalítal?"

"To by bezesporu mohlo být zajímavé. My jsme teď ovšem bohužel v práci a nemůžeme se oddávat kratochvilné podívané, i kdyby byla sebestavětější."

Konstantin se tázavě zadíval na nás dva. Zdálo se mu, že situace je už zase beznadějná, a vůbec mu nebylo do žertů: Konstantin to nechápal, ale Velké Kulaté Razítko se nad ním vznášelo jako Damoklův meč. Edik se ještě pořád páral s tou svou hračičkou a já neměl zdání, co si počít. Nezbyvalo než se pokoušet získat čas, a tak jsem řekl:

"Jen se předvedte, Kost'o!"

A Kost'a se předvedl. Zpočátku se předváděl tak trochu mráкотně, asi se bál, aby něco nepoškodil, ale postupně se do toho zabral a předvedl řadu mimořádně působivých triků s časoprostorovým kontinuem, s rozmanitými transformacemi živých koloidů a s kritickými mezemi orgánů odrazu. Když toho konečně nechal, točila se mi hlava, puls šlel, pískalo mi v uších a já měl co dělat, abych porozuměl unavenému mimozemšťanovu hlasu:

"Čas letí a já nemám kdy. Řekněte mi prosím, jak jste se rozhodli."

A zase mu nikdo neodpověděl. Lavr Fedotovič zamyšlen v dlouhých prstech obracel krabičku diktafonu. Jeho moudrá tvář byla klidná a trošičku posmutnělá. Travopolnikov si nikoho nevšímal, ale možná se jen tak tvářil. Naškrábal na kus papíru pár slov a podal ho Zubovi, ten si vzkaz bedlivě přečetl a jeho prsty se v lehkém poklusu proběhly po klaviatuře informačního stroje. Farfurkis listoval v příručce, upíraje do stránek nevidoucí oči. Jen Vybelhallo trpěl. Kousal se do rtů, šklebil se a chvílemi až tlumeně posténával. Ze stroje se suchým cvaknutím vyskočila tuhá bílá kartička, Zubovy obratné prsty ji zachytily a předaly Travopolnikovovi.

Pohlédl jsem na Edika. Ten si remoralizátor položil do otevřené dlaně, jedním okem hypnotizoval zrcadlové podlouhlé okénko a opatrně otáčel miniaturními ladicími prvky. Zatajil jsem dech a dál už jsem se jen díval a poslouchal.

"To je skok o tisíc let," utrousil tiše Vybelhallo.

"Skok zpět," procedil skrz zuby Farfurkis. Stále ještě listoval v příručce.

"Já prostě nemám představu, jak teď budeme pracovat," pokračoval Vybelhallo. "Právě jsme se podívali až na konec sbírky úloh, tam, co jsou odpovědi."

"Ale vy jste přece ještě žádné odpovědi neviděl," namítl Farfurkis. "Vy je jen chcete vidět."

"A co se změní," mávl sklesle rukou Vybelhallo. "Když už stejně víme, že existují. Bude to nuda, něco hledat, když si budeme vědomi toho, že už na to přišel někdo před námi."

Mimozemšťan čekal s rukama zkříženými na prsou. V křesle s nízkým opěradlem se necítil pohodlně a seděl s křečovitě vzpřímenými zády. Jeho nehybné kulaté oči svítily nepřijemnou červení. Travopolnikov odhodil kartičku, napsal Zubovi nový vzkaz a ten se znovu sklonil nad klaviaturou.

"Já vím, že musíme říct ne," stýskal si Vybelhallo. "A vím taky, že za takové rozhodnutí ještě sami sebe stokrát zatratíme."

"A to ještě není to nejhorší, co se nám může stát," přikývl Farfurkis, "mnohem horší bude, když nás stokrát proklejí jiní."

"Naši vnuci a možná už i naše děti by všechno braly jako jednu provždy danou samozřejmost."

"Nám ovšem nemůže být lhostejné, co přesně budou naše děti považovat za jednu provždy dané."

"Morální kritéria humanismu," zkrivil mírně rty Vybelhallo.

"Jiná kritéria nemáme," bránil se Farfurkis,

"Želbohu," na to Vybelhallo.

"Naštěstí, kolego, naštěstí. Pokaždé, když lidstvo uplatnilo kritéria jiná, krutě za to zaplatilo."

"To vím. Ale raději bych to nevěděl." Vybelhallo krátce pohlédl na Lavra Fedotoviče. "Problém, jímž se tu zabýváme, není formulován korektně. Vychází z nejasných premis, z rozpruplných axiomat, buduje na intuici. Jako vědec nehodlám tuto úlohu řešit... To by bylo neseriózní. Zbývá jen jedno - zůstat člověkem se všemi důsledky z toho plynoucími. Jsme proti teritoriálním kontaktům... Alespoň zatím!" zvolal v náhlém silném hnutí mysli a celým tělem se naklonil k sedícímu mimozemšťanovi. "Ale musíte nám správně rozumět... Jsem si jist, že je to jen dočasné. Dejte nám čas, my jsme přece teprve docela nedávno vybědli z chaosu, vlastně v něm ještě po pás vězíme..." Umlkl a hlava mu klesla do dlaní.

Lavr Fedotovič pohlédal na Farfurkise.

"Mohu jen zopakovat to, co jsem již nastínil," pokrčil rameny Farfurkis. "Nikdo mě nepřesvědčil, že by mé stanovisko nebylo správné. Jsem proti jakémukoli kontaktu, a to na historicky velmi rozlehlé období... Jsem skálopevně přesvědčen," dodal zdvořile, "že vysoká smluvní strana by jakékoli jiné naše rozhodnutí chápala jako důkaz přehnaného sebevědomí a sociální nezralosti." A obřadně, ale kuse se uklonil směrem k mimozemšťanovi.

"A vy?" otočil se Lavr Fedotovič k Travopolnikovovi.

"Jsem kategoricky proti jakémukoli kontaktu," ozval se pohotově tázaný a psal přitom dál. "Kategoricky a bezpodmínečně!" Posunul Zubovi další písemný vzkaz. "Zatím žádný důvody neuvádím, ale vyhrazuji si právo vrátit se k problému asi tak za deset minut."

Lavr Fedotovič opatrně odložil diktafon a pomalu se zvedl. Mimozemšťan se taky vztyčil. Stáli proti sobě, rozdělení obrovským stolem zavaleným ročenkami, pouzdry s mikrotečkovým záznamem a videokazetami.

"Není pro mne snadné promluvit za podobných okolností," zahájil svůj projev Lavr Fedotovič. "Už proto, že tyto okolnosti vyžadují vznešený patos a slova nejen přesně volená, ale i slavnostní. Jenže tady u nás na Zemi vše patetické v posledních staletích podlehl inflační degradaci. Proto se pokusím být prostě jen nanejvýš přesný. Nabídl jste nám přátelství a spolupráci ve všech myslitelných civilizačních aspektech. Je to návrh bezprecedentní, stejně jako je bezprecedentní už sám příchod mimozemšťana na naši planetu, a stejně bezprecedentní pak bude i naše odpověď na vaši nabídku. Odpovídáme odmítnutím vašeho návrhu ve všech bodech vámi navrhované smlouvy, odmítáme třeba i jen pokus o jakýkoli protinávrh z naší strany a kategoricky trváme na úplném přerušení všech kontaktů mezi našimi civilizacemi i jejich jednotlivými reprezentanty. Na druhé straně bychom neradi viděli, aby takové, co do formy bezesporu mrazivé, odmítnutí prohloubilo propast, která je i beztak sotva k překonání. Jsme povinni zdůraznit, že myšlenku kontaktů mezi různými civilizacemi ve vesmíru považujeme v zásadě za užitečnou a slibnou. Jsme povinni zdůraznit, že myšlenka takového kontaktu patřila od nejstarších dob do pokladnice těch nejpěstovanějších a nejtroufalejších záměrů lidstva. Jsme povinni vás ujistit, že naše odmítnutí by z vaší strany v žádném případě nemělo být považováno za nepřátelský akt, vyvěrající ze skryté nevraživosti nebo související s fyziologickými a dalšími instinktivními předsudky. Velmi si přejeme, abyste příčiny tohoto odmítnutí znali, pochopili je, a pokud snad s nimi nemůžete souhlasit, abyste je přinejmenším vzali na zřetel."

Výbelhalo a Farfurkis zírali na Lavra Fedotoviče jako uhranutí. Travopolnikov dostal odpověď na poslední poznámku, složil všechny kartičky do úhledného štůsku a také pohlédal na předsedu.

"Nerovnost mezi našimi civilizacemi," pokračoval Lavr Fedotovič, "je nesmírná. Nelmuvím o nerovnosti biologické - příroda k vám byla mnohem štedřejší než k nám. Nemělo by ani smysl zmiňovat se o nerovnosti sociální - vy jste už dávno prošli oním stadiem společenského vývoje, do něhož my sotva vstupujeme. A už vůbec nemůže být řeč o srovnatelnosti vědeckotechnické úrovně; podle těch nejskromnějších odhadů jste nás předstihli o několik staletí. Budu mluvit o přímých důsledcích této trojí nerovnosti - o obrovité disparitě psychologické, která je hlavní příčinou zhroucení našich oficiálních rozprav. Rozděluje nás gigantická revoluce v psychologii mas, ke které jsme se my teprve začali připravovat, kdežto vy jste na něco takového asi už dávno zapomněli. Psychologická propast nám brání učinit si správnou představu o cílech vašeho přiletu - nejde nám do hlavy, nač VY potřebujete přátelství a spolupráci s námi! Vždyť my jsme se sotva vymanili z beznaděje nepřetržitých válek, z tenat krveprolévání a násilí, z bahna lži, podlosti, ziskuchtivosti, ještě jsme ze sebe nestačili smýt špínu tohoto světa, a když se někdy střetáváme s jevy, které náš rozum není s to pochopit, když nám k dispozici zůstává jen naše obrovská, ale zatím ještě nezpracovaná a nestrávená empirie, naše psychologie nás nutí, abychom intelektuální model jevu budovali jaksi k obrazu svému. Zjednodušeně řečeno vám nedůvěřujeme, stejně jako doposud nedůvěřujeme sami sobě. Naše masová psychologie vychází z egoismu, utilitarismu a mystiky. Navázání a další rozšiřování kontaktů s vámi pro nás znamená především hrozbu nepředstavitelného chaosu v beztak svízelném morálně společenském ovzduší celé naší planety. Naš egoismus, náš antropocentrismus, k němuž nás po tisíciletí vychovávala náboženství a naivní filozofické systémy, jistota v naší odvěké převaze, v naší výjimečnosti a vyvolenosti - to vše by mohlo přinést kataklyzmatický psychologický šok, výbuch iracionální nenávisti k vám, erupci hysterického strachu před vašimi nedozírnými možnostmi, pocit katastrofálního pokoření a nenadálého, překotného pádu z piedestalu pána tvorstva do bezedného bláta. Naš utilitarismus povede u valné části obyvatelstva ke snaze bezmyšlenkovitě zužitkovávat hmotné výhody procesu, který nám spadl do klína, aniž bychom museli hnout prstem, prostě zadarmo, což v sobě skrývá nebezpečí neodvolatelného obrátu našich duší k darmožroutství a spotřebitelské psychóze - a bůh je mi svědkem, že s tím se potýkáme už dnes. Pak je tu také náš zmíněný zakořeněný mysticismus, naše anachronická víra v dobré bohy, dobré vladaře a dobré hrdiny, víra v možnost zásahu autority, která přijde a zbaví nás všech starostí a vší odpovědnosti, a pokud tedy jde o tuto odvrácenou stranu našeho egocentrismu, pak si s pravděpodobností rovnající se jistotě prostě neumíte představit, co bude vaše trvalá přítomnost na naší planetě znamenat z tohoto hlediska. Doufám, že teď už sám nahlížíte, že prohloubení kontaktu představuje vážnou hrozbu pro to málo, co se nám prozatím podařilo vykonat v oblasti přípravy psychologické revoluce. A musíte tedy pochopit, že důvody našeho záporného postoje ke kontaktu netkví ve vás, vašich přednostech a nedostatecích - ty vězí jen a jen v nás, v naší nepřipravenosti. Jsme si toho velmi dobře vědomi, a pokud prohlubování a rozšiřování kontaktů s vámi odmítáme dnes, rozhodně se takovýto stav věci nechystáme udržovat donekonečna. Proto vám za naši stranu navrhuje..."

Lavr Fedotovič se obřadně vyhoupl o tercií výš a všichni povstali.

"Navrhujeme, aby se přesně za padesát let po vašem odletu zopakovalo setkání zplnomocněných představitelů obou civilizací na severním pólu planety Pluto. Doufáme, že tou dobou již budeme připravenější na promyšlenou a všeobecně prospěšnou spolupráci našich civilizací."

Lavr Fedotovič skončil, posadil se a my ostatní jsme si sedli taky. Stát zůstali jen Travopolnikov a mimozemšťan.

"Já se samozřejmě od a až do zet a ve všem všudy připojuju k tomu, co právě přednes tady předseda," spustil ostře a suše Travopolnikov, "ale navíc považuju za svou povinnost nenechat vysokou smluvní stranu na pochybách o našem odhodlání zabránit kontaktům před dohodnutým termínem všemi prostředky... Plně si uvědomujeme obrovskou technickou, a tudíž i vojenskou převahu vysoké smluvní strany; přesto však považuju za svou povinnost jednoznačně prohlásit, že jakýkoli pokus o násilné nucení kontaktu, a to v libovolné podobě, bude od okamžiku vašeho odletu považován za akt agrese a jako takový potlačen veškerou silou pozemských zbraní. Každá loď, která se ocitne v dosahu našich bojových prostředků, bude bez předchozí výstrahy zničena..."

"Už to stačí?" zeptal se mě šeptem Edik.

Všichni strnuli jako na fotografii.

"Nevím," řekl jsem. "Ale bude to škoda. Poslouchal bych ho celé hodiny."

"Skutečně, nedopadlo to nejhůř. Ale musíme končit. Takové plýtvání mozkovou kapacitou..."

Vypnul remoralizátor a Farfurkis okamžitě vykvikl:

"No tak, soudruzi...! Takhle se přece nedá dělat, kam jsme se to zase dostali?"

Vybelhalo si prožvýkal rty, rozhlédl se kolem kalnými zraky a mocně se poškrábal v plnovousu.

"Moje řeč!" chytil se toho Travopolnikov a posadil se. "Žádný strachy s nim... Sice jsem tu v menšině, ale na mě nesejde. Já se podřídím. Když nechcete, aby ho sbalila Bezpečnost, tak ne. Jenže abysme toho kejklíře racionalizovali jako nevysvětlený jev, to by namouduši nemělo cenu. No bůže, tak si vypěstoval ještě dvě ruce..."

"Teda na tohohle nezabírá nic!" hlesl zničeně přímo u mého ucha Edik. "Je to bledy, Sašo... Tihle kanalizátoři žádnou morálku nemají..."

"Khem," oznámil Lavr Fedotovič a vydřel kratší proslov, z něhož vyplývalo, že veřejnost nepotřebuje žádné nevysvětlené jevy, které by snad mohly přinést, ale z toho či onoho důvodu nepřinášejí dokumentaci, dokládající jejich nárok na nevysvětlenost. Z druhé strany lid už dávno volá po nelítostném vymýcení byrokratismu a zbytečného papírování na všech stupních administrativy. Na základě této teze Lavr Fedotovič zformuloval všeobecný názor, že dodatečné projednání spisu bude nezbytné přenést na měsíc prosinec t.r. s tím, že soudruhu Konstantinovi Konstantinoviči Konstantinovi bude poskytnuta možnost zajet si do místa trvalého bydliště a přivést si odtud řádně zhotovené a platné dokumenty. V otázce poskytnutí materiální pomoci soudruhu Konstantinovi Trojka upozorňuje, že má právo tuto poskytovat nebo se o její poskytnutí zasazovat jedině v těch případech, kdy je žadatel nevysvětlený jev, Trojkou již identifikovaný. Jelikož však soudruh Konstantin Konstantinovič Konstantinov jako takový jev prozatím identifikován není, bod o poskytnutí pomoci se rovněž posouvá na prosinec, přesněji řečeno do okamžiku identifikace...

Velké Kulaté Razítko zatím na scéně nefigurovalo a to mi přineslo značnou úlevu. Konstantin, který se v tomhle bludišti frází naprosto neorientoval a v němž už dlouho všechno vělo, si jen demonstrativně, snad až příliš po našinecku odplivl přes rameno a odešel.

"To je útok na veřejného činitele!" zaječel nadšeně Travopolnikov. "Viděli jste ten flusanec, soudruzi? Celou podlahu nám tu zasvinil."

"Taková hanebnost!" souhlasil dychtivě Farfurkis. "Podobný akt jsem skutečně nucen kvalifikovat jako urážku..."

"No neříkám to hned, že je to šupák?" jásal Travopolnikov. "Musíme se hned spojit s Bezpečností, ať mu pěkně napřeje dva tejdenny v chládku za výtržnost, když má ty čtyři ruce, bude se mu po městě líp zametat... čtyřručně!"

"To by ovšem nestačilo, soudruhu Travopolnikove," namítl Farfurkis. "Na tohle by normální Bezpečnost byla krátká - vy jste zřejmě nedocenil, že v tomto případě šlo o plivanec do tváře celé naší veřejnosti a jejích zástupců, a to už je záležitost pro soud."

Lavr Fedotovič nevydal ani hlásku, ale jeho pihovaté prsty nervně běhaly po stole - buď se snažil nahnát nějaký zvláštní knoflík, nebo hledal telefon. Situace zaváněla politickým deliktem. Vybelhalo, kterému mohl být nějaký Konstantin docela klidně ukradený, se tentokrát choval zcela neutrálně. Odkáshal jsem si a požádal o laskavou pozornost. Ta mi byla věnována, i když nepříliš ochotně - oči se již leskly loveckou vášní, hřívky se naježily, tesáky a drápy se připravily k trhání a drásání.

Snažil jsem se hovořit co nejpřesvědčivěji a připomněl jsem Trojce, že v jejím zájmu je zaujmát galaktocentrické, nikoli antropocentrické postoje. Poukázal jsem na nesporný fakt, že obyčejné a způsoby vyjádření citových hnutí se u bytostí z jiných světů mohou, a dokonce musí lišit od lidských. Odvolal jsem se i na tisíckrát omlitou a otrískanou analogii s obyčejí různých domorodých plemen a národů naší planety. Vyjádřil jsem přesvědčení, že soudruha Farfurkise by místo pozdravu jistě nepotěšilo tření nosů, které je obvyklé v mnoha končinách Dalekého severu, ale soudruh Farfurkis by jistě i přesto takovéto tření sotva považoval za útok na majestát jeho postu člena Trojky. Pokud jde o soudruha Konstantinova, pak zvyk odstraňovat z dutiny ústní přebytek jisté kapalné chemické sloučeniny, která tam vzniká, tedy zvyk, jenž u některých pozemských národů znamená výraz nespokojenosti, podráždění nebo snahu svůj protějšek urazit, u mimozemšťana může, ba dokonce spíš musí ve skutečnosti demonstrovat něco zcela jiného, kupříkladu i vděk za vlídné zacházení. Takzvaný plivanec soudruha Konstantinova mohl být také známkou postoje vyloženě neutrálního, pochodem souvisejícím se zvláštnostmi fyziologického fungování jeho organismu... ("Jaký fungování?" zařval Travopolnikov. "Zaflusal nám to tady jako poslední somrák a zdechnul se!") A konečně nesmíme pouštět ze zřetele možnost interpretovat zmíněný fyziologický úkon jako jeden z projevů bleskového přesunu soudruha Konstantinova prostorem...

Tloukl jsem svou píseň slavičí a s ulehčením sledoval, jak se prsty Lavra Fedotoviče zachvíávají stále pomaleji, až se nadobro zkonějšily na diáři. Travopolnikov nějaký čas ještě neadresně poňafával, ale bystrý Farfurkis už postřehl změnu nálad a ostří úderu odvedl nečekaným směrem. Náhle se obul do správce, který si až do této chvíle připadal v naprostém bezpečí a s prostoduchou zvědavostí sledoval vývoj celého incidentu.

"Už dávno jsem si povšiml," zahřměl Farfurkis, "že výchovná práce v Kolonii Nevysvětlených Jevů je zorganizována úplně špatně. Politickoosvětové přednášky se prakticky nepořádají. Nástěnky a další prostředky názorné agitace mluví v nejlepším případě ke včerejšku, Večerní univerzita kultury nefunguje. Veškerá kulturní aktivita v Kolonii se omezila na promítání západních filmů, opelichané estrády a candrbály. Heslové hospodářství je v rozkladu. Kolonisté jsou ponecháni napospas sami sobě, mnozí z nich se ocitli na pokraji morálního úpadku, téměř nikdo se neorientuje v mezinárodní situaci a ti nejzaostalejší z kolonistů, například duch jistého Wienera, ani pořádně nechápou, kde to jsou. Důsledkem tohoto stavu jsou amorální skutky, výtržnosti a záplavy stížností z řad obyvatelstva. Pterodaktyl Kuzma předešlým opustil území Kolonie, v prokazatelně podnapilém stavu poletoval nad klubem pracující mládeže a okusoval žárovky vroubíci transparent s nápisem Vítejte vás. Jistý Nikolaj Dolgonosikov, vydávající se za telepata a spiritistu, uskokem pronikl na ženskou ubytovnu pedagogické školy a prováděl tam besedy a další akce, které vedení internátu nemohlo kvalifikovat jinak než jako náboženskou propagandu. A dnes se setkáváme s dalším smutným důsledkem zločinně nedbalého vztahu správce Kolonie soudruha Zuba k otázkám výchovy a propagandy. Ať už si odstraňování výměšků dutiny ústní soudruha Konstantinova máme vysvětlovat jakkoli, svědčí to o faktu, že soudruh Konstantinov prostě netuší, kde je a jak se má chovat, a to zase vypovídá o přehmatech soudruha Zuba, který chovancům zcela zjevně nevysvětlil smysl lidového úsloví "Necpi svého pámbička do cizího kostelíčka". Mám za to, že bychom měli soudruhu Zubovi udělit důtku s výstrahou a uložit mu, aby neprodleně zvýšil úroveň výchovné práce ve svěřené Kolonii."

Farfurkis se shrbil vysílením a správce už zpracovával Travopolnikov. Jeho mluva byla na rozdíl od předřečníka nesouvislá, leč překypující spoustami mlhavých nářeků a hrozeb tak mrazivých, že se správce téměř zhroutil a odevzdaně polykal pilulku za pilulkou. Travopolnikov řval: "Já ti dám plivat... Chápete, co tam máte za svinčík, nebo ses docela zbláznil?!"

"Khem," konstatoval na závěr Lavr Fedotovič a jal se s žulovou neústupností uvádět věci na pravou míru. Správce chytil přísnou důtku za nedůstojné scény, které se odehrály v přítomnosti Trojky a které vyvrcholily pliváním na podlahu soudruhem Konstantinevem, a dále pak za ztrátu úřednické intuice. Soudruh Konstantin Konstantinovič Konstantinov dostal přísnou důtku s výstrahou a záznamem do osobního spisu za to, že se procházel po stropě nepřezut. Farfurkis se dočkal ústního pokárání za systematické překračování zásad jednacího řádu a Travopolnikov za prohřešky proti ceremoniální etice, vyjádřené pokusem hanebně pošpinit soudruha Konstantina Konstantinoviče Konstantinova. Vybelhalo z nadílky vyšel s ústní důtkou za nástup do zaměstnání v neoholeném stavu.

"Jiné návrhy by nebyly?" optal se demokraticky Lavr Fedotovič. Travopolnikov neprodleně nalehl na jeho ucho a něco mu našeptal. Lavr Fedotovič ho vyslechl a účtování uzavřel: "Byl by tu taky návrh připomenout některým představitelům zdola, že je nezbytné, aby se na práci Trojky podíleli aktivněji."

Konečně bylo tedy zasoleno všem beze zbytku. Nikdo nebyl zapomenut a nic nebylo zapomenuto. Atmosféra se jako zázrakem pročistila a všichni ožili, dokonce i správce. Zachmuřil se jen Edik, který se oddal ponurým meditacím.

"Další," pokynul Lavr Fedotovič. "Referujte, soudruhu Zubo."

"Spis číslo dvě," přečetl správce. "Příjmení: proškrtuto. Jméno: proškrtuto. Jméno po otci: proškrtuto. Přezdívka: Kuzma. Datum a místo narození: neznám, patrně Kongo."

"To je něměj nebo co?" otázal se se shovívavým zájmem Travopolnikov.

"Neumí mluvit," vysvětlil správce. "Jen kváká."

"A takovej je od narození?"

"Asi ano."

"Řek bych nějaký lapálie s dědičností," zavrčel Travopolnikov. "Proto se nakonec vrtnul mezi bandity. A jakpak jsme na tom s trestaností?"

"Kdo?!" zděsil se správce. "Já?!"

"Ale ne, proč ty, vás se to netýká... Tenhle... ten lupič. Jak že se mu to říká? Vaška?"

"Protestuji!" vyskočil jako na pružince Farfurkis. "Soudruh Travopolnikov vychází z předpojatého názoru, že přezdívky mají jen recidivisté. A zatím se v instrukci, paragraf osm, část čtvrtá, kapitola druhá, navrhuje opatřit přezdívkou takový nevysvětlený jev, který je identifikován jako živá bytost postrádající rozum."

"Jo ták?" protáhl zklamaný Travopolnikov. "Von je to nějaký pes? Já si myslel, že je to zločinec... To když jsem tajemníkoval ve Svěpomocný pokladně dramatických umělců při Všesvazový divadelní společnosti, měl jsem tam pokladníka..."

"Protestuju!" málem se rozplakal Farfurkis. "To je porušení řádů! Takhle bychom neskončili ani do půlnoci."

Travopolnikov pohlédl na hodinky.

"Na mou věru! Tak spusťte, kamaráde, kdes to přestal?"

"Bod pátý," pokračoval správce. "Národnost: pterodaktyl."

Všichni sebou trhli, ale čas je tlačil, a tak nikdo nic nenamítal.

"Vzdělání: proškrtuto," četl dál správce. "Znalosti cizích jazyků: proškrtuto. Povolání a současný zaměstnavatel: proškrtuto. Pobyt v zahraničí: patrně ano..."

"Aleale, to je špatný," zabrumlal Travopolnikov. "Moc špatný! Bdělost veškerá žádná! Tak pérodatel, říkáte... No a co má být - je černej? Nebo bílej?"

"Jak bych vám to přiblížil... spíš tak jako do šeda," zauvažoval správce.

"Aha," přikývl Travopolnikov. "A mluvit neumí, akorát kváká... No tak jo, a dál?"

"Stručná charakteristika nevysvětlenosti: považuje se za vymřelého před padesáti milióny let."

"Před kolika?" přeptal se Farfurkis.

"Píše se tu před padesáti milióny," pípl bázlivě správce.

"Připadá mi to až příliš neseriózní," mumlal si pod nos Farfurkis a pohlédl na hodinky. "No tak čtěte přece!" zasténal. "Čtěte dál!"

"Údaje o nejbližších příbuzných: zřejmě všichni vymřeli. Trvalé bydliště: Vypadákov, Kolonie Nevysvětlených Jevů."

"A trvale hlášené skutečně je?" tázal se přísně Travopolnikov.

"Snad se to tak dá říct," odpověděl správce. "Jak se tu kdysi objevil a byl zanesen do knihy vzácných hostí, tak tu od té doby žije. Dalo by se dokonce říct, že si u nás opravdu zvykl, ten náš Kuzma." Ve správčově hlase zatřlykovaly vřelé tóny. Na Kuzku zkrátka držel.

"To je všechno?" zeptal se Lavr Fedotovič. "Tak by tu byl návrh spis předvolat."

Jiné návrhy nenásledovaly, správce odtáhl závěs na okně a laskavě zavolal:

"Kúúúz-kuz-kuz-kuz... Hele ho, sedí támhle na komíně, neřád," pronesl dojatě. "Asi se stydí. Je hrozně stydlavej.

Kúúúz-kuz-kuz... Už letí, ten můj rošťáček," oznámil a odstoupil od okna.

Všichni zaslechli kožnatý šelest a svist, oblohu na okamžik přikryl obrovský stín a Kuzka, třepetaje napjatými létacími blanami, hladce přistál na demonstračním stole. Složil křídla, zaklonil hlavu, rozevřel dlouhou zubatou tlamu a tichounce kvákl.

"To zdraví," poučil Trojku správce. "Vychovanej teda je, kvítko čertovo, rozumí všemu."

Kuzka si prohlédl celou Trojku, utkal se s mrtvolným zrakem Lavra Fedotoviče, ale pak ho zaplavila nenadálá vlna studu, zachumlal se do křidel, schoval tlamu na břicho a jen ostýchavě pokukoval po zasedačce z kožených záhybů křidel jedním očkem - obrovským, zeleným, anachronickým, připomínajícím polorozevřenou duhovku. Kuzka byl zkrátka kouzelný. Ostatně, odpočatého a zcela koncentrovaného člověka by taková podívaná asi pořádně vyděsila.

Travopolnikov pro každý případ něco upustil, vlezl pod stůl a odtud tlumeně broukal: "Krruci, a já si myslel, že je to nějaký kvákavej pes..."

"Kouše?" zeptal se s obavami Farfurkis.

"Co vás nemá!" zamával správce poplašeně rukama. "Moc hodný zvířátko to je, a přitom ho každé, koho to zrovna napadne, odevšud vyhání... Ačkoli, když se rozcílí... Ale teď je jako beránek."

Lavr Fedotovič si pterodaktyla vzal na mušku svého kukátka a uvrhl ho tak do trvalé tísně. Ozvalo se ještě jedno plaché kváknutí a Kuzka schoval hlavu nadobro.

"Khem," pronesl uspokojený Lavr Fedotovič a kukátko odložil.

Vývoj se dal považovat za vysloveně příznivý.

"A já si blbec myslel, že to třeba bude kůň," hučel pod stolem Travopolnikov a plazil se co nejdál.

"Mohu, Lavre Fedotoviči?" ujal se iniciativy Farfurkis. "Shledávám, že ani tento spis není prost některých nejasností.

Kdybychom se zabývali zkoumáním a prošetřováním neobvyklých tvorů, bez váhání bych jako první zvedl pravici ve prospěch okamžité racionalizace. Je pravdou, že okřídlený krokodýl je v našich zeměpisných šířkách a klimatických podmínkách dosti vzácný. Naším úkolem je však zkoumat nevysvětlené jevy, proto ten můj podiv. Je ve spise číslo dva přítomen prvek nevysvětlenosti? Pokud není, pak nechápu, proč bychom se takovým spisem měli zabývat. Nu a pokud naopak přítomen je, pak se ptám, v čem vlastně spočívá! Má k tomu co dodat soudruh odborný poradce?"

Soudruh odborný poradce měl co dodat. Zmatenou francouzsko-ruskou hatmatilkou Trojce zvěstoval, že účes Marie Brignonové vždy znovu přiváděl do vytržení všechny pány a dámy na soireé u barona de Voirdella, kterýžto fakt on, odborný poradce, nemůže pominout; vysvětlenost... tento... uvedeného la pterodactyle Cousma se jaksi téměř kryje s jeho neobvyklostí a on, odborný poradce, považuje za svou čestnou, i když trpkou povinnost soudruhu Farfurkisovi tento fakt připomenout; pro něj, odborného poradce, Platón vždy byl a dodnes zůstává pokrevním bratrem na poli vědeckého bádání - proto je mu pravda vždy a za každých okolností nadevše: okřídlenost krokodýlů, či přesněji výskyt dvou a více křidel u některých krokodýlů nejsou z hlediska vědy doposud uspokojivě vysvětleny, proto on osobně, tedy vědecký poradce, prosí místního zahradníka, aby mu ukázal ony úchvatné tuberózy, o nichž byla řeč minulý pátek; odborný poradce konečně neshledává žádné významnější důvody pro odklad racionalizace tohoto spisu, na druhé straně by si však chtěl vymínit právo proti této rozhodně protestovat.

Zatímco Vybelhallo takhle bohapustě žvanil a v potu tváře si vysluhoval svou vpravdě královskou mzdu, já chvatně sestavoval plán kampaně, která nás už zanedlouho očekávala. Kuzma se mi nesmírně zalíbil a jedno mi bylo jasné:

Pokud hned teď nezasáhnu, bude s ním zle.

"Khem," přerušil tok mých úvah Lavr Fedotovič. "Máme na referenta nějaké dotazy?"

"Já žádný dotazy nemám," prohlásil Travopolnikov, který se už stačil přesvědčit, že Kuzma nekouše, a obvyklá neomalenost se mu rychle vracela. "Ale jedno bych, soudruzi, myslel, a to, že je to obyčejnej krokodýl s křídly a nic víc. A soudruh odbornej poradce tady zbytečně kalí vodu... Taký bych rád upozornil, že správce Kolonie si tam pěstuje všelijaký svoje oblíbené, který vydrží ze státních prostředků. Nechci a ani nemůžu tvrdit, že by se jednalo vo nějaký vyslovený rodinkaření, že by snad bral od krokodýla úplatky nebo tak, ale skutková podstata je podle mého neoddiskutovatelná: krokodýl s křídly je ta nejobyčejnější věc pod sluncem a my se s ním máme malovat jako se svatým obrázkem. Toho bysme měli z Kolonie hnát svinským krokem, jen ať někde normálně nastoupí do práce..."

"Jak do práce?" zeptal se správce, jemuž Kuzkův osud opravdu ležel na srdci.

"Normálně. U nás přece chodí do práce každé. A takovejhle hromotluk si sedí na zadku. Ten by měl tahat někde na pile klády nebo nakládat kámen. Přece mi nebudete vykládat, že je slabej na plíce! Já tyhle krokodýly znám, taky už jsem jich v životě viděl... s křídly i bez křidel..."

"Ale to je nemyslitelné!" trpěl správce. "Kuzka přece není člověk, to je zvíře. A má přísnou dietu..."

"Nevadí, u nás pracujou i zvířata. Třeba koně. Ať se dá ke koňům! I s dietou... Já mám taky dietu, a kvůli němu jsem se ani nedostal na oběd!" Teprve teď si Travopolnikov uvědomil, že už hodnou chvíli lže, jako když tiskne. Farfurkis si ho posměšně změřil a póza Lavra Fedotoviče taky nutila k zamyšlení. Když si všechny tyto postřehy dal v hlavě

dohromady, rozhodl se pro zásadní obrat: "Počkat, počkat! A co je zač, tenhle náš Kuzma? Není to nakonec ten Kuzma, co zbaštil na klubu žárovky...? No jistě, to je přesně von. Navrhli jsme už vůbec nějaký opatření? Poslouchej, soudruhu Zubo, už se moc nevykrucujte, no ty, ty, a řekněte mi přímo: Byly přijatý opatření?"

"Byly!" odsekl nečekaně chrabře správce.

"A jaký?"

"Dali jsme mu bróm," pokračoval správce v odporu a bylo vidět, že je odhodlán chránit Kuzmu vlastní hrudí.

Travopolnikov udeřil pěstí do stolu a Kuzma strachy udělal loužičku. Už jsem se neovládl a obrátil jsem se rovnou na Lavra Fedotoviče, abych ho upozornil, že tohle je ve vztahu k cennému vědeckému exponátu nechutný výsměch. Farfurkis také oznámil, že protestuje, protože soudruh Travopolnikov znovu chce Trojce imputovat funkce, které jí nepřísluší. Lavr Fedotovič si olízl bledý ukazovák a střelbitým konvulzivním pohybem obrátil v diáři několik stránek najednou, což v jeho případě bylo považováno za známku nejvyššího podráždění. Hrnula se bouře. "Ediku!" zašeptal jsem úpěnlivě. Edik vývoj událostí sledoval jako ostříž a dál už nečekal - uchopil remoralizátor a rovnou od pasu ho namířil na Lavra Fedotoviče. Ten vstal a vzal si slovo.

V úvodu se rozhovořil o úkolech Trojky, která mu byla svěřena, vyplývajících z její stále rostoucí autority, ale také odpovědnosti. Navrhl přítomným, aby zahájili ještě nesmířitelnější boj za upevnění pracovní disciplíny, proti byrokratismu, za vysokou morální úroveň všech dohromady a každého zvlášť, za zdravou kritiku a zdravou sebekritiku, proti alibismu, za další zkvalitňování požární ochrany, proti nafoukanosti, za osobní odpovědnost každého, za vzorové dodržování zásad administrativní evidence a proti podceňování vlastních sil. Lid nám bude neskonale vděčen, když veškeré tyto úkoly začneme plnit ještě aktivněji než dřív. Lid nám neodpustí, když tyto úkoly nezačneme plnit ještě aktivněji než dřív. Jaké tedy budou konkrétní návrhy k práci Trojky s ohledem na nové, změněné podmínky?

Nemohl jsem se zbavit jisté zlomyslnosti, když jsem pozoroval, že konkrétní podněty z přítomných lezou jak z chlupaté deky. Travopolnikov se jako obvykle rozmáchl hodně zeširoka a navrhl, že by mohl dále zvýšit své dosavadní závazky, například ten, který na sebe vzal naposledy - například by v duchu tohoto Travopolnikovova zvýšeného závazku, diktovaného potřebami další aktivizace Trojky, soudruh Zubo mohl přejít na čtrnáctihodinovou pracovní dobu a odborný poradce soudruh Vybelhallo by se dobrovolně vzdal přestávky na oběd. Toto partyzánské řešení se však s nijak nadšeným ohlasem nesetkalo. Naopak - narazilo na zuřivý odpor obou jmenovaných. Odehřměla krátká přestávka, během níž se vyjasnilo, že už dávno nastal čas oběda.

"Byl by tu názor," uzavřel Lavr Fedotovič, "že je nejvyšší čas na oběd a zasloužené chvíle odpočinku. Zasedání Trojky se přerušuje do osmnácti nula nula." Nato se s vlídností a benevolencí málokdy vídanou obrátil ke správci. "A toho vašeho krokodýla, soudruhu Zubo, toho pěkně chytíme a umístíme v zoologické zahradě. Co vy na to?"

"Ale to snad ne!" zvolal hrdinný správce. "Lavre Fedotoviči! Soudruhu Vuňukove! Prokristapána... spasitele našeho... my přece ve městě zoo nemáme!"

"Ale budeme mít!" slíbil Lavr Fedotovič a hned lidumilsky zažertoval. "Když máme normální zahrady, proč bychom nemohli mít i zoologickou, že ano."

Výbuch upřímného smíchu, inspirovaného předtuchou oběda, přiměl Kuzmu k ještě jedné nepřistojnosti.

Lavr Fedotovič uložil své předsednické propriety do aktovky, zvedl se od stolu a důstojně vyplul ke dveřím.

Travopolnikov s Vybelhallem srazili na zem váhavce Farfurkise a tvrdě pracující lokty se oba hnali ke dveřím, aby je předsedovi úslužně otevřeli...

"Biftek - to je maso," oznámil jim žoviálně Lavr Fedotovič.

"A pěkně krvavěj!" rozeřval se oddaný Travopolnikov.

"Inu, zrovna krvavý být nemusí," bylo slyšet už z předpokojů hlas Lavra Fedotoviče.

My s Edikem jsme rychle zotvírali všechna okna. Ze schodiště do zasedačky dolétalo: "To s vaším laskavým dovolením nikoli, Lavre Fedotoviči, to rozhodně ne... Biftek bez krve, to je snad horší než pití na lačný žaludek..."

"Věda soudí, že... tento... s cibulkou, panečku..." - "Lid má rád dobré maso, například bifteky..."

"Ti mě přivedou do hrobu," vydechl zkormoucený správce. "Jsou má smrt, mor, bída, hlad a sedm egyptských ran..."

SPIS Č. 15

A VÝJEZDNÍ ZASEDÁNÍ

Večerní zasedání se nekonalo.

Oficiálně jsme byli informováni, že Lavr Fedotovič, ale také soudruzi Travopolnikov a Vybelhallo se u oběda otrávil houbami a lékař jim všem až do rána doporučil klid na lůžku. Jenže šťoural správce oficiální verzi nevěřil. Přímě před námi zavolal do hotelové restaurace a popovídal si se svým kmotrem, tamním provozářem. Ukázalo se, že během oběda Lavr Fedotovič s profesorem Vybelhallem vystoupili proti soudruhu Travopolnikovovi v diskusi potažmo relativních výhod bifteku propečeného oproti bifteku krvavému, doprovázené praktickými ukázkami; když se pak v praxi snažili vyjasnit, která z konzistencí bifteku je u lidu nejvyhledávanější, a tedy nejperspektivnější, poželi každý čtyři experimentální porce z fondu šéfkuchaře, doprovázené početným špalírem koňaků a smetanově hedvábných plzní. Ted' je jim zle málem na smrt, všichni leží jako lazaři a do rána se na veřejnosti rozhodně ukázat nemůžou.

Správce jásal jako školák, jemuž nanejvýš vhod těžce onemocněl milovaný učitel.

Rozloučili jsme se s ním, zakoupili každý po zmrzlině a vrátili se zpátky do hotelu. Celý večer jsme pak proseděli na pokoji a hodnotili své další vyhlídky. Edik zdráhavě připustil, že Cristóbal Josévič měl pravdu - z Trojky se vyvrbil mnohem, mnohem větší oříšek, než původně předpokládal. Rozumová, čistě racionální stránka jejich psychiky byla nad očekávání konzervativní a neuvěřitelně pružná. Pravda, i ona se poddala vlivu mohutného remoralizačního pole, ale jakmile Edik pole vypnul, okamžitě se vracela do výchozí polohy. Navrhoval jsem Edikovi, aby tedy pole nevypínal

vůbec, ale ten takové řešení zamítl. Zásoby moudrosti, dobra a dalších věčných lidských hodnot byly v případě všech členů Trojky silně omezené a každé další působení remoralizátoru je mohlo odčerpat do poslední kapky. Naší povinností je naučit je myslet, řekl Edik, a ne jim v myšlení pomáhat, jenže oni se to nějak nehodlají učit. Ti bývalí kanalizátoři se odnaučili něčemu se učit. Vzдор tomu však ještě není všechno ztraceno. Zůstává tu ještě citová stránka psychiky, oblast emocí. Když se nedaří probudit v nich intelekt, zkusíme to se svědomím. A právě o něco takového chtěl Edik usilovat už na příštím zasedání.

Projednávali jsme tento problém až do chvíle, kdy se k nám bez zaklepání vevalil Štěníčák Repetil, téměř na pokraji zhroutení. Z jeho rozčilených slov vyplynulo, že si podal žádost, aby ho Trojka přijala mimo pořadí a posoudila jeden jeho námět. Právě dostal správcovým prostřednictvím výzvu a teď sem zaběhl, jen aby se zeptal, jestli přijdeme na zítřejší dopolední zasedání, protože toto jednání vstoupí do dějin. Zítra všichni všechno pochopíme. Zítra se konečně ukáže, co je zač. Až ho vděčné lidstvo začne hýčkat ve svém náručí, rozhodně na nás nezapomene. Křičel, rozmachoval se nožkami, běhal po zdech a bránil Edikovi v soustředění. Nezbylo mi než popadnout ho za límec a vyhodit na chodbu. Neurazil se, protože byl nad věcí. Zítra už bude vše nad slunce jasnější, slíbil mi, zeptal se na číslo Travopolnikovova apartmá a vzdálil se. Uložil jsem se ke spánku, kdežto Edik, který po stole rozestlal nějaké výkresy a lejstra, ještě dlouho vyesedával nad rozebraným remoralizátorem.

Když ráno Repetila pozvali dál, nevstoupil do zasedací síně hned. Bylo slyšet, jak se v předpokoji škorpi se správcem dožaduje se jakéhosi slavnostního ceremoniálu, mimořádných poct a také čestné stráže. Edik začal ztrácet nervy, a tak mi nezbylo než vyjít do předpokojí a okřiknout Štěníčáka, aby si těch opiček laskavě nechal, nebo bude zle.

"Každopádně musím trvat na tom, aby mi vyšel alespoň tři kroky naproti!" kypěl Repetil. "Budiž, tu čestnou stráž vám odpustím, ale nějaká elementární pravidla etikety by se snad dodržovat měla, ne? Uznej, že mě ani nenapadlo požadovat, aby mě vítal už u dveří. Stačí, když mi vyjde tři kroky naproti a smekne."

"O kom to mluvíš?!" zeptal jsem se, jat hrozným tušením.

"Jak to, o kom? Přece o tom vašem... no... koho to tam máte za šéfa? Vuňukova, ne?"

"Ty troubo!" sykl jsem. "Chceš, aby tě někdo aspoň vyslechl? Tak okamžitě plav! Máš na to třicet vteřin."

A Štěníčák to vzdal. Brumlaje si cosi o pošlapání všech myslitelných norem slušného chování vstoupil do zasedačky a bez pozdravu se neomaleně rozvalil na demonstračním stole. Lavr Fedotovič s kalným a po včerejšku navíc zažloutlým očima se v mezích možností co nejrychleji chopil kukátka a věnoval Repetilovi soustavnou pozornost. Travopolnikov, trpící těžkou, vleklou škytavkou, zaúpěl:

"Co si s ním budem vykládat? Dyť už jsme si s ním všechno vyříkali... Jenom nám zase vymluví díru do hlavy..."

"Okamžik," zvedl ruku Farfurkis, bodrý a růžovoučký jako vždycky. "Občane Repetile, Trojka považovala za možné přijmout vás mimo protokolární pořadí a vyslechnout vaše, jak sám píšete, mimořádně důležité prohlášení. Trojka vám doporučuje, abyste byl co nejstručnější a nepřipravoval ji o drahocenný pracovní čas. Co nám tedy hodláte sdělit? Posloucháme vás."

Štěníčák se rozhodl pro několikavteřinovou řečnickou odmlku. Pak hlučně podtáhl nožky pod sebe, hrdopýškovsky se vypjal, nadmul tváře a začal:

"Dějiny lidského rodu uchovaly na svých stránkách nejen ostudný důkaz barbarství a tuposti. Hrubý, neotesaný voják probodl Archiméda. Všiví kněžouři upálili Giordana Bruna. Zhovadilí fanatici švali a pronásledovali Galilea Galileiho i Charlese Darwina. Také štěníci historie podržela pro budoucnost zvěsti o obětech nevzdělanosti a tmářství. Kdo by neznal neslýchané strážné velkého štěníčího encyklopedisty Sapukla, který ukázal našim předkům, štěnicím stromovým a travním, cestu pravého pokroku a prosperity. Všemi opuštěn a zapomenut stanul na konci svých dnů Imperutor, tvůrce teorie krevních skupin, Rexofob, který vyřešil problém plodnosti, Pulp, objevitel základních zákonitostí anabiózy. Barbarství a krátkozrakost obou našich společenstev nemohly nepoznamenat jejich vzájemné vztahy - a skutečně je také osudově poznamenaly. Bez užitku uchradly ideje velkého štěníčího utopisty Platuna, který neochvějně hlásal symbiózu štenice a člověka a spatřoval budoucnost štěníčího rodu nikoli na nikdy nekončící bludné pouti parazitismu, ale na světlých cestách přátelství a vzájemné pomoci. Známé případy, kdy člověk nabízel štěnicím ochranu a podporu pod heslem "Jsme jedné krve, ty i já", ale lačné, věčně hladové masy tuto výzvu ignorovaly a tupohlavě opakovaly: "Pili jsme, pijem a pít budeme!" Repetil jediným douškem vyprázdnil sklenici vody, olízl se a pokračoval s vášnivostí hodnou táborového tribuna: "Dnes poprvé v dějinách svých pospolitostí stojíme tváří v tvář situaci, kdy štenice nabízejí lidstvu mír, ochranu a všemožnou podporu a za to vše žádají jediné - uznání. Je to poprvé, co štenice našly s lidmi společný jazyk. Poprvé štenice neobcuje s člověkem v posteli, ale u jednacího stolu. Poprvé nenárokuje materiální požitky, ale duchovní spřízněnost. Přece nebudeme v rozpacích přešlapovat na křížovatce dějin, před obratem, který by oba naše rody mohl povznést k nadoblačným výšinám, přece nebudeme znovu upadat do tenat nevzdělanosti a vzájemného odcizení, popírat fakta naprosto očividná a bránit se uznání zázraku, který se jednoznačně stal! Já, Štěníčák Repetil, jediná mluvící štenice ve vesmíru, jediný článek vzájemného pochopení mezi našimi plemy, pravím jménem nesčíslných miliónů: Vzpamatujte se! Odvrhněte předsudky, rozdupejte zkostnatělost, zmobilizujte v sobě veškeru lidskou dobrotu a moudrost a s očima jasnými a dokořán otevřenými stanižte tváří v tvář veliké pravdě! Štěníčák Repetil je osobnost svrchovaně výjimečná, jev bezesporu nevysvětlený a snad i nevysvětlitelný!"

Ano, chorobná ctižádost tohoto představitele hmyzí říše byla s to ohromit i tu nejchudobnější fantazii. Cítil jsem, že tohle nemůže skončit dobře, a strčil loktem do Edika, aby byl připraven. Pravda, byla tu ještě naděje, že stav těžké žaludeční frustrace, ve kterém se nalézala větší a kvalitnější část Trojky, zabrání nekontrolovatelné erupci vášni. Za příznivou okolnost se dala považovat i absence Výbelhalla, který se přežral tak, že ještě vůbec neopustil lůžko. Lavru Fedotovičovi bylo ještě pořád velmi zle, byl celý bledý a hojně se potil, Farfurkis nevěděl, k čemu se odhodlat, a znepokojeně střílel znejistěným zrakem po předsedovi, a já bloud již málem uvěřil, že se vše v dobré obrací, když tu se ozval Travopolnikov:

"Pili jsme, pijem a pít budem... Vo kom to tu brebentil, mizera? Naši krev! Lidskou krev, co?!" Divoce se rozhlédl. "Dyt' já ho připlácnu, že po něm zůstane akorát flek! V noci člověk neví, kam by se před ním vrtnul - a teď už by to mělo začít i přes den? Trapiči!" A začal se zuřivě drbat.

Repetilovi muselo spadnout srdce do kalhot, ale i nadále se choval důstojně. Pro každý případ už si však očima hledal nějakou vhodnou škvírku. Místnost zaplavila pronikavá vůně drahého koňaku.

"Upříí!" zachroptěl Travopolnikov, najednou vyskočil a vyrazil kupředu. Polil mě ledový chlad a Edik mě chytil za ruku, taky se polekal. Repetil samou hrůzou podklesl v kolenou. To už se však Travopolnikov svírající si oběma rukama břicho přehnal kolem demonstračního stolku, rozkopl dveře a zmizel. Bylo jen slyšet, jak po schodišti rachotí okované podpatky. Repetil si otřel z čela chladný pot a kníry nechal znaveně zplihnout.

"Khýý," ozvalo se skomíravé postesknutí Lavra Fedotoviče. "Kdo ještě se hlásí o slovo?"

"Mohu zasáhnout?" zeptal se Farfurkis a já už věděl, že Edikova aparatura je opět v provozu. "Proklamace občana Repetila na mě učinila velmi, velmi zvláštní dojem. Jsem upřímně a kategoricky pobouřen. A nejde jen o to, že občan Repetil překrucuje dějiny lidstva a podává je jako dějiny utrpení několika výjimečných jedinců. Jsem také ochoten ponechat plně na libovůli mého předřečníka jeho absolutně nesebekritické výroky o jeho vlastní osobě. Ale ten návrh, ta myšlenka spojenectví... Dokonce už samotná idea takového svazku zní podle mého názoru urážlivě, ba svatokrádežně. Za koho nás máte, občane Repetile? Nebo snad jsou vaše invektivy záměrné? Já osobně se přikláním k názoru, že bychom je měli kvalifikovat jako úmyslné. A co víc, právě jsem se podíval do materiálů předcházejícího zasedání nad spisem občana Repetila a s politováním musím konstatovat, že tam - alespoň podle mého názoru - úplně schází nanejvýš potřebná věcná, konkrétní charakteristika tohoto případu. A to je, soudruzi, naše chyba, to je, soudruzi, náš přehmat, který bychom měli napravit co možná nejrychleji. Co mám na mysli? Na mysli mám onen prostý a očividný fakt, že v osobě občana Repetila máme před sebou typického parazita řečného, přesněji řečeno příživníka bez stálého pracovního poměru, který si prostředky k obživě opatřuje nekalým způsobem, kterýžto způsob lze spolehlivě a nekompromisně kvalifikovat jako protizákonný..."

Na prahu se mezitím objevil ztýraný Travopolnikov. Když procházel kolem Repetila, rozmáchl se na něj pěstí a zahučel: "Huš, nestvůro bezvocasá, šestinohá..." Repetil vtáhl hlavu málem až do trupu. Teď mu konečně došlo, že jeho pře je téměř prohraná. "Sašo," šeptal mi zpanikařený Edik, "Sašo, vymysli něco... Mám v tom někde kraťas..." Horečně jsem pátral po východisku a Farfurkis už slavnostním tónem pokračoval:

"To máme urážku lidstva jako takového, urážku instituce, veřejného činitele, a k tomu klasické příživnictví, které patří na jediné místo, totiž za mříže - není to trochu moc, soudruzi? Nedopouštíte se svým dosavadním jednáním přílišné změkčilosti, bezzubosti, buržoazního liberalismu a abstraktního humanismu? Zatím nevím, co si o tom myslí naši vážení kolegové zdola, a také mi není známo, jak bude nakonec v tomto případě rozhodnuto, ale protože v zásadě nejsem člověk zlý - což ovšem neznamená, že bych nebyl zásadový - dovolím si, občane Repetile, adresovat vám pár varovných slov. Samotný fakt, že jste se naučil mluvit, či spíše nezodpovědně žvanit rusky, občane Repetile, může samozřejmě v našem vztahu k vám po jistou dobu působit jako polehčující a snad i zvýhodňující faktor. Ale pozor - nenapínejte struny naší trpělivosti přespráši!"

"Rozšlápnout by zasloužil, cizopasník jeden!" sípěl Travopolnikov. "Jen počkej, potvoro! Kde mám sirky...?" A už se plácal po kapsách.

Do Repetilovy tváře jako by vstoupila smrt. Do Edikovy rovněž. Jeho znervóznělé prsty bloudily útroby remoralizátoru - a já ještě stále nenašel unikovou skulinu ze slepé uličky.

"Tak tohle ne, soudruhu Travopolnikove," pokáral Farfurkis Travopolnikova s výrazem nejvyššího opovržení ve tváři. "Jsem kategoricky proti jakýmkoli nezákonným rejdům. Snad byste se nechtěl uchýlit k soudci Lynchovi? Tady nejsme někde v Texasu. Od nás se očekává, že vše vyřešíme přísně v duchu zákona. Především - pokud Lavr Fedotovič nic nenamítá - je třeba občana Repetila racionalizovat jako jev opravdu nevysvětlený, a tedy plně spadající do naší kompetence..."

Při těchto slovech blb Repetil zazářil. Ó bezhlavá marnivostí...!

"Dále," pokračoval Farfurkis, "je naší povinností kvalifikovat již racionalizovaný nevysvětlený jev jako škodlivý a v procesu utilitarizace tudíž podléhající odpisu. Další manipulace už pak bude svrchované prostá. Závěrečný protokol by mohl vypadat asi takto: Protokol o odpisu štěnice mluvící (dále jen Repetil)..."

"Správně!" odchrchlal si Travopolnikov. "Takhle se na něj musí, razítkem ho rozmáznout!"

"To je zvůle!" vypískl slabě Repetil.

"Prosím o prominutí," vklínil se do rozpravy znovu Farfurkis, "ale jak máme rozumět slovu zvůle? My vás odepisujeme přesně podle zákona - paragraf sedmdesát čtyři přílohy O odpisech přebytků, kde se naprosto jasně a nedvojsmyslně říká..."

"A stejně je to zvůle!" ječel Štěničák. "Katani! Policajti!"

Vtom mi našťestí přece jen svitlo.

"Mohu zasáhnout, Lavre Fedotoviči?" ozval jsem se. "Zjednejte nápravu, moc vás o to prosím. V tomto případě jsme přece svědky vysloveného mrhání kádry!"

"Khem," pípl Lavr Fedotovič jako neopeřené ptáčko. Cítil se nejspíš tak bídě, že mu stejně bylo všechno jedno.

"Slyšel jste?" udeřil jsem na Farfurkise. "Nelze než bez výhrad souhlasit s tím, co říká Lavr Fedotovič. Forma pro nás v budoucnu musí být mnohem podružnější než doposud, o to větší pozornost by se teď měla soustředit na obsah. Co má se zájmy našeho národního hospodářství společného naše uražená ješitnost? Jak si to představujete, takovouhle administrativní sentimentalitu? Copak jsme nějaký ústav pro zchudlé šlechtičny? Nebo kursy pro zvyšování kvalifikace? Jistě, občan Repetil se dopustil opovážlivosti a žongluje nám tady pochybnými příklady. Ale to ještě neznamená, že bychom ho měli odepsat jako zhola neužitečného. Jsem si vědom, že k dokonalosti má ještě daleko, ale

jak jste to myslel s tím odpisem, soudruhu Farfurkisi? Vy můžete klidně sáhnout do kapsy a vytáhnout odtud jinou mluvící štěnice? Či snad máte v okruhu svých známých mluvících štěnic víc? Kde se ve vás bere tohle velkopanské kastovníctví: Mně se mluvící štěnice nezamlouvá, a tak mluvící štěnici odepišem... A vy, soudruhu Travopolnikove! Jistě, vidím, že jste člověk, kterému štěnice hodně ublížily. Hluboce s vašimi motivy a pohnutkami cítím, ale přesto se ptám: Chcete snad naznačit, že jste vynalezl prostředek na spolehlivé hubení štěnic a veškerého dalšího krvelačného hmyzu? Těchto pirátů našich postelí, těchto gangsterů, nemilosrdně rozdupávajících sny našeho lidu, těchto upírů zanedbaných hotýlků..."

"No vidíte, že si rozumíme...", dopověděl Travopolnikov. "Normálně ho rozmáznout, a hotovo... Žádný zbytečný protokoly..."

"Nene, soudruhu Travopolnikove, my si nerozumíme. To nedovolíme. Nedovolíme, abyste zneužíval indispozice odborného poradce a místo metod administrativně vědeckých nám tu vnucoval hrubý administrativní nátlak. Nedovolíme, aby znovu triumfoval voluntarismus a subjektivismus! Copak vy nechápete, že zdepřítomný občan Repetil zosobňuje jedinou možnost zahájit mezi těmito zatím naprosto deklasovanými a demoralizovanými příživníky účinnou výchovnou činnost? Kdysi nějaký zvrhlý štěničí talent obrátil původně vegetariánské štěnice k jejich dnešnímu odpornému modu vivendi. Tak proč by dnes naše moderní, vzdělaná štěnice, vybavená rozsáhlým rejstříkem sil soudobé teorie i praxe, nebyla schopna vyvolat opačnou proměnu? Když Repetila vyzbrojíme pečlivě vypracovanými směrnicemi a nejnovějšími výdobytky pedagogické vědy, když bude za zády cítit podporu celého pokrokového lidstva - nemůže se právě on stát oním Archimédovým bodem, za jehož pomoci vrátíme štěnici dějiny do normálních kolejí, zpět k lesům a lukám, do lůna přírody, k čisté, prosté, panensky průzračné existenci? Prosím komisi, aby tyto mé návrhy vzala v potaz a řádně je zvážila."

Posadil jsem se. Edik pobledlý nadšením mi uznale ukázal vztyčený palec. Repetil klečel na kolenou a vypadal, že se vroucně modlí. Pokud jde o Trojku, byla mým réterským výkonem dokonale vyhozena ze sedla a ani nedutala. Farfurkis na mě pohlížel s radostným úžasem. Bylo vidět, že mou myšlenku považuje za geniální a teď překotně promýšlí možné způsoby uchvácení šéfovských výšin v tomto novém, doposud neslýchaném podniku. Už se maně opájel vizí, jak sestavuje novou, podrobnou, do detailu propilovanou instrukci, před jeho vnitřním zrakem už pádily nesčetné kapitoly, paragrafy, části, oddíly a přílohy, alespoň v představách už konzultoval s Repetilem, organizoval kursy ruštiny pro zvlášť talentované štěnice, byl jmenován šéfem Státního výboru pro propagandu vegetariánství mezi krvelačným hmyzem, jehož stále košatějící aktivita pokračí od vítězství k vítězství a postupně zahrne i komáry tiplíce, ovády a mouchy zubatky...

"No, vona taková travní štěnice taky není žádnéj med..." vrčel konzervativní Travopolnikov. Už kapituloval, ale zatím si to nechťel přiznat a chytal se každé maličkosti.

Výmluvně jsem pokrčil rameny.

"Soudruh Travopolnikov uvažuje v úzce regionálních kategoriích," zadeklamoval Farfurkis a vmžiku se ocitl o půl délky vpředu.

"To bych si teda vyprosil - úzce regulonální!" ohradil se hašteřivě Travopolnikov. "To jsou náhodou široký to... no... Dyt' smrděj! Ale jinak jsem si přirozeně vědomej, že v procesu toho... se to dá překlenout a dotáhnout. Mně šlo jen vo to, jestli na něj bude spoleh - na toho fešulku... Případá mi takovej neseriózní... zásluhy veškerý žádný..."

"Mám návrh," ozval se najednou Edik. "Co kdybychom vytvořili subkomisi pro zkoumání tohoto fenoménu, v jejímž čele by stál soudruh Farfurkis? A do funkce jeho zástupce pro provoz bych doporučil soudruha Privalova, člověka nezúčastněného a objektivního."

Znenadání se však vzpamatoval a v celé své výši vztyčil i Lavr Fedotovič. Jeho tvář už na první pohled prozrazovala, jak ho ten včerejšek zkršl. Jindy kamennými rysy v této chvíli prosvítala obyčejná lidská slabost. Ano, na žulovém kvádru naskočila vlasová puklina, bašta se otřásla a nepatrně naklonila, ale stejně, bez ohledu na to všechno, stála dál, mohutná a nezdolná.

"Lid...", pravila bašta a bolně popatřila ke stropu. "Lid nesedí rád za zavřenými dveřmi. Lid potřebuje prostor. Lid potřebuje řeky a pole. Lid potřebuje vítr a slunce..."

"A měsíc!" dodal Travopolnikov, vzhlížející k baště oddaně zdola.

"A měsíc!" potvrdil Lavr Fedotovič. "Zdraví lidu musíme chránit, jelikož patří lidu. Lid potřebuje práci na čerstvém vzduchu. Lid se bez čerstvého vzduchu dusí..."

Zatím jsme ještě ničemu nerozuměli, dokonce i Travopolnikov tápal v domněnkách, ale všemi mastmi mazaný Farfurkis už shrábl lejstra, zaklapl zápisník a něco pošeptal správci. Ten přikývl a se zdvořilou věcností se otázel:

"Chodí lid raději pěšky nebo je spíš pro jízdu autem?"

"Lid," prohlásil Lavr Fedotovič, "dává přednost jízdě v pohodlném kabrioletu. Ve snaze reagovat na všeobecný názor navrhuji, abychom toto naše zasedání přenesli na večer a místo něj okamžitě provedli výjezdní zasedání, původně proponované na noční hodiny, a to se všemi plánovanými spisy. Soudruhu Zubo, zajistěte to." S těmito slovy se Lavr Fedotovič těžce svezl do křesla.

Všichni se dali do zmateného pohybu. Správce se někam rozběhl shánět auto, Travopolnikov napájel Lavra Fedotoviče boržomem, kdežto Farfurkis se po pás zabořil do trezoru a dolovoal odtud potřebné spisy. Já využil nastalého poprasku, chytil jsem Repetila za nohu a vyhodil ho ven. Nebránil se - vše, co tu právě prožil, jím hluboce otřásl a nadlouho ho srazilo na kolena.

Mezitím předjel otevřený vůz, Lavra Fedotoviče k němu co nejšetněji dovedli a opatrně ho usadili na sedadlo vedle řidiče. Travopolnikov, Farfurkis a správce za vzájemného přetlačování a nenávistného porařování okupovali zadní sedadlo.

"Hm, vůz je jen pětimístný," dělал si starosti Edik. "Nás s sebou nevezmou." Řekl jsem, že na tom neshledávám nic tak

špatného, že jsem se dneska vyžvanil na měsíc dopředu. A stejně je to beznaděj. S těmi se nevypořádáme ani za sto let. Zachránili jsme toho blba Štěničáka, pročez prozatím dosti, pročez bych se šel koupat. Jenže Edik řekl, že on se koupat nepůjde. Neviděn bude automobil sledovat a uspořádá ještě jednu remoralizační seanci pod širým nebem. Ono to nakonec třeba bude snazší...

Najednou se v autě strhl pokřik. Chytil se tam Travopolnikov s Farfurkisé. Travopolnikov, kterému se z benzinových výparů udělalo hůř, požadoval neprodlený pohyb kupředu. Přitom říval, že lid má rád rychlou jízdu. Zato Farfurkis, který si za této situace ve voze připadal jako jediný muž činu a na svém místě, důrazně trval na tom, že přítomnost neproverženého řidiče činí neveřejné zasedání veřejným, že nadto v souladu s instrukcemi zasedání v nepřítomnosti odborného poradce provádět nelze, a je-li přesto konáno, nutno je považovat za neplatné. "Nějaké problémy?" informoval se Lavr Fedotovič už mírně zmužilejším hlasem. "Zlikvidovat, soudruhu Farfurkisi." A pookřálý Farfurkis začal s vervou likvidovat. Než jsem stačil okem mrknout, byl jsem kooptován jako dočasně pověřený funkcí odborného poradce, šofér byl zapuzen a já se ocitl na jeho místě. "Výborně, a neboj se," šeptal mi do ucha neviditelný Edik. "Třeba se mi ještě budeš hodit..." Byl jsem nervózní a pohledem štvance jsem zkoumal houfek dětí, které se seběhly kolem auta. Jedna věc je sedět s celou touhle partou v anonymitě úřadu, a něco docela jiného vystavovat se v její společnosti veřejně na odiv.

"Už abysme jeli..." hynul Travopolnikov. "Menší větříček by neškodil."

"Khem," podotkl Lavr Fedotovič. "Byl by tu návrh, aby se jelo. Jsou další návrhy? Není tomu tak... Řidiči, jedte!"

Nastartoval jsem, pomalu vůz obrátil a opatrně jsem se rozjel zástupem dětí.

Zpočátku na mě Farfurkis k nesnesení často dotíral s radami. Hned po odjezdu mi doporučoval, abych zaparkoval na zákazu zastavení, potom zase žádal, abych nejezdil tak rychle a uvědomil si, jak nesmírnou cenu má život Lavra Fedotoviče, vzápětí však už trval na tom, abych přidal, protože proud vzduchu neovívá dost energicky čelo Lavra Fedotoviče, a nakonec požadoval, abych nereagoval na signály semaforů, protože takové jednání podrývá autoritu Trojky... Avšak když jsme minuli bělostné vypádkovské Jižní Město a vyjeli do krajiny, když se našim zrakům otevřel výhled na zelené luhy a v dáli se zamodralo jezero, když se vůz zahoupal na šterkované cestě, rozhostilo se na jeho palubě uchláčené ticho. Všichni nastavili tváře příjemnému protivětru, všichni mhouřili oči do slunka, všem bylo báječně. Lavr Fedotovič si zapálil první hercegovinu, Travopolnikov tichounce zanotoval nějakou prastarou formanskou, správce tisknoucí k hrudi šanon se spisy podřimoval, a tak jen Farfurkis v sobě po krátkém vnitřním boji našel sílu potlačit konejšivou malátnost. Rozvinul mapu Vypádkova a okolí a činorodě naskicoval osu přesunu, která mimochodem nebyla k ničemu, protože Farfurkis si neuvědomil, že máme auto, nikoli vrtulník. Navrhl jsem mu vlastní variantu jezero-bažina-návrší. V jezeře jsme měli prošetřit spis Brontosaurus, v bažině racionalizovat a utilitarizovat občasně samovolné hekání a hukání a na návrší pak prozkoumat takzvaný začarovaný kruh. Farfurkis k mému velkému údivu nic nenamítal. Vyjasnilo se, že plně spoléhá na můj řidičský orientační smysl, ba co víc, vždy měl o mých schopnostech to nejlepší mínění. Bude mu nanejvýš příjemné spolupracovat se mnou ve štěnici subkomisi, už dávno si mě všiml a vůbec má odjakživa slabost pro naši skvělou talentovanou mládež. Jeho srdce pro mládí vždy hořelo, což ovšem neznamená, že by zavíral oči před jeho nedostatky. Dnešní mládež málo bojuje, věnuje málo pozornosti zápasu, nemá snahu zápolit ještě usilovněji o to, aby se boj stal skutečně hlavní, prvořadou úlohou všeobecného boje, protože pokud naše nádherná a nadaná mládež hodlá i nadále tak málo bojovat, má v tomto boji jen málo šancí stát se pravou bojující mládeží, vždy oddanou boji za to, aby se člověk stal skutečným bojovníkem, a za to, aby boj...

Brontosaura jsme zahlédli už zdálky - dva kilometry od břehu jezera trčelo z vody cosi jako rukojeť pánského deštníku.

Zajel jsem s vozem na pláž a zastavil. Farfurkis stále ještě zápolil se syntaktickými úskalími boje za bojující mládež, kdežto Travopolnikov vyskočil ven jako na drátkách a otevřel dveře u Lavra Fedotoviče. Lavr Fedotovič však neměl v úmyslu vystupovat. Dobromyslně si Travopolnikova prohlédl a sdělil mu, že jezero obsahuje vodu, že výjezdní zasedání Trojky prohlašuje za zahájené a že slovo se uděluje soudruhu Zubovi.

Komise se utábořila na pažitě hned vedle automobilu v náladě nápadně nepracovní, Farfurkis si povolil pár knoflíčků u krku a já si rovnou stáhl košili, abych zbytečně nepropásl příležitost k nacytání prvního bronzu. Správce drmolil spis Brontosaurus jménem Alžběta, neustále přitom překračoval platné instrukce a nikdo ho neposlušal. Lavr Fedotovič zamyšleně hleděl na vody jezera, jako by si rozvažoval, zda je lid může k něčemu potřebovat, zatímco Travopolnikov Farfurkisovi polohlasně vykládal, že když kdysi předsedoval v kolchoze 20. výročí Divadla hudební komedie, dosahoval tam až patnácti selat od bachyně. Dvacet kroků od nás šelestily ovsy, po vzdálených lukách se potulovaly krávy, takže konverzační odbočení do zemědělské problematiky se dalo považovat za plně odpustitelné.

Správce přednesl stručnou charakteristiku nevysvětlenosti spisu Brontosaurus a Travopolnikov k tomu přičinil užitečnou poznámku, že brontochytýdu velmi dobře zná, protože to je moc nebezpečná nemoc dobytka, a člověk jen žasne, jak si tady docela klidně plave po svobodě. Nějakou dobu jsme mu s Farfurkisé lenivě vtloukali do hlavy, že brontosaurus je jedno a bronchitida něco docela jiného, on však trval na svém a odvolával se na ilustrovaný týdeník Ogoňok, kde se docela určitě, a to nejednou, hovořilo o nějaké fosilní brontochytědě. "Mě neovlafnete," štítil se lišácky. "Jsem člověk sčtetlej, i když nemám vysokoškolský vzdělání." Farfurkis, který si nepřipadal dost silný v kramflecích, se stáhl do pozadí, já však vedl svou při dál, dokud Travopolnikov nenavrhl, abychom toho brontochytýdu pozvali na břeh a zeptali se jeho osobně. "Neumí mluvit," oznámil správce, který dřepěl vedle nás na bobku. "Ale stejně bychom si ho měli přivolat, ať je z toho aspoň nějaký užitek."

"Khem," zakřikl nás Lavr Fedotovič. "Byly by nějaké dotazy na soudruha referujícího správce? Není tomu tak."

Předvolejte nám spis, soudruhu Zubo."

Správce se vymrštil a jankovitě se rozběhl podél vody. Nejdřív ztrhaným hlasem křičel: "Bětkó! Bětuškó!", ale protože brontosaurus zřejmě nic neslyšel, stáhl si Zubo sako a mával jím jako trosečník, co spatřil na obzoru plachtu bílou.

Bětko nejevila sebemenší známky života. "Spí," prohlásil nešťastně správce. "Natláskala se okounů a teď vyspává..."

Ještě si trochu poběhal a pomával a pak mě poprosil, abych zatroubil. Tak jsem troubil. Lavr Fedotovič se pohodlně opřel o dveře a prohlížel si brontosaura kukátkem. Troubil jsem asi tak dvě minuty a pak jsem řekl, že to stačí a že nebudu huntovat baterku - tento spis podle mého soudu neměl žádnou perspektivu.

"Soudruhu Zubo," ozval se Lavr Fedotovič, "proč předvolávaný nereaguje?"

Správce zbledl a nezmohl se ani na slůvko.

"Disciplína vám pokulhává," nechal se hned slyšet Travopolnikov. "Podřízený si dělá co chtěl."

Správce si nešťastně skubl límečkem košile a zalapal po vzduchu.

"Takovýto stav věci zavání úplnou ztrátou autority," poznamenal zarmouceně Farfurkis. "Spát se má v noci, ve dne se má pracovat."

Správce, už na pokraji zoufalství, se začal svlékat. Nebylo divu, jiné východisko neviděl. Zeptal jsem se ho, jestli umí plavat. Ukázalo se, že ne, že plavat neumí, ale že jemu už je všechno jedno. "Nevadí," zaskřípal krvežíznivě zuby Travopolnikov. "Uvidíme, třeba si stoupne na tu autoritu, co nechal klidně klesat ke dnu." Vyslovil jsem opatrné pochyby o smysluplnosti podnikaných kroků. Správce utone, to je bezpochyby, a přece je zhola zbytečné, řekl jsem, aby se Trojka dobrovolně obtěžkala povinnostmi, které nepatří do sféry jejich bezprostředních zájmů, a k tomu všemu si ještě hrála na plavčíckou službu. Mimoto, připomněl jsem, zůstane v případě správceva utonutí úkol stejně nesplněn, což by znamenalo, že bude nucen vyplout buď Travopolnikov, nebo Farfurkis. Farfurkis oponoval, že předvolání spisu je povinností, spíše však výsadou zástupce místních úřadů a v případě jeho nepřítomnosti pak povinností odborného poradce, takže má slova je nucen považovat za neomalený útok a průhledný pokus zbavit se svěřené odpovědnosti. Vysvětlil jsem mu, že v této poněkud výlučné situaci bych měl být považován spíše za řidiče služebního vozu než za pověřence s funkcí odborného poradce, a jako takový se od svěřeného vozidla nesmím vzdálit víc než na dvacet kroků. "Měl byste se seznámit s přílohou k Vyhlášce o provozu motorových vozidel na komunikacích," poznamenal jsem zároveň vyčítavě, aniž bych cokoliv riskoval. "Paragraf dvacet jedna." Nastalo tíživé ticho. Na obzoru stále čněla černá rukojeť deštníku. Všichni s rozechvěním sledovali, jak se hlava Lavra Fedotoviče zvolna otáčí jako tříhlavňová dělová věž bitevní lodi. Všichni jsme teď byli na jedné straně barikády a nikdo z nás nestál o ničivou salvu.

"Propánbíčka nebeského, nejsvětějšího..." nevydržel správce, klečící jen tak v prádle na kolenou. "Pro Ježíše Krista, spasitele našeho... Já se nebojím plavat, ani utopení bych se neobával...! Horší je to s Bětkou... Ta má hubu jako tunel v metru. Ta nepolkne jen mě, ta by i krávu slupla jako malinu! Jen tak, bez zlý vůle, normálně v rozespalosti."

"A proč bychom si koneckonců měli Bětku volat až sem?" usoudil poněkud znervóznělý Farfurkis. "Koneckonců už z tohoto našeho stanoviště je zřetelně vidět, že na ní není nic zvlášť zajímavého. Navrhují, abychom ji racionalizovali, a jako zcela nepotřebnou a neutilitarizovatelnou odepsali..."

"Jasně, vodepišeme tu bestii!" chopil se potěšeně téhle iniciativy Travopolnikov. "No bóže, tak může polknout krávu, to je toho. Z takovejch blbinek by někdo chtěl dělat senzaci! Krávu bych nakonec moh polknout taky, ale zkuste z tý krávy... vyrazit patnáct selat, tomu já říkám prácička!"

Lavr Fedotovič konečně zaměřil nejtěžší ráže do požadovaného palebného směru, jenže místo smečky znesvářených individuí, místo pelechu, kde kvasí protichůdné vášně, místo smečky nedisciplinovaných pavouků ve zrezivělé plechovce objevil v optice mířidel stmelенý pracovní kolektiv, překypující elánem a dělnou věcností a planoucí jediným přáním: odeslat bestii Bětku a přejít k dalšímu spisu. Salva nenásledovala. Dělová věž se otočila o sto osmdesát stupňů a obzorně chřtány hlavní nahmatávaly na obzoru nic netušící drždlo pánského deštníku.

"Lid...", dolétlo k nám z kapitánského můstku, "hledí kupředu... A proto lid takové brontosauy..."

"Nepotřebuje!" vyhrkl malorážný Travopolnikov, jenže cíl nezasáhl.

Vzápětí totiž vešlo ve známost, že lid výše uvedený brontosauy potřebuje jako sůl, že někteří členové Trojky ztratili smysl pro perspektivu, že jistí správcové zapomněli, či chléb to jedí, že nejmenovaní představitelé naší slovně vědecké inteligence neodolatelně tíhnou ke snaze vidět svět černě a že spis číslo osm musí být až do úplného vyjasnění odročen a přešetřen někdy v zimě, až bude možné dojít k němu po ledě. Další návrhy nenásledovaly, otázka na soudruha referujícího správce pak už tím spíš ne. A bylo to.

"Přejdeme k další otázce," vybědl nás všechny Lavr Fedotovič a členové Trojky se jeden přes druhého tlačili na zadní sedadlo. Správce se po cestě kvapně oblékal a bručel: "To ti ještě spočítám... Nejlepší kousky jí člověk cpe, mrše... Jako vlastní dceru ji hejčká... Dobytek jeden obožjevná..."

Rozjeli jsme se po polní cestě, ubíhající kolem jezera. Cesta to byla mírně řečeno příšerná a já velebil nebesa, že léto je suché, jinak by s námi byl konec. Jenže nebesům jsem žehnal předčasně, protože čím byla bažina blíž, tím nápadněji cesta připomínala propast, nebo se v tom lepším případě měnila ve dvě blátivé škarpy zarostlé ostřicí. Zapnul jsem demultiplikátor a odhadoval fyzické schopnosti cestujících. Naprosto jasné bylo, že z tučného, huspeninovitého Farfurkise užitek nekouká. Travopolnikov budil zdání šlachovitého chlapa, ale nebylo mi známo, nakolik se stačil vzchopit z nedávného žaludečního kataru. Od Lavra Fedotoviče zřejmě ani nebudu moci chtít, aby vystoupil. Takže v případě potřeby budu odkázán jen na vlastní síly a na správce, protože Edik nejspíš nehodlá obětovat svou neviditelnost jen proto, aby tahal z bláta tunové auto.

Mé pesimistické úvahy rázně ukončila velká černá louže. Nebyla to patriarchální, bukolická louže typu Gogolovy mirgorodské, všemi křížem krážem proježděná a na všechno zvyklá. A nebyla to ani hlinitě zkalená louže urbánní, lenivě a zlomyslně rozvalená mezi haldami neodklizeného staveništního rumu. Tohle byla klidná, chladnokrevná a o to zlověstnější entita, nedbale vmáčknutá mezi dvě řady chaboučkého osikového porostu, záhadná jako oči sfingy, proradná jako královna Thámar, inspirující k hrůzyplné představě propasti nacpané až po okraj utopenými nákladáky. Prudce jsem zabrzdil a řekl:

"Prosím, panstvo, konečná!"

"Khem," komentoval to Lavr Fedotovič. "Soudruhu Zubo, referujte."

V nastalém tichu si všichni uvědomili, že správce váhá. K bažině, kam jsme původně měli namířeno, to bylo ještě dost daleko, ale správce také viděl louži a také neviděl jiné východisko. Odevzdaně si povzdychl a zašustil lejstry.

"Spis číslo třicet osm," přečetl. "Příjmení: proškrtuto. Jméno: proškrtuto. Jméno po otci: proškrtuto. Název: Kraví Bláto."

"Okamžik!" přerušil ho Farfurkis. "Poslouchejte!"

Zvedl prst a znehybněl. Zaposlouchali jsme se a uslyšeli také. Někde v nedosažitelné dálce jásavě zpívaly stříbrné fanfárové trubky. Ten mnohohlasý zvuk pulsoval, narůstal a jako by se přibližoval. Krev nám stydla v žilách. To troubili nástup komáři, přičemž zdaleka ne všichni, zatím jen velitelé rot, možná dokonce jen velitelé praporů a vyšší důstojnictvo. Tajemným útrobním hledem zvířete lapeného do pasti jsme kolem sebe zaznamenali hektary vazkého bahna, porostlého neuduživou ostřicí a pokrytého slehlými vrstvami zetlelého listí, tu a tam prorostlého ohnilými pokroucenými pahýly, většinou ukrytými ve stínu hubeňoučkových osik, a na všech těch hektarech, na každém čtverečním centimetru už jsme tušili oddíly vychrtlých narezlých kanibalů, krutých, vyhladovělých, obětavých a všehoschopných.

"Lavre Fedotoviči!" zašeptal Travopolnikov. "Komáři!"

"Byl by tu návrh!" křikl poděšený Farfurkis. "Odložit šetření kolem tohoto spisu do října, vlastně ne, do prosince!"

"Khem," konstatoval Lavr Fedotovič nevěřičně. "Veřejnosti ovšem není jasné..."

Vzduch kolem nás se naplnil pohybem, Travopolnikov vypískl a ze všech sil se plácl přes obličej. Farfurkis ho vzápětí následoval. Lavr Fedotovič se začal pomalu a nechápavě otáčet, a vtom se přihodilo něco zcela nemyslitelného: obrovský rezavý pirát docela jako na přehlídce dosedl na čelo Lavra Fedotoviče a rovnou, bez dlouhého vyměřování, vnořil svůj ostrý kord až někam po předsedovy oči. Lavr Fedotovič se zapotácel. Byl otřesen. Nevěřil. A pak to přišlo. Motaje hlavou jako kůň a nemotorně vesluje lokty jsem se pokusil vůz na úzkém prostoru mezi osikami otočit. Po mé pravé ruce pobouřeně mručel a ošival se Lavr Fedotovič, kdežto ze zadního sedadla zazníval potlesk tak bouřlivý, jako by se tam vzájemnému praktickému vyřizování účtů věnovala celá rozjařená kumpanie hulánů. Než jsem dokončil otáčecí manévry, byl jsem celý napuchlý. Měl sem pocit, jako by se mé uši proměnily v horké lívance, tváře v pecny chleba a na čele mi naskákaly přechytlé boule. "Vpřed!" řvali na mě ze všech stran. "Zpět!" "Šlápní na to!" "Krucí udělejte s tím něco! Já vás dám k soudu, soudruhu Privalove!" Motor řval, cáry bláta odletovaly do všech stran, auto poskakovalo jako klokan, ale rychlost byla ještě pořád malá, odporně malá a z nescíslných okolních letišť startovaly stále nové roje, letky, perutě, eskadry a svazy. Převaha nepřítelů ve vzduchu byla absolutní. Všichni ve voze kromě mě se soustředěně věnovali upřímně sebekritice přecházející v sebetřízeň. Jen já nemohl odtrhnout ruce od volantu a nemohl jsem ani odkopávat útočníky nohama, protože volnou jsem měl jednu a tou jsem se zběsile škrábal všude, kam jsem jí dosáhl. Nakonec jsme se z řídké osikové džungle přece jen prodrali zpátky na volný břeh jezera. Cesta už byla lepší a zvolna stoupala. Do tváře mi udeřil tuhý proud vzduchu. Zastavil jsem, popadl jsem dech a začal jsem se drbat. Drbal jsem se s extatickým opojením, a když jsem konečně přestal, zjistil jsem, že Trojka právě dojíždá správce. Ten byl obviněn z přípravy a uskutečnění teroristické akce a teď musel skládat perné účty za každou kapku krve prolitou členy Trojky. Tomu, co ze správce zůstalo ve chvíli, kdy se mi znovu vrátila schopnost vidět, slyšet a myslet, už se ani dost dobře nedalo říkat správce Zubo: dvě tři ohryzané kosti, vypleněný pohled a bázlivé blekotání: "Pro boha všemohoucího... Pro Ježíše Krista, pána a spasitele našeho..."

"Soudruhu Zubo," ukončil exekuci Lavr Fedotovič. "Proč jste přestal referovat? Pokračujte!"

Správce třesoucíma se rukama posbíral lejstra poházená po podlaze.

"Předěte hned ke stručné charakteristice nevysvětlenosti!" přikázal Lavr Fedotovič.

Správce naposledy vzlykl a přeskakujícím hlasem přečetl:

"Rozlehlý močál, z jehož nitra se občas ozývá indferentní hekání a hukání."

"No a?" pokrčil rameny Travopolnikov. "To je všechno?"

"Všchno."

"Jak je tohle možné?" zavyl plačtivě Travopolnikov. "A kvůli takový prkotině jsem musel být zabíječ a vysáječ zaživa? Proč jsi nás sem zavlek, teroristo? Neříkej mi, žeš nás sem přivez poslouchat hekání a hukání! Ve jménu čeho jsme tu prolejšvali krev? Podívej se na mě - jak já se teď mám ukázat v hotelu? Tys mě připravil vo autoritu na celej zbytek života. Ale já tě nechám shnit, a taky zaživa, z tebe ani hekání a hukání nezbyde!"

"Khem," dodal Lavr Fedotovič a Travopolnikov umkl.

"Byl by tu návrh," navázal Lavr Fedotovič na svou předchozí myšlenku. "Vzhledem k tomu, že spis Kraví Bláto jednoznačně představuje pro lid smrtelné nebezpečí, měl by být podroben nejvyšší myslitelné míře racionalizace, konkrétně by měl být prohlášen za nevysvětlený jev iracionální, transcendentní, tudíž reálně neexistující a jako takový navždy vymýcen z povědomí lidu, to jest ze zeměpisných i dalších map."

Travopolnikov s Farfurkisé se freneticky roztleskali. Lavr Fedotovič vytáhl zpod sedadla obrovitou aktovku a položil si ji naplocho přes kolena.

"Protokol!" zahřímal.

Na aktovku dolehl protokol o vrcholné racionalizaci.

"Podpisy!!!"

Po listině se rozběhly rozmáchlé klikyháky.

"Razítko!!!"

Zaskřípěla dvířka trezoru, přes všechno se převalila vlna kancelářské zatuchliny a před Lavrem Fedotovičem přistálo Velké Kulaté Razítko. Lavr Fedotovič je uchopil oběma rukama, zdvihl nad protokol a silou přirazil k papíru. Po nebi přeběhl kalný stín a automobil se lehce zhoupl. Lavr Fedotovič uklidil aktovku pod sedadlo a pokračoval:

"Správci Kolonie Nevysvětlených Jevů soudruhu Zubovi ukládám za nezodpovědné přechovávání iracionální, transcendentní, a tudíž reálně neexistující bažiny Kraví Bláto ve svěřené Kolonii, a za nedostatečné zajištění osobní bezpečnosti členů Trojky, jakož i za zároveň projevené hrdinství pochvalu se záznamem do osobního spisu. Jsou další návrhy? Není tomu tak. Takže můžeme dál. Co tu ještě máme, soudruhu Zubo?"

"Ještě tu máme začarovaný kruh," vydechl zázračně se vzchopivší správce. "Kousek odtud, sotva pět kilometrů."

"Co komáři?" ještě trochu nedůvěřoval Lavr Fedotovič.

"Při bohu otci, bohu synu a bohu duchu svatém... Nejsou tam. Leda tak mravenci..."

"Dobře," přikývl Lavr Fedotovič. "A vosy? Věly?" pokračoval ve výslechu a prokazoval tak kromobyčejnou prozřetelnost a neochabující péči o blaho lidu.

"Jako že je nebe nade mnou," dušoval se správce.

Lavr Fedotovič dlouho mlčel.

"A co takhle splašení býci?" zeptal se nakonec.

Správce ho ujistil, že ve zdejších končinách není po býcích ani památky.

"No a vlci?" pochyboval Travopolnikov.

Jenže v okolí nebyli k máni ani vlci, což platilo i o medvědech, na které si včas vzpomněl Farfurkis. Zatímco se cvičili v zoologii, studoval jsem mapu a hledal nejkratší cestu k začarovanému kruhu. Vrcholná racionalizace už přinesla první ovoce. Na mapě jsem hravě našel Vypadákov, byla tu řeka Vypadalka, jezero Zvířadlo, taky jakési Lopuší, ovšem bažina Kraví Bláto, která se dřív rozkládala mezi jezerem a Lopuším, už neexistovala. Místo ní se pod souřadnicovou sítí rozleza anonymní bílá skvrna, jaké známe ze starých map v místech, kde je dnes Antarktida. Dostal jsem pokyn pokračovat v přesunu, tak jsme tedy jeli. Minuli jsme ovsy, propletl se stádem krav, objeli Koloháj a za půl hodiny jsme se ocitli přímo před začarovaným kruhem.

Byl to kopec. Z jedné strany porostlý lesem. Dřív byla zřejmě zalesněná celá okolní krajina a lesní porosty se táhly až ke Kitěžgradu, jenže stromy vykáceli a zůstalo jen to, co jsme teď viděli na svazích kopce. Na samém vrcholu se krčila stářím zčernalá chaloupka a po úbočí přímo před námi se za asistence velkého podmráčeného psa promenovaly dvě kravky s telátky. Vedle zápraží před chaloupkou se v hlíně vrtaly slepice a na střeše stála koza.

"Co že jste zastavil?" zeptal se mě Farfurkis. "Musíme jet dál, přece nepůjdeme pěšky..."

"Jak to tak vypadá, mlíko mít budou..." dodal Travopolnikov. "Teď bych se teda napil mlíčka. Já vám řeknu - když se člověk votráví houbama, je na to nejlepší mlíko. No tak jedem, mladej, co stojíš?"

Správce se jim pokusil vysvětlit, že dostat se blíž, než už jsme, není možné, ale jeho komentář se setkal s tak ledovým mlčením Lavra Fedotoviče, který už se stačil nakazit představou hojivých vlastností čerstvého mléka a s tak usazenými výlevy Farfurkisovými ("Nebo smetánka! A přímo ze sklípečka!"), že se raději dál nepřel. Uprímně řečeno jsem tomu jeho výkladu taky nerozuměl, ale byl jsem zvědav, co bude dál.

Nastartoval jsem a auto vesele poskočilo k úpatí kopce. Tachometr spokojeně odpočítával kilometry, pneumatiky šustily po pichlavé trávě, Lavr Fedotovič hrdě a nezávisle hleděl kupředu a zadní sedadlo zapředlo v blahé předtuše domácího mléka spor - čím se takoví komáři v bažinách živí. Travopolnikov přispěl soudem inspirovaným vlastní životní empirií a zastával názor, že komáři se živí výhradně odpovědnými činiteli na inspekčních cestách. Farfurkis, v jehož případě se zbožné přání stalo otcem myšlenky, zase ujišťoval, že komáři mohou jako druh přežít jedině díky kanibalismu. Správce zase nesměle, ale o to vytváleji brebentil cosi o božském principu, o blíže neurčené ruce páně a smažených divokých kobykách. Takhle jsme jeli asi dvacet minut. Když tachometr ukázal, že jsme urazili patnáct kilometrů, Travopolnikov zbystřil pozornost.

"Co to má znamenat! Jedem, jedem, a kopec pořád stojí tam, kde byl... Šlápnete na hřebík, soudruhu řidiči, nějak se nám flákáte, kamaráde!"

"Ke kopci se nikdy nedostanem," zkusil to ještě jednou se značnou dávkou ostychu správce. "Je v začarovaném kruhu a nedá se k němu dojet ani dojet... Jen zbytečně vyplýváme všechen benzín."

Po tomto sdělení všichni umkli a na tachometru jeden po druhém naskákalo dalších sedm kilometrů. Krávy v jednu chvíli zareagovaly na zvuk motoru a zadívaly se na nás, pak ale ztratily o tak jednotvárnou podívanou zájem a zabořily hlavy zpátky do píce. Na zadním sedadle panovalo pobouření. Travopolnikov si s Farfurkiséem vyměňovali nejnovější profesionální zjištění, vesměs zcela konkrétní a zlověstná. "Typický škůdcovství," mínil Travopolnikov. "Já bych tomu říkal spíš sabotáž," namítl Farfurkis. "A už to vypadá na recidivu." Pak přešli do šepotu a k mému sluchu dolétaly jen útržky jejich dialogu: "Na špalkách... Kola se točej, ale auťák stojí. Správce... a ten dočasnej soudruh možná s ním... benzín... rozvracej národní hospodářství... Najedou si kilometry, vůz odepíšu jako ojetý a on bude ve skutečnosti zcela neopotřeбенý..." Nevěnoval jsem těm zloajným papouškům pozornost, ale pak najednou klapla zadní dvířka a vzápětí se ozvalo příšerné, bleskurychle se vzdalující vyříkání Travopolnikovo. Ze všech sil jsem sešlápl brzdový pedál. Lavr Fedotovič v dopředném pohybu pokračoval, a aniž by změnil polohu, se s dubovým buchnutím přilepil na čelní sklo. Z toho nárazu se mi zatmělo před očima a těsně za zátylkem mi cvakly Farfurkisovy kovové zuby. Dostali jsme smyk. Když vůz zastavil, spatřil jsem daleko za jeho zádí soudruha Travopolnikova, který se ještě stále kutálel a mával všemi končetinami.

"Nějaké problémy?" zajímalo Lavra Fedotoviče a jeho hlas se zdál zcela normální, jako by náraz na sklo ani nezaznamenal. "Soudruhu Travopolnikove, zlikvidovat!"

Problémy jsme likvidovali dosti dlouho. Nejdřív bylo třeba doběhnout pro Travopolnikova, který ležel celý oškubaný, s rozpáranými kalhotami a nadmíru zaskočený asi třicet metrů za autem. Přiznal se, že mě a správce podezřívá ze spiknutí: usmyslel si, že jsme nenápadně postavili auto na špalky a v zjištěném úmyslu honíme kilometry naprázdno. Štván vytříbeným smyslem pro povinnost se proto rozhodl vystoupit ven a odhalit naše pokoutní čachry tím, že prostě nahlédne pod vůz. Za žádnou cenu nemohl pochopit, jak je možné, že se mu to nepodařilo. My se správcem jsme ho,

ještě celého otřeseného, přivedli k autu a položili jsme ho tak, aby se na vlastní oči přesvědčil o svém omylu, a sami jsme šli poskytnout nezbytnou pomoc Farfurkisi, který hledal a stále nemohl nalézt brýle a horní část umělého chrupu. Farfurkis očekával, že obě bude někde v autě, ale správce tyto předměty našel daleko před chladičem. Nedorozumění bylo pro tuto chvíli zažehnáno. Travopolnikovy námitky byly jen velice povrchní a Lavr Fedotovič, který už si uvědomil, že čerstvé mléko nebude a ani být nemůže, přispěchal s nápadem zbytečně neprojíždět benzín, který je beztak majetkem lidu, nýbrž přistoupit k bezprostřední povinnosti Trojky.

"Soudruhu Zubo, referujte!"

Jak se dalo očekávat, spis číslo 29 neměl příjmení, jméno ani jméno po otci. Byl tu jen lidový název Začarovánek. Rok narození se chočil kdesi v minulosti, v hlubinách staletí, vzdělání neměl Začarovánek žádné, jazyky neznal, povoláním byl kopec, rodiště bylo zaznamenáno jen zeměpisnými souřadnicemi a totéž platilo i o zaměstnavateli. Za hranice se Začarovánek jaktěživ nepodíval, jeho nejbližší příbuznou byla matka syrá hlína, trvalé bydliště kdosi odbyl zase jen již dvakrát citovanými souřadnicemi se stále touž přesností, nu a pokud jde o stručnou charakteristiku nevysvětlenosti, Vybelhallo ji bez dlouhého rozumování vymezil nadobyčej lapidárně: "Za prvé sto kroků za sto roků, za druhé krok vpřed a dva zpět."

Správce zářil. Spis se mílovými kroky blížil racionalizaci. Travopolnikov byl spokojen s obsahem dotazníku, Farfurkis nadšen evidentní nevysvětleností, která lidu ničím nehrozí, a Lavr Fedotovič zatím patrně také neměl žádných námitek. V každém případě dal ve známost, že lidu je kopců zapotřebí, stejně jako rovin a strží, roklí, elbrusů a montblanků. Mezitím se však dveře chaloupky otevřely a z nich se o holi vybelhal starý muž ve válenkách a dlouhé rubašce, přepásané provazem, přešlápl na prahu, podíval se očima zastíněnými dlaní do slunka, mávl holí na kozu, aby z té střechy slezla, a posadil se na zápraží.

"Vida, svědek!" konstatoval Farfurkis. "Neměli bychom si předvolat svědka?"

"K čemu svědek?" zeptal se sklesle správce. "Copak tu shledáváte něco nejasného? No a pokud ano, snad bych mohl stačit já..."

"Ne!" utál Farfurkis a podezíravě se na něj zadíval. "Ne. A proč zrovna vy? Vy žijete kdoví kde, kdežto on je zdejší."

"Jen ho předvolejte!" řekl Travopolnikov. "A ať s sebou nezapomene vzít to mlíko!"

"Khem," schválil tento nápad Lavr Fedotovič. "Soudruhu Zubo, předvolejte svědka ke spisu číslo dvacet devět."

"Ach jo!" praštil správce slámákem o zem. Spis se mu hroutil přímo před očima. "Copak by tam seděl, kdyby mohl přijít sem k nám? Jak tam jednou uvízl, tak tam teď musí trčet navždy..."

A v naprostém zoufalství, zpytován podezíravými pohledy celé Trojky, které ho společně s předtuchou nových nepříjemností vybičovaly k dříve neslýchané řečnosti, přednesl všem přítomným kitěžgradskou báj o začarováneckém foťovi Theofilovi. Jak si klidně žil se ženou v malé hájovně a byl tenkrát mladý a k tomu chlap jako hora. Jenže pak jednou udeřil do kopce zelený blesk a strhly se události věru příšerné. Theofilova žena byla zrovna ve městě, a když se vrátila, s hrůzou zjistila, že se na kopec a tím spíš k domku nemůže dostat. Theofil se zase hnál k ní. Dva dny a dvě noci k ní z kopce běžel, a přece nedoběhl. A tak tam taky zůstal. On je tam, žena tady... Později se samozřejmě uklidnil a usadil, nějak se žít musí. A žije tak dodnes. Už mu to ani nevádí, zvykl si...

Travopolnikov si pohnutý příběh vyslechl, položil několik rafinovaných otázek a najednou vyrukoval s nečekaným odhalením: sčítání obyvatelstva se milý Theofil vyhnul, výchovné práci se nepodrobil, takže je docela dobře možné, že zůstal kulakem a vyřídí duchem.

"Má dvě krávy," vypočítával významně Travopolnikov, "tele a tu kozu. A daně přitom neplatí..." Jeho oči se náhle rozšířily šťastným zjištěním. "Ha! A když má tele, znamená to, že si tu někde taky skovává bejka..."

"Býka má, to je pravda," připustil zlomeným hlasem správce. "Asi se pase někde na druhé straně..."

"Teda ty tu ale máš švajneraj, kamaráde," odušil Travopolnikov v tónině, která neslibovala nic dobrého. "Já to věděl, že jsi falešník a hrabeš pod sebe, ale něco takového bych nečekal ani od tebe. Abys ty, typickej středňáckej synek, kryl kulaka..."

Správce si nabral plné plíce vzduchu a zaúpěl:

"Přesvatá panno Marjá... A dvanáct apoštolů k tomu..."

"Pozor!" sykl neviditelný Edik.

Foť Theofil zvedl hlavu, znovu si zastínil oči a pohlédl směrem k nám. Pak vstal, odhodil hůl a začal pomalu sestupovat z kopce, klopýtaje vysokou trávou. Bílá špinavá koza ho následovala jako pejsek. Theofil došel skoro až k nám, zamyšleně si promnul bradu kostnatou hnědou rukou, koza se posadila vedle něj a vytřeštila na nás žluté ďábelské oči.

"Lidi, obyčejný lidi," řekl Theofil. "To je zvláštní."

Koza po nás přešla žlutým pohledem a vybrala si Travopolnikova.

"Tohle je Travopolnikov," řekla koza. "Rudolf Archipovič. Narozen roku 1911 v Chochlomě. Jméno rodiče převzali z románu ze života velkosvětské společnosti. Vzděláním je to žák sedmé třídy, za původ rodičů se stydí, cizích jazyků studoval hodně, ale nezná ani jeden..."

"Yes," připustil Travopolnikov a stydlivě se zachichotal. "Natürlichjajwohl!"

"...profesi jako takovou nemá ve skutečnosti žádnou, v současné době zaměstnán jako vedoucí pracovník a veřejný činitel. V zahraničí byl: v Itálii, Francii, v obou německých státech, v Maďarsku, Velké Británii... celkem těch zemí bylo dvaadvacet. Všude se vždycky vychloubal a hamounil. Dominantní povahový rys - vysoká společenská životaschopnost a přizpůsobivost, vyvěrající z bytostné hlouposti a nevykořenitelné snahy být ortodoxnější než ti nejortodoxnější."

"Dobře," kývl Theofil. "Máte k tomu co dodat, Rudolfe Archipoviči?"

"Ne prosím," vypálil vesele Travopolnikov. "Jedině snad to orto... desko... tomu úplně nerozumím."

"Být ortodoxnější než ti nejortodoxnější znamená zhruba toto," řekla koza. "Když váš šéf prohlásí, že není spokojen s

nějakým vědcem, vy se prohlásíte za nepřítele vědy jako takové. Když šéfstvo vyjádří nespokojenost s nějakým cizincem, vy jste ochoten vyhlásit válku všemu, co se nalézá za hraničními kameny. Už rozumíte?"

"Ano prosím," přikývl horlivě Travopolnikov. "Jinak to ani nejde. Vzdělání jsem vopravdu nepobral. Než se člověk naděje, může šlápnout vedle, když si nedá pozor."

"Krade?" zeptal se jen tak mimochodem Theofil.

"Ne," zakroutila hlavou koza. "Jenom paběrkoval za žebříňákem."

"Zabíjel?"

"Ale co vás nemá!" zasmála se koza. "Osobně nikdy!"

"Vyprávějte nám něco," požádal Travopolnikova Theofil.

"Chyby se samozřejmě vyskytly," snažil se tázaný. "Lidi nejsou andělé. I stará bába může mít tělo hříšný. Kůň má čtyři nohy a taky tu a tam klopetne. Kdo se nemýlí, ať nejlí... ne, teda, kdo nepracuje..."

"Rozumím, rozumím," uklidnil ho Theofil. "Budete se ještě někdy mýlit?"

"Nikdy v životě!" prohlásil se skálopevným přesvědčením Travopolnikov.

"Děkuji vám," řekl Theofil a jeho zájem se soustředil na Farfurkise.

"A co tento muž příjemného zevnějšku?"

"To je Farfurkis," hlásila koza. "Jménem a jménem po otci mu nikdy nikdo neřikal. Narodil se roku 1916 v Taganrogu, vzdělání vysokoškolské, právnické, čte anglicky se slovníkem. Povoláním je lektor. Dopracoval se vědecké hodnosti kandidáta historických věd. Za hranicemi nebyl a ani o to neusiluje. Typická charakterová vlastnost - opatrnost a předvídavost, někdy spojená s rizikem přivolat na sebe nepřítel nadřazených, ale vždy prokalkulovaná tak, že konečným výsledkem je vděk a uznání vrchností v pozdější době..."

"Zcela s vámi souhlasit nemohu," vzepřel se Farfurkis mímě. "Trošičku si pletete pojmy. Opatrnost a předvídavost je mým povahovým rysem bez ohledu na vztah k nadřazeným - takový jsem od přírody, mám to zakódováno v chromozómech. Nu a pokud jde o mé šéfy, taková je moje povinnost - ukazovat těm nade mnou právní meze jejich kompetence."

"A když ten rámec překročí?" zeptal se Theofil.

"Inu," zaváhal Farfurkis, "je vidět, že nejste právník. Neznám nic pružnějšího a poddajnějšího než takový právní rámec. Ten se dá vymezit, ale nedá se překročit."

"Co soudíte o krivopřísežném svědectví?" tázal se dál Theofil.

"Obávám se, že tento termín poněkud zastaral," řekl Farfurkis. "Už ho nepoužíváme."

"Jak je na tom s krivopřísežnictvím?" zeptal se Theofil kozy.

"Křivě nepřisahal nikdy," konstatovala koza. "Když na něco přísahá, vždycky tomu svatě věří."

"Vskutku - vždyť co je to vlastně lež," chopil se Farfurkis nečekané příležitosti. "Lež je popírání nebo zkreslování nějakého faktu. Ale co je to fakt? Lze vůbec v podmínkách naší extrémně zkomplikované skutečnosti hovořit o faktu? Fakt je jev nebo akt zaznamenaný očitými svědky. Očití svědkové však mohou být zaujatí, ziskuchtiví nebo prostě nevzdělaní. Fakt je akt nebo jev zaznamenaný v dokumentech. Dokumenty však mohou být padělané nebo šikovně podvržené. A nakonec bychom fakt mohli definovat jako akt nebo jev zaznamenaný naší vlastní osobou. Naše smysly se však snadno utopí, případně je průvodní okolnosti mohou zcela zmást. To znamená, že fakt jako takový je cosi nanejdůležitějšího, rozbuřivějšího a neuchopitelného a vzniká tak přirozená potřeba vzdát se tohoto fenoménu vůbec. V takovém případě se ovšem lež i pravda stávají jsoucnými zcela rovnocennými, tedy metapojmy, jež nelze odvodit z nějakých ještě obecnějších kategorií. Existuje tedy Velká Pravda a její protipól - Velká Lež. Velká Pravda je tak velká a její evidentnost tedy pro normálního člověka jako například já, tak samozřejmá, že vyvracet ji či se pokoušet nějak ji deformovat, tedy lhát, je naprosto nesmyslné. Proto nikdy nelžu a přirozeně ani nemohu křivě přísahat."

"Refinované," zabručel uznale Theofil. "Velmi refinované. Po Farfurkisi tu tedy zůstane ta jeho filozofická definice faktu, že?"

"Ne," ušklíbala se koza. "Přesněji řečeno filozofická definice, jakož i filozofie jako taková tu zůstanou, ale s tím Farfurkis nemá nic společného. On ji nevymyslel. S výjimkou diplomní práce nevymyslel vůbec nic, takže po něm zůstane právě jen ta diplomka jakožto vzor prací tohoto druhu."

Theofil se zamyslel.

"Pokud jsem správně rozuměl," obrátil se Farfurkis na Theofila, "už jsme tady skončili a my se můžeme vrátit ke své práci, ano?"

"Ještě ne," odpověděl Theofil, vytržený ze zadumání. "Ještě bych rád položil pár dotazů tamhletomu pánovi..."

"Jakže!" zvolal nevěřícně zdrcený Farfurkis. "Lavru Fedotovičovi?"

"Veřejnost...", mluvil Lavr Fedotovič, který vyzbrojen kukátkem zíral kamsi stranou.

"Dotazy na Lavra Fedotoviče?" mumlal si zcela vyšínutý Farfurkis.

"Ano," potvrdila klidně koza. "Ptát se budeme i Lavra Fedotoviče Vuňukova."

"To je konec," zašeptal Edik. "Dochází mi šťáva. Ten Lavr je jako bezedný sud..."

"Jak si mám tohle vysvětlit?" úpěl bezútěšně Farfurkis. "Soudruzi! Kam jsme to zabředli? Co má tohle znamenat? Uvědomujete si vůbec..."

"Správně," zahorlil i Travopolnikov. "To není naše věc, jen ať si to do parády veme Bezpečnost..."

"Khem," učinil konec nejistotě Lavr Fedotovič. "Jsou i jiné návrhy? Někaké dotazy na referenta? Není tomu tak. S ohledem na všeobecný názor doporučuji případ číslo dvacet devět racionalizovat jakožto nevysvětlený jev, který by mohl být zajímavý pro resort ministerstva potravinářského průmyslu a ministerstva financí. V zájmu primárního utilitarizace navrhuji spis číslo dvacet devět, jinak Začarovánek, předat vypadákovské okresní prokuratuře."

Pohlédl jsem nahoru na kopec. Lesník Theofil se ztěžka opíral o svou sukovici na svém zápražíčku a očima stíněnými

dlaní pomalu obzírál okolí. Koza chodila po zahradě. Na rozloučenou jsem jim aspoň zamával. Do hořkého Edikova povzdechu, který mi zazněl těsně vedle ucha, buchl dunivý úder Velkého Kulatého Razítka.

EPILOG

Sotva jsem se příštího rána probudil, okamžitě jsem si uvědomil, jak je to všechno tristní a beznadějně. Edik jen tak v trenýrkách seděl u stolu, rukama si podpíral střapatou hlavu a před ním se na starých novinách leskly jednotlivé součástky rozebraného remoralizátoru. Bylo mi jasné, že v něm také hárá jen hnus a beznaděj.

Odkopl jsem deku, spustil nohy na podlahu, vytáhl z bundy cigarety a zapálil jsem si. Za jiných okolností by tento nepochybně škodlivý úkon vyvolal přítelovu okamžitou a jednoznačnou odezvu, protože Edik nedostatek sebekázně a nedýchatelný vzduch nesnášel. Za jiných okolností bych se ovšem ani já sám neodhodlal v Edikově přítomnosti ke kouření nalačno. Toho jitra nám však bylo všechno jedno. Byli jsme rozdrčení napadrt' a teď jsme se na tenkém vlásku vznášeli nad propastí.

Především jsme se nevyspali. To za prvé, jak by tento fakt vyjádřil Modest Matvejevič. Do tří hodin do rána jsme se ponuře převraceli na postelích, dávali jsme dohromady trpkou bilanci, otevírali jsme okna a zase je zavírali, pili vodu, a já dokonce chvílemi kousal do polštáře.

Nešlo jen o to, že jsme na kanalizátory byli prostě krátkí. To by se nějak vydrželo. Koneckonců nás nikdy nikdo nepoučil, jak s nimi zacházet! Byli jsme příliš nezocelení a neopeření asi taky.

Nešlo jen o to, že veškeré naděje na získání Černé Skříňky a našeho Repetila se rozplynuly v dým a prach - to po včerejším historickém rozhovoru u vchodu do hotelu. Inu, náš nepřítel měl v rukou strašlivou zbraň - Velké Kulaté Razítko - a proti té jsme neměli naději. Teď však byl v sázce celý náš další osud. Historická rozmluva u vchodu probíhala přibližně takto. Sotva jsem s uprášeným kabrioletem zastavil před hotelem, na prahu zničehonic vyrostl neobvykle drsný Edik.

Edik: Promiňte, Lavre Fedotoviči, nemohl byste mi věnovat pár minut?

Lavr Fedotovič (supí, olizuje si komáří bodance a čeká, až mu někdo otevře dvířka).

Travopolnikov (hašteřivě): Je po úředních hodinách.

Edik (vraští obočí): Chtěl jsem si jen upřesnit, kdy budou vyřízeny naše žádanky.

Lavr Fedotovič (Farfurkisovi): Substantivum pivo vzniklo ze slovesa pít.

Travopolnikov (překotně, aby ho někdo nepředběhl): Přesně tak! Veřejnost si potrpí na pivo. (Všichni se hrabou z auta ven.)

Správce (Edikovi): Nedělejte si starosti, hned napřesrok se na ty vaše žádanky mrknem...

Edik (náhle jako ďáblem posedlý): Důrazně žádám, abychom nebyli vystavováni dalším administrativním průtahům! (Stoupá si do dveří a brání Trojce ve vstupu.)

Lavr Fedotovič: Khem... Někaké problémy? Soudruhu Travopolnikove, zlikvidovat!

Edik (celý udýchaný): Já kategoricky požaduji, aby naše objednávky byly okamžitě vyřízeny! Já (vyhasle): Nech toho, chlape, tohle je v talónu...

Správce (polekaně): Prokristáčka... Přesvatá naše bohorodičko vypadákovská...

Katastrofální skandál, Travopolnikov přistupuje do těsné Edikovy blízkosti, měří si ho zuřivým pohledem. Edik se přebytků zběsilosti zbavuje vypouštěním maličkých kulových blesků ze všech pórů těla. Odevšad už se sbíhají zvědavci. Replika z otevřeného okna: "Jen mu ji mázni, borče! Co čekáš? A hezky přes celou chleběárnu!" Farfurkis něco překotně šeptá Lavrovi Fedotovičovi.

Lavr Fedotovič: Khemmm... Byl by tu názor, že bychom měli dát příležitost naší talentované mládeži. Navrhujeme: soudruha Privalova definitivně jmenovat do funkce řidiče Trojky, soudruha Amperjana pak jmenovat dočasným odborným poradcem místo onemocnělého soudruha Vybelhalla, přirozeně s refundací platu. Soudruhu Farfurkisi, připravte návrhy pracovních smluv. (Vykročí přímo na Edika.)

Vrozená Edikova zdvořilost potlačuje všechny ostatní vášně. Ustupuje Lavru Fedotovičovi z cesty, a dokonce mu jako staršímu člověku otevírá dveře. Jsem ohromen, špatně vidím a špatně slyším.

Správce (mi nadšeně tiskne pravici): Blahopřeji k povýšení, soudruhu Privalove. No vidíte, jak se nám to všechno pěkně urovnalo...

Lavr Fedotovič (už ve dveřích): Soudruh Zubo!

Správce: Zde!

Lavr Fedotovič (žertuje): Dneska jsme vám připravili safra studenou sprchu, tak si teď můžete dát teplou!

Hrůzný chchtot vzdalující se Trojky. Opona. Když jsem si na tento výjev vzpomněl, když jsem si uvědomil, že jsem se na dlouhou dobu, možná na léta, stal řidičem Trojky, rozdrtil jsem špačka v prstech a zasípěl: "Musíme zdrhnout!"

"Nesmíme!" opáčil Edik. "To by byla hanba."

"A zůstat není hanba?"

"Je," souhlasil Edik. "Jenže my jsme rozvědčíci a našich povinností nás zatím nikdo nezprostil. Musíme snášet i to, co nám připadá nesnesitelné. Musíme, Sašo. Musíme se oholit, umýt a jít na zasedání." Zastěnal jsem - na jinou odpověď jsem neměl sil. Umyli jsme se, oblékli, dokonce jsme posnídali. Vyšli jsme do ulic, kde se všichni, ale dočista všichni lidé věnovali nějaké užitečné práci. Zakřikle jsme mlčeli a byli jsme k politování.

U vchodu do Kolonie mě neočekávaně přepadl dědek Edelweiss. Edik vytáhl rubl, ale obvyklý efekt se nedostavil.

Hmotné statky už na dědka nedělaly dojem, bažil po duchovních hodnotách. Požadoval po mně, abych se jako vedoucí týmu zapojil do prací na zdokonalování jeho heuristického stroje a pro začátek připravil takový komplexní časový plán, na jehož konci by dědek mohl počítat alespoň s aspiranturou.

Během pouhých pěti minut se pro mé oči den proměnil v noc, na jazyk se drala krutá slova a k praktické realizaci neměly daleko ani ty nejstrašnější záměry. V naprostém zoufalství jsem začal chrlit nějaké nesouvislé litanie o autoedukačních soustavách. Stařík mi naslouchal s ústy dokořán a vstřebával do sebe každý zvuk - řekl bych, že si ty litanie ukládal do paměti slovo od slova. Pak se mi v hlavě konečně rozsvítilo. Jako zkušený provokatér jsem se ho zeptal, zda je Maškinův agregát přístroj dostatečně složitý; okamžitě se mě jal vášnivě přesvědčovat, že přístroj je komplikovaný, tak komplikovaný, že ani on sám kolikrát neví, co je vlastně uvnitř a k čemu to slouží. "Výborně," přikývl jsem s potěšením. "Je známo, že každý dostatečně složitý elektronický systém disponuje schopností autoedukace a autoreprodukce. Bez té autoreprodukce se prozatím obejdeme, ale naučit Maškinův agregát, aby tiskl texty samostatně, bez člověkovy zásahu, to bychom měli udělat co nejdřív. Jak to udělat? Doporučoval bych všeobecně známou a nejednou vyzkoušenou metodu dlouhodobého tréninku ("takzvaná metoda Monte Carlo," doplnil mě Edik, jehož oči živě zajiskřily). Ano, Monte Carlo. Nespornou výhodou této metody je její až triviální jednoduchost. To se vezme nějaký příslušně rozsáhlý text, dejme tomu Brehmův Život zvířat, Maškin se posadí ke svému agregátu a začne text přepisovat, slovo za slovem, řádku za řádkou, stránku za stránkou. Analyzátor agregátu začne analyzovat ("a myslitel bude myslet," dodal Edik). Ano, správně, myslitel bude myslet. A takovýmto způsobem se nám agregát postupně začne učit. Než se nadějeme, bude nám psát pěkně sám. Tady máte rubl náborového příspěvku a skočte si do knihovny pro toho Brehma..."

Edelweiss odeválal do knihovny a my, povzbuzeni tímto malým vítězstvím, našim prvním vítězstvím v 76. patře, jsme si šli svou cestou a radovali se, že s Edelweissem jsme skoncovali jednou provždy, že ten vlezlý dědek už se nám nebude motat pod nohama a trápit nás svou hloupostí, protože bude mírumilovně sedět u své remingtonky, mlátit do kláves a s vyplazeným jazykem přepisovat latinkové litery. To mu bude trvat hodně dlouho, a až bude hotov, dáme si na úvod nové vyučovací etapy třicetidílné sebrané spisy Charlese Dickense, nu a když pámbu dopustí, přejdeme na devadesátidílného Lva Nikolajeviče se všemi dopisy, články, poznámkami a komentáři...

Když jsme vstoupili do zasedačky, správce už něco předčítal a kanalizatoři svorně naslouchali a přikyvovali. Tiše jsme se posadili na svá místa, opanovali neposednou leturu a taky se zaposlouchali. Někáký čas jsme vůbec ničemu nerozuměli a ani jsme se o to nesnažili, ale poměrně rychle jsme přišli na to, že Trojka se dnes věnuje vyřizování stížností, žádostí a informací od obyvatelstva. Feďa nás mimochodem upozornil, že takovému jednání tu probíhá vždy jednou týdně.

I my jsme si tedy museli vyslechnout několik dopisů.

Školáci z obce Vuňušino informovali o místní babce Zoje. Všichni ve vsi říkají, že je to čarodějnice, že to kvůli ní bývá v posledních letech tak špatná úroda a že svého vnuka, bývalého vzorného žáka Vasilije Kormilicu, proměnila ve výtržníka a pětkaře za to, že jí odnesl nohu do sběru. Žáci Trojku žádali, aby tuto čarodějnici, v níž oni jako pionýři nemohou věřit, nějak vyřešila a vědci aby vědecky vysvětlili, jak může poškodit úrodu a udělat ze vzorného žáka repetenta, a nakonec zda by se nedala nějak přepólovat, protože tím pádem by z pětkařů mohla nadělat dobré žáky. Skupina turistů zase za Lopuším celý den sledovala zeleného škorpióna velikosti krávy. Škorpión za pomoci tajemného záření uspal hlídku a zmizel i se zásobami potravin na čtyři týdny v blízkých lesích. Turisté nabízeli své služby při pátrání a polapení obludy, ovšem s podmínkou, že jim budou uhrazeny všechny cestovní výlohy.

Obyvatel města Vypadákova P. P. Zavilec si stěžoval na souseda, který ho už druhý rok za pomoci speciálního zařízení okrádá o mléko, protože kráva po celou tuto dobu špatně dojí. Od Trojky žádá, aby zjedнала nápravu.

Jiný vypadákovský občan, jistý S. T. Krasnotlamko, vyjadřoval své rozhořčení nad tím, že městský park je zaneřáděn všelijakými nestvůrami a člověk se ani nemá kde projít. Vínu informátor připisoval správci Zubovi, který využíval odpadů z kolonistické kuchyně k výkrmu tří záhumenkových prasat a zeťáka příživníka.

Venkovský lékař z obce Bubново oznamoval, že při operaci dutiny břišní objevil ve slepém střevu stopatnáctiletého občana Pancermanova starobylou bucharskou minci. Lékař poukazoval především na okolnost, že zesnulý Pancermanov ve Střední Asii nikdy nebyl a inkriminovanou minci údajně nikdy neviděl. Na zbývajících dvaadvaceti stranách dopisu vysoce erudovaný Aeskulap vyložil své názory na telepatii, telekinezi a čtvrtý rozměr. Přikládal i grafy, tabulky a fotografii rubu tajemné mince v měřítku jedna ku jedné.

Jednání probíhalo promyšleně a beze spěchu. Po přečtení každého dopisu nastala hlubokomyslná pauza, vyplněná hlubokomyslnými citoslovci. Lavr Fedotovič profoukl další hercegovinu, obrátil své zraky k profesorovi Vybelhallovi a tázal se, jaký projekt odpovědi by Trojce doporučoval. Vybelhallo roztáhl rudé rty do širokého úsměvu, oběma rukama si uhlazoval plnovous, poprosil, aby směl zůstat sedět, a deklamoval požadovaný návrh dopisu. Dopisovatele Trojky rozhodně nijak nerozmazloval rozmanitostí formy a obsahu takových odpovědí. Obé už bylo dokonale standardizováno: "Vážený (-á) občane (-ko)...! Dostali jsme a se zájmem si přečetli váš podnětný dopis. Fakta, která sdělujete, jsou vědě již dávno známa, a proto je nemůžeme považovat za nějak mimořádně zajímavá. Přesto vám za vaše poznatky vřele děkujeme a přejeme mnoho úspěchů v další práci i v osobním životě. Podpis." A dost. Podle mého názoru to však byl profesorův životní úspěch. Jakou radost by koneckonců komu přineslo sestavování odpovědí na dopis, ve kterém se sdělovalo, že "obč. Ščin provrtal v mé zdi otvor za účelem vypouštění skrzevá něj jedovatých plinů"?

Stroj zvaný Trojka fungoval dál a dál, s dusivou monotónností. Správce jednotvárně a huhlavě předčítal, Lavr Fedotovič si tu a tam sytě odříhl, Vybelhallo tiše pomlaskával. A mě se zmocňovala životu nebezpečná apatie. Uvědomoval jsem si, že tohle je konec, rozklad, že zabředám do lepkavého třasoviska duchovní entropie, ale už se mi nechtělo bojovat dál. No tak dobře, ploužilo se mi hlavou. Budiž. Lidi přežijou i tohle. Vše rozumné je skutečné, vše skutečné je rozumné. Protože je to rozumné, je to i dobré. A když už je to jednou dobré, je to téměř dozajista taky věčné... Jaký je vlastně rozdíl mezi Lavrem Fedotovičem a Fjodorem Simeonovičem? Oba jsou nesmrtelní a všemocní. Tak proč se potírají? Tomu nerozumím... Co vlastně člověk tak dalece potřebuje? Někáké záhadné tajemství? Já je k

ničemu, nepotřebuju. A vědomosti? K čemu vědomosti při takovém platu? A Lavr Fedotovič má i své přednosti. Sám sice nemyslí, ale od ostatních to taky nepožaduje. A nepřipouští, aby se jeho spolupracovníci přepínali - je to hodný, citlivý člověk... Kariéra se pod ním určitě bude dělat slušně, nejdůležitější je vytlačit Farfurkise a Travopolnikova... Stačí si uvědomit, co jsou ti dva zač. Dva hlupáci, kteří jen podlamují autoritu svého šéfa. A autoritu šéfa je třeba hýčkat a vzdělávat. Když už ho pánbu neobdařil rozumem, musí se mu zajistit aspoň autorita. A když mu ji člověk zajistí, zajistí on člověku vše ostatní. Hlavně se z člověka musí stát opravdu užitečný tvor, nezbytný... taková pravá ruka... v nejhorším případě levá...

A zřejmě bych, neustále zaplavován fantasmagorickými emanacemi Velkého Kulatého Razítka a bandy kanalizátorů, nakonec zahynul nebo svůj bídný život v tom lepším případě ukončil jako exponát našeho ústavního vivária. A Edik by zašel taky. Ten sice ještě tu a tam vyskočil jako uštknutý, tu a tam si dopřál nějakou tu pózu, ale to vše bylo jen čiré zdání. Ve skutečnosti, jak se mi později přiznal, v té době snil o vytlačení Vybelhala a o parcele v chatové osadě za městem. Anoano, zašli bychom tam jako divá zvěř. Nechali by nás shnit zaživa, zneužili by našeho zoufalství a duchovního úpadku. Avšak v jedné z těchto trudných chvil otrásl vesmírem němý hrom. Probrali jsme se. Dveře byly dokořán. Na prahu stáli Fjodor Simeonovič a Cristóbal Josévič.

Oběma zmítal nepopsatelný hněv. Byli příšerní. Kam dopadl jejich oka hled, tam zeď dýmala a sklo v oknech se tavilo. Vzplanul a na podlahu se poroučel transparent o lidu a senzaci. Dům se otrásl v základech, parkety vstávaly na zadní a židle na hrůzu zesláblých nožkách se kácely. Dál už se to nedalo snášet a Trojka neodolala náporu.

Travopolnikov s Farfurkise sťouchali jeden do druhého rozřesenými ukazováký a skučeli: "To já ne, to von! To všechno von!" Pak se proměnili v žlutý sirný mráček a zmizeli beze stopy.

Profesor Vybelhallo zašeptal jen: "Mon Dieu!", vnořil se pod svůj stolek, vylovil odtud objemnou aktovku a podal ji hromovládcům se slovy: "Tento... všechny materiály na ty podvodníky mám jaksi tady, tady jsou ty materiálčky!" Správce si šklbl límečkem a padl na kolena.

Lavr Fedotovič, který pocítil kol sebe jisté neútluno, nepokojně zakroutil krkem, opřel se rukama o zelené sukno a vstal.

Fjodor Simeonovič přistoupil k nám dvěma, uchopil nás kolem ramen a srdečně nás přitiskl ke svému objemnému panděru. "No tak, mládenci, to nic...", hučel dojatě, když jsme si hlavy opřeli o sebe a přitulili se k němu. "T-to nic, p-pašáci... Tři dny jste se přece jen udrželi... A t-to je o-ohromný..." Uslzenýma očima jsem sledoval, jak Cristóbal Josévič, pohrávaje si hrozivě špacírkou, přistoupil k Lavru Fedotovičovi a utrousil skrze zuby:

"Táhni ke všem ďasům!"

Lavr Fedotovič se pomalu podívil.

"Ale veřejnost...", pokusil se něco říct.

"Vééén!" rozeřval se Junta.

Vteřinu hleděli jeden druhému do očí. Pak se v pohledu Lavra Fedotoviče mihlo cosi lidského, snad stud, snad strach, snad vztek. Beze spěchu si složil věci do aktovky s předsednickým emblémem a pronesl:

"Byl by tu návrh! V důsledku mimořádných okolností zasedání Trojky přerušit na dobu neurčitou."

"Navždy," opravil ho Cristóbal Josévič a položil špacírku křížem přes stůl.

"Khem...", podotkl Lavr Fedotovič pochybovačně.

Potom vznešenými kročky obkroužil stůl a aniž by někomu věnoval pohled, se odebral ke dveřím. Než zmizel nadobro, ještě oznámil:

"Byl by tu názor, že se jednou setkáme na jiném místě."

"To sotva," prohodil opovržlivě Junta a ukousl špičku doutníku.

Jenže s Lavrem Fedotovičem jsme se skutečně setkali jindy a na docela jiném místě.

Ale to už je docela jiná historie.

DVOJÍ BILANCE BRATŘÍ STRUGACKÝCH

Na první pohled nemají dvě prózy tohoto svazku nic společného: liší se žánrově, vycházejí z naprosto odlišného "prostoru a času", a dokonce vzbuzují dojem, že nebyly napsány jednou spisovatelskou rukou... Přesto spolu nesousedí náhodou. Pokud pozorně nahlédneme do tvorby bratří Strugackých, můžeme záměr editorů knihy snadno vyložit. POHÁDKA O TROJCE (Skazka o Trojke, 1967) a novela VLNY ZTIŠUJÍ VÍTR (Volny gasjat vetěr, 1985) totiž představují v tvůrčí evoluci předních sovětských autorů vědeckofantastické literatury uzavření vždy jednoho, pro spisovatele i čtenáře nesmírně důležitého období. Obě prózy znamenají svým způsobem bilanci, zhodnocení a pochopení jedné uplynulé tvůrčí etapy.

Období, které ukončila Pohádka o Trojce, za etapu ani nelze považovat. Tvoří ji v podstatě dialogie, v níž první část, rozverná a nakažlivě humorná novela Pondělí začíná v sobotu (Ponědělnik načínajetsja v subbotu, 1965), tematiku zahájila a druhá - Pohádka o Trojce - ji zase uzavřela. Strugačtí mají mimořádně vyvinutý cit pro vyčerpanost tématu, a pokud je tedy tak rychle ukončili, znamená to, že v tomto případě přímo bleskově vyžrávali a pochopili nezbytnost udělat tečku.

Na druhé straně kniha Vlny ztišují vítr představuje závěrečný akord víc než čtvrtstoletí úvah a hledání, najdeme v ní uzavření celého světa, jemuž dnes neřekneme jinak než "svět Strugackých". Tyto dvě předběžné bilance předložili tedy editoři v jednom celku čtenářskému soudu.

Není žádným objevem, že vědeckofantastická literatura je rodná sestra satiry. Měly společné začátky, vždyť co jiného jsou satirické Pravdivé příběhy Lúkiána ze Samosaty než první "fantastický" román v dějinách literatury? Oba žánry mají v oblibě hyperbolu, grotesku, absurditu a za svůj hlavní nástroj si vybraly převrácení všeho vzhůru nohama.

Jeden bez druhého chřadne; satira chtě nechtě "fantazíruje", zobrazuje svět zkresleně a naruby a tento obraz je všechno jiné než reálný; autor vědeckofantastické literatury posílá naopak hrdiny do svých známých světů - ať už jsou to budoucí věky nebo jiné planety - aby se přitom rozpustili i jízlivě vysmál všemu, co stojí v cestě životu v našem dnešním světě a co hrozí ještě většími a smrtelně vážnými katastrofami v budoucnu. Satira a sci-fi si jsou natolik blízké duchem, laděním a zvolenými zbraněmi, že řada čtenářů otevírá vědeckofantastické knihy už s tím úmyslem, že v nich chce najít satirickou diagnózu dnešních neduhů společnosti...

Pohádková novela Pondělí začíná v sobotu vtrhla do našeho života, života generace, která v roce 1965 zrovna začala přemýšlet, kam zamířit po ukončení školy, doslova jako meteor! Jako tunguzský meteorit, který oťrásl světem vědecké fantastiky a rozházel na všechny strany věkovité kmeny "vážné" nudy, mentorování a únavných přednášek, což tvořilo hlavní náplň tehdejší sovětské science fiction.

V polovině šedesátých let měli už bratři Strugačtí pevné místo ve špičce sovětské sci-fi, čtenáři si je stačili oblíbit mimo jiné pro jiskřivý humor, jenže takový vodopád žertů a kousavých glos ke všemu a všem čtenářům zřejmě neočekávali. Doba přitom nebyla rozvernosti příliš nakloněna. Sláva studentských dýchánek z konce padesátých let, všeobecné opojení z "fyziků", kteří dokážou navíc ještě šprýmovat, se postupně stávaly legendou. Období vzestupu, oživení a celkového "oteplení" našeho života po roce 1956 bylo, jak jsme se teprve dnes odvážili přiznat, kratší, než jsme tehdy doufali. I Strugačtí se nechtíc opozdili a jejich Pondělí začíná v sobotu se objevilo jako téměř poslední "sbohem" odcházející epoše.

Je však neobyčejně zajímavé, že ještě dlouhá léta jsme si na toto období pamatovali právě podle proslaveného opusu Strugackých. Jiskřící, šibalské veselí této knihy, hymnus na živou, osvobozenou, nezištně ušlechtilou vědu, jež se usmívá a sama ze sebe si utahuje, měly pro nás zvuk i tehdy, kdy se realita opět proměňovala nikoli zrovna žádoucím směrem a kdy se měnila i naše nálada a vztah k vědě. Pondělí začíná v sobotu by však zůstalo jen nostalgickým retro, útěšnou pohádkou o dobách minulých, která je ve srovnání se stávající realitou vskutku nemístná, kdyby... Kdyby totiž nezbytnost rychlé korekce vlastních názorů nepocítili jako první sami autoři.

Pohádka o Trojce byla otištěna operativně už v roce 1967 v irkutském časopisu Angara a ihned, vzápětí po nevybíravém rozdrčení v tisku a po "vyvození důsledků", ke proměnila na dvě dlouhá desetiletí v bibliografickou vzácnost. Stydlivě se o ní mlčelo a teprve v roce 1986 byla znovu vydána. Teprve tehdy čtenář (ovšem už z dalšího pokolení, které novelu četlo poprvé) mohl sám posoudit, že Strugačtí nenapsali nic hanlivého, nic, co by "podrývalo" a znevažovalo svět, v němž žijeme a pracujeme.

Hořká, naježená a neučesaná kniha je prodchnuta láskou k tomuto světu a bolestivým prožíváním všeho, co mu překáží na cestě vpřed (v dnešní době to můžeme teprve plně docenit!). V těch dávných dobách Strugačtí jako jedni z prvních pochopili nutnost právě takové "neučesané" pravdy. Cesta prvních bývá vždy trnitá, plná pastí a léček, ale také ušlechtilá. Dnes, kdy vracíme čtenářům nejeden příklad "pravdy za každou cenu", pravdy vyřčené dávno předtím, než se stala normou našeho života, zaujímá novela Strugackých důstojné místo mezi knihami bojujícími za pravdu.

Z literárního hlediska není Pohádka o Trojce bez kazů. Její syžet je spíš volný, jednotlivé epizody nejsou vždy plně skloubeny a ostrá satira Strugackých nabývá občas podoby přespříliš zlostné a mění se místy v jízlivý pamflet. Když ovšem pohlédneme na toto dílo z výšin dvou posledních desetiletí, nezbyvá nám než závidět pronikavost jejich pohledu. Před dvaceti lety dokázali spatřit to, čemu se teprve v poslední době z tribuny XXVII. sjezdu KSSS dostalo přesného a pravdivého zhodnocení. Nebudu se podrobně zabývat syžetem a postavami, a tím méně humorem - není nic horšího než vtip, který vyžaduje dodatečné rozbory a vysvětlování. Chci se však zmínit o jednom závěru, k němuž autoři Pohádky o Trojce dospěli.

Kdo jsou členové všemocné Trojky, která ze šestasedmdesátého patra nám už známého Výzkumného Ústavu Belzebubismu, Eskamotérství, Cyklopologie, Najádologie a Imaginárních Cirkulací (VÚ BECNIC) řídí veškerou jeho činnost? Strugačtí jsou nelítostní ve své lakonické odpovědi: "kanalizátoři", kteří se doškrábali k moci. Nejsou to jen obyčejní diletanti, kteří vládou vědě, racionalizují a užitkovatelně jevy - ne, to by bylo příliš úzké. Jak název - zvláštní nebo mimořádná "trojka" (starší generace si jistě pamatuje, jak "trojky" nahradily svého času soudnictví, zákon i právo), tak podivné číslování pater a řada dalších nápadných detailů jednoznačně ukazují, že záměr Strugackých je hlubší a zásadnější.

Je to kniha o byrokratech, kteří mají řídit živý proces a přitom o něj neprojevují ani profesionální, ani čistě lidský zájem. Je to kniha o lidech, kteří považují nejen za přílišnou námahu, ale dokonce za nebezpečnou činnost, kdyby pronikali do podstaty tohoto procesu, kdyby se v něm snažili vyznat, kdyby přijímali pozitivní rozhodnutí a pomáhali věci. O to větší úsilí však vyvíjejí při nafukování mýtu o své nezaměnitelnosti "u kormidla", přičemž nevynášejí soudy jinak než "hlasem lidu" (vzpomeňme si na uštěpačné a ve své podstatě hrozné fráze z úst Lavra Fedotoviče: "lid dává přednost jízďe v pohodlném kabrioletu", "lid nepotřebuje neznámé hrdiny..."). Je to příběh o těch, kteří kolem svého křesla nepřetržitě budují hluboce členěné opevnění z hradby papírů a kteří se uvnitř obávají všeho nového, "neinventarizovaného", co se nevměstná do Prokrustova lože byrokratických zákazů a omezení, zkrátka bojí se jakéhokoliv projevu skutečného života.

Nejhroživější stav přijde však až tehdy, když se do takových rukou dostane Velké Kulaté Razítko, s jehož pomocí potvrzují, uzakoňují všechny své banální obavy a převádějí nesmysly, které zplodila jejich hlava, do reálné roviny směrnic. Čtenáři Strugackých vědí až příliš dobře, k čemu tento způsob řízení ve vzdálené i nepřilíh vzdálené minulosti vedl. V roce 1967 byl právě nejvyšší čas se zamyslet, k čemu ještě vést může.

Vedle obecnějšího záměru, jímž je tedy pamflet na byrokracii, si Strugačtí očividně stanovili ještě dílčí úkol, který se projevil přinejmenším v rozhodně nikoli náhodném výběru dějiště. Je to až neuvěřitelné... Budiž, ať je šestasedmdesáté patro vystaveno zlovůli Trojky, ale pod ní přece sídlí Výzkumný Ústav! Copak by roztomilí, bystří, mladí rytíři vědy s čistými ideály připustili, aby se ve zdech "chrámu" rozmohlo něco takového?! Že by zrovna jejich věda dala život

zlověstné Trojce, která své zločiny vykonává jménem vědy a evidentně nemá nejmenší strach z reptání "dolních pater"?

Uprostřed šedesátých let, kdy novela vznikla, byla věda skutečně považována za magickou hůlčičku: věda dokáže všechno, všechny obšťastní a přivede lidstvo do zlatého věku rozkvětu... Myslíme si dnes totéž?

Strugačtí časné prohlédli skrytou "červotočinu" obdobné apoteózy vědy. Věda je sice čistá, posvátná, ale dělají ji jen lidé. Věda vyžaduje kapitálové investice a ty vkládají právě lidé, často vědě na hony vzdálení. Věda může znamenat zhojení, lék, ale také jed. Proto sám fakt zaujetí pro vědu nemůže posloužit jako odpustek za podlost, trestuhodné omyly a protilidskost.

Při definitivním účtování musíme konstatovat, že ani přístroje, ani vzorce nenesou vinu na tragédiích Challengeru a Černobylu, na "chemizaci" a ekologické krizi, na bombách a raketách trvale namířených na lidstvo. Vina leží právě na těch lidech, kteří nejhlasitěji ze všech proklínali vědu. Na těch, kdo vpustil do zaslíbeného království "kanalizátory", omezence a ještě je vyzbrojili - byla to nedomyšlenost, chyba nebo trestuhodná nedbalost? - Velkým Kulatým Razítkem a kdo pak později v sobě nenašel dost sil a schopností (nebo prostě odvahy) postavit se proti Vuňukovým a jejich nohsledům.

Po přečtení této maximálně čestné knihy budme k sobě také čestní. Mladí sympatičtí hrdinové, mágové, kteří všechno hravě zvládali, se před zlověstnou Trojkou, před agresivním úřednickým diletantismem úplně rozklepali a nechali se porazit (nebo skoro porazit - přece nemůžeme brát optimistické finále Pohádky o Trojce vážně!).

Na rozdíl od řady svých kolegů, kteří dospěli k obdobným závěrům o roli vědy ve společnosti - i když později -, Strugačtí nemají tendenci vrhat se do opačné krajnosti a vynášet obviňující verdikt nad vědou vůbec. Stejně jako dříve zůstávají věrní tvrzení, že věda je chrám, jenže v něm neslouží svatí a netělesní andělé, ale lidé se svými velkými vášněmi, ale i malostí, s honosnými myšlenkami, ale občas i zlými úmysly, směřováním k vznešené pravdě, ale zároveň i k vznešenosti postů a vavříků. Na tom není nic strašného ani ohromujícího, i když někdy může šokovat už jen obyčejný pohled do zrcadla. Taková je prostě realita a nesmíme se utěšovat falešnými iluzemi - vědecké tituly a řady ještě nikoho nezbavují obtížné zkoušky lidskosti.

Byl takový závěr před dvaceti lety nepochopitelný a předčasný? Zřejmě ano. Ovšem kvalitní science fiction vždy trpí za svou "neaktuálností", "předčasností". Bije totiž na poplach, jakmile ucítí sotva znatelný zápach spáleniny, dlouho předtím, než všichni kolem - i ti, kteří se nejvíce rozhorlovali nad jejím "panikařením" a "zhušťováním barev" - zařvou: "Hoří!"

Druhý výsledek bilancování bratří Strugackých najdeme v novele Vlny ztišují vítr. Její problematika je však rozsáhlejší, obecně zásadnější, autorská cesta k "bilanci" tu byla dlouhá a spleťtá, proto se musíme u tohoto díla Strugackých zastavit zevrubněji.

Představa o sci-fi jako o literatuře "popisující budoucnost (s důrazem na prvním slově) se zrodila v dávných dobách, kdy ještě neexistovala skutečná vědeckofantastická literatura, ale kvetla literární utopie, k jejímž úkolům patřilo právě posouzení otázek budoucího uspořádání světa. Veškeré literární utopie vznikaly s jediným cílem - předvést současníkům žádoucí obraz společenského pořádku. Přídomek žádoucí s sebou zákonitě nesl jiný - v dohledné době nedosažitelný, a tak utopie odkazovala čtenáře do jakési neurčité budoucnosti.

S vědeckotechnickým pokrokem se situace principiálně změnila. Především se objevila vědeckofantastická literatura, jež sice byla dědičkou utopie, ovšem její hlavní úkoly byly zcela odlišné. Za druhé se kardinálně změnilo samo pojetí budoucna. Zkrátka utopie je vždy statická, protože představuje nejzazší mez tužeb, ukončení sociálního vývoje lidského společenství. Svět budoucnosti v nejlepších dílech dnešní science fiction znamená vždy novou zátočinu, za níž se otevírá další a další prostor...

Takto začali před čtvrtstoletím budovat svůj svět budoucnosti bratří Strugačtí. Pokud si první sborník povídek sestavených do cyklu Návrat. Poledne 22. století (Vozvraščeniye. Poldnĕ XXII veka, 1962) zachoval ještě nádech utopičnosti, pak v dalších knihách, které na něj navazují a jsou s ním spjaty jednotným časoprostorem a společnými hrdiny, nabyl svět Strugackých podoby skutečného světa: složitého, vnitřně bohatého a několikavrstevného světa, který se dramaticky vyvíjí. Neobývají ho žádní bozi (Lidé jako bozi se jmenovala proslulá utopie H. G. Wellse), ale lidé, a proto čtenáře nenudí žádné další setkání s ním.

Na počátku Strugačtí možná usilovali o jistou ukončenost obrazu budoucnosti (nesmíme zapomenout, v jaké to bylo době, abychom porozuměli odpovědi spisovatelů na sociální objednávku tehdejší vědeckofantastické literatury), později však prvotní schéma se vši rozhodností opustili. Jejich svět "Poledne" - ve druhé redakci z roku 1967 se kniha jmenuje Poledne 22. století - začal produkovat dramata, "nezaplánované" etické kolize, obnažily se i jeho vnitřní rozpory, zkrátka tento svět se rozbořil, ožil a vytrhl se z předem načrtnutých kolejí.

Tak se pod perem talentovaných spisovatelů naznačený výsledek sociálního vývoje, konečné stadium společnosti (komunismus - přirozeně jak se v roce 1962 jevil umělcům a tehdy nejen jim) proměňuje v Marxův počátek skutečných dějin.

Úplného ztotožnění čtenářů se svým uměleckým světem dosahují Strugačtí postupným, od jednoho díla k druhému, vtahováním do "své" budoucnosti. Čtenář si na ni zvyká, seznamuje se blíž s jejími obyvateli a po nějaké době se v ní začíná cítit jako doma. Přitom nestačí rozestavit ve vzdálených zákoutích tohoto světa srozumitelné ukazatele - zmínky o již známých událostech a detailech, ale k úspěšnému zabydlení v neznámém světě jsou nezbytní také zdatní průvodci. Jsou to hrdinové světa Poledne a nikoli postavy konkrétní knihy z cyklu.

Strugačtí velmi efektně využívají metodu postupného seznamování čtenářů s hrdiny. Každá konkrétní próza - k cyklu bezprostředně patří díla Ničivá vlna (Daljokaja raduga), Špunt (Malyš), Chlapec z planety Giganda (Paren iz preispodněj) a také trilogie o Maximu Kammererovi - má samozřejmě své protagonisty, ale ukazuje se, že ti ve vědomí

čtenářů nevytvářejí komplexní obraz budoucnosti "podle Strugackých". Naopak druhořadé (v konkrétním díle) postavy přecházejí z prózy do prózy, jsou neustále připomínány a citovány, a tak formují duchovní, mravní a intelektuální charakter této budoucnosti.

Vzniká překvapivý efekt reálného, vlastně trvale nedopsaného světa, zosobněného v obrazech lidí; v každém novém díle Strugackých se obrací ke čtenáři další a často neočekávanou stránkou. Je zajímavé, že se tu vyvíjejí a nabývají psychologickou hloubku právě "druhořadí", avšak při bližším pohledu hlavní hrdinové světa Strugackých. Podle nich de facto soudíme o stavu věcí v tomto světě.

Obraťme se hned k nejpůsobivějšímu příkladu, jímž je odborník na kontakty s mimozemským rozumem Leonid Gorbovskij. S výjimkou rané prózy Ničivá vlna nenapsali Strugačtí ani jedno dílo, kde by vystupoval jako hlavní hrdina. Objevuje se vždy jen epizodicky, neustále se o něm mluví, je citován, slouží jako vzor, a přitom sám nějak překvapivě šikovně dokáže "unikat" upřenému čtenářskému pohledu. Ovšem jeho neviditelná přítomnost ve světě Poledne se projevuje všude a jeho morální autorita si podřizuje i čtenáře.

Vytvořením tohoto jediného obrazu Strugačtí vyřešili smutně proslulý "problém" kladného hrdiny. V době, kdy kritika spílala takzvané "velké literatuře" za to, že takového hrdinu nepředstavuje, mládež horující pro dílo Strugackých se už pevně rozhodla, kdo bude jejím vzorem. Bez Gorbovského - bez kouzla jeho osobnosti, bez jeho lidskosti, bez jeho odvahy, již je cizí jakákoliv póza, a konečně bez jeho nevšední moudrosti a přesného morálního hodnocení - si sotva umíme představit svět Poledne. Snad žádný jiný hrdina Strugackých není tak pevně spjat s pojmem "svět budoucnosti podle Strugackých".

Když si vybavíme všechno, co jsme si o Gorbovském přečetli, máme pocit, že by to vystačilo sotva na hrdinu kratičké povídky... Nikde nenajdeme ani rozsáhlé popisy, ani biografické údaje o Gorbovském, ani bohatý řetěz událostí, které by se k němu pojily, ani jeho vlastní výroky o "smyslu života", a přitom cítíme vedle sebe člověka, s nímž v duchu mluvíme, polemizujeme, radíme se...

Proč dílo Vlny ztišují vítr vyvolalo v naší paměti právě tento obraz? Proč ne obraz Maxima, zesnulého Sikorského, proč ne obraz Maji Glumovové a jejího syna, ale právě obraz Leonida Gorbovského, který se tu objevil všehovšudy v jediné epizodě na posledních stránkách prózy?

To má svůj důvod a Gorbovského jsme vůbec nepřipomněli náhodou.

Na otázku, o čem je tato novela Strugackých, můžeme zhuštěně odpovědět: o konci světa Poledne. Nejedná se tu však ani o přírodní katastrofu, ani o zkázonosné dílo lidských rukou, ale o vnitřní, zřejmě zákonitě ukončení další etapy jeho vývoje. A také o vstupu společnosti, kterou Strugačtí po čtvrtstoletí popisovali, do nové fáze, v níž už tato společnost nejspíš nebude oním známým světem Poledne.

Neurčitost tvrzení je tu zcela na místě, neboť Strugačtí nic určitého netvrdí, pouze předpokládají. Aby se čtenáři samostatně dopracovali k pochopení této pro řadu z nich dosti nepohodlné myšlenky, je syžet díla až nadměrně překombinován a zatížen vedlejšími syžetovými liniemi, které záměrně odvádějí od toho hlavního. Vzpomínající hrdina příběhu komplikovaně vyšetřuje sérii záhadných událostí, vychází však najevo, že toto vyšetřování k ničemu nevede. Znovu se na horizontu vynořuje známý problém "progresorství", ale pak jakoby "uvázne" a je odsunut stranou. Logika syžetu směřuje zdánlivě k jasnému finále, když vtom na posledních stránkách dostane všechno diametrálně odlišný směr.

Copak tu Strugačtí nejsou najednou s to zvládnout materiál? K tomuto nejprostšímu závěru jistě někdo dospěl, ale existuje ještě jiná "verze", která vykládá - pro Strugacké opravdu netypickou - rozbředlost syžetu díla. Je možné, že problém, který tentokrát nadhodili, byl pro nepřipraveného čtenáře tak neočekávaný a závěr, pro autory samé od počátku jasný, byl tak nesnadno stravitelný, že spisovatelé... zaváhali. Zarazili se jako každý člověk, který musí sdělit svým blízkým nepříjemnou zprávu.

Pružinu morálního konfliktu stlačili autoři jako nikdy dřív. Před obtížnou morální volbou se tu už neocítl jeden člověk, ale společnost jako celek. Svět Poledne jako by ustrnul na prahu... Čeho? Svěho konce? Nebo nové etapy? A my, čtenáři Strugackých, vzrušení a zamyšlení, a dokonce mírně rozpačení (v rozpacích se očividně ocitli i hrdinové knihy) jsme najednou zatoužili po rychlé myšlenkové audienci u Leonida Gorbovského. Zachtělo se nám vyslechnout jeho názor na události, jeho hodnocení a prognózu budoucnosti, protože tolik věříme jeho moudrosti a bezúhonnému mravnímu zákonu v jeho nitru... Později jeho hodnocení uslyšíme.

Problém volby je v novele Vlny ztišují vítr posunut na novou kvalitativní úroveň. Pokud ve všech předcházejících knihách cyklu - v situacích často nelidských - volí jednotliví hrdinové, pak v posledním díle se veškeré lidstvo ocitlo tvář v tvář problému všech problémů: otázce vlastní budoucí existence. A také problému zachování lidskosti v sobě samém, když se objeví lákadlo stát se nadčlověkem.

Nad vším dominuje problém, avizovaný už v raných prózách Strugackých, problém, morální volby, zastavení se před často neviditelnou mezí oddělující lidskost od nelidskosti. Otázka nespočívá v tom, zda jsou lidenové popsání v díle "nadhledem". Pro Strugacké je mnohem důležitější rozhodnout, nakolik lidští zůstali ve světě Poledne lidé.

Trilogie o Maximu Kammererovi provází autory patnáct let: Obydlený ostrov (Obitajemyj ostrov) vyšel v roce 1970, poslední část Vlny ztišují vítr v roce 1985. V životě hlavního hrdiny uběhlo ještě víc času. S Kammererem, tehdy ještě chlapcem, jsme se seznámili na vzdálené planetě Sarakš, když se jako zapálený mladík rozhodl bez váhání zamíchat do místních záležitostí. A loučíme se se starým mužem, který hodně prožil a viděl a rozhodl se, že sepíše paměti. Za sedmdesát let mnoho promyslel, nabral životní zkušenosti a moudrost a svět Poledne jako by dospíval spolu s ním. Připomeňme si, jak se dostal chlapec na planetu Sarakš. Rozhodl se, že se bude s batohem na zádech toulat po horách a po lesích. Odvaha, rozhodnost, čestnost a poctivost úmyslů - to všechno do Maxima vložila společnost, která ho vychovala. Jedinou věc mu tehdy ještě nemohla poskytnout - zkušenost, ale to je, jak se říká, věc, která se dostaví

časem. Maxim navíc podle měřítek dvacátého století (společnost na Sarakši se našemu dnešku příliš nevzdalovala) je skutečný nadčlověk: vidí ve tmě, snáší radioaktivitu, střely ho nezabíjejí... V umírajícím, zuboženém světě na Sarakši mohl takový člověk skutečně převrátit všechno vzhůru nohama. A také by jej převrátil, kdyby ho včas nezastavil Rudolf Sikorski, pracovník Galaktické bezpečnosti, který už dlouhá léta spolu s kolegy zachraňoval tuto hynoucí planetu. Maxim v Obydleném ostrově se rychle rozhodoval, rychle jednal, s jeho ušlechtilým zápallem nemůžeme necítit. Jediným jeho "nedostatkem" bylo mládí, které si těžko zvyká na myšlenku, že historii nedělá pouhé ušlechtilé nadšení. Maxim prostě nemohl předvídat všechny důsledky svého "útoku kavalérie" na cizí dějiny. Rudolf Sikorski se mu musel postavit do cesty, aby zchladil žár zeleného mládíčka, aby ho naučil doopravdy pracovat, místo aby jen konal "hrdinské činy".

Na stránkách Obydleného ostrova ještě nezaznělo slovo progresor, objeví se až v Broukovi v mraveništi (Žuk v muravejniku, 1979), ale nad podstatou progresorství se čtenáři poprvé zamysleli zřejmě v Obydleném ostrově. Dlouhá, vyčerpávající, nezištná - a navíc téměř vždy nevděčná práce, to je tedy vměšování do cizího života, do cizí historie. V závěrečné části trilogie slyšíme, že uplynulo sedmdesát let od Maximových eskapád a práce na Sarakši stále pokračuje a k ukončení má zřejmě daleko. Kolik času bude ještě třeba?

Co je to tedy - svědectví o bezmocnosti Maximových kolegů progresorů? Copak je principiálně nemožné poskytnout pomoc obyvatelstvu jiné planety, aby se zbavilo sociální bíd, postavilo se na nohy a mohlo se v plné míře považovat za lidstvo? Autoři spíš odvážně vyzývají, abychom si jednou provždy uvědomili, že jakékoliv vměšování, "pomoc pokroku" v jiném, cizím, ne úplně pochopeném světě představuje proces trvající desetiletí, ne-li staletí. Proces, který vyžaduje úmornou práci stovek lidí, pomalé, obtížné prodírání kupředu, při němž je třeba opatrně připravovat a ověřovat každý krok.

V Obydleném ostrově je Maximovi všechno jasné: udělá to a to, a obyvatelé planety budou nadšeně vítat "osvoboditele". A jakmile skončí oslavy, začnou s elánem budovat nový život. Maximův "ostrov" chlapečka rychle zocelil, a co v jeho vědomí opracovat nestačil, vzal na sebe Sikorski. Byl starší, moudřejší a měl navíc sociální a historickou zkušenost. Je zapojen do činnosti, která vnějškově není ani pro něho samotného přitažlivá a na svých bedrech nese jakoby náklad budoucích desetiletí stejně vyčerpávající práce, již zatím může jen tušit. Doba snění a opojení vlastní všemocností pro mladého Maxima nenávratně skončila, na Sarakši skončilo jeho mládí. Pouze jeho nebo mládí celého světa Poledne?

V próze Brouk v mraveništi se znovu setkáváme se známou dvojicí. Maxim je zralý čtyřicátník, má za sebou už i solidní zkušenost profesionálního pracovníka Kom-konu-2. Jeho šéf Sikorski je už stařec. Je to důležitý detail, který pomáhá autorům, aby ponechali otázku hodnocení odvíjejících se tragických událostí otevřenou. Strugačtí záměrně vybudovali syžet tak, aby každý krok Sikorského bylo možné se stejnou oprávněností hodnotit jak v jeho prospěch, tak proti němu. Analogicky dvojnásobné jsou i signály rozhozené obratně po textu - detaily, vysvětlivky, epizody. Čtenář, který je přesvědčen o vině Sikorského, si přečte tyto signály jako důkazy "stařeckého marasmu" šéfa Komkonu-2 nebo jako důkazy toho, že nevydržel tlak odpovědnosti, že se morálně zlomil. Tytéž "signály" si však přečtou i obhájci Sikorského, najdou tu nemálo argumentů, že špatný odhad důsledků v případě s hypotetickou supercivilizací Poutníků vede téměř vždy k tragickým koncům. Lev Abalkin jedná v závěru ne jako člověk a nezaregistruje pomocnou ruku Sikorského, nabídnutou v poslední chvíli už čistě lidsky, bez instrukcí a mimo plán operace.

Pro spisovatele byl důležitý konflikt mezi povinností a svědomím, který je tíživější tím, že pro Sikorského jsou tyto dva pojmy identické: na jeho bedrech spočívá odpovědnost za bezpečnost lidí na Zemi a bez nich by se o žádné lidskosti už nedalo mluvit.

Autorské upozornění na věk Sikorského nikoho podle mého nemůže zmýlit. Čtenáři, seznámení se světem Poledne, jsou a priori přesvědčeni o nenahraditelnosti Sikorského na místě velitele Komkonu-2. Ve společnosti popsané Strugackými musí být na odpovědné a nevděčné místo postaven jenom ten, kdo je zvládne nejlépe ze všech, kdo přijde na neoptimálnější řešení a kdo nezačne jednat, dokud nepromýšlí všechno do nejmenších podrobností. A když se rozhodne, neodmítne hodnotit sám sebe nejpřísněji ze všech.

Prohlásit, že úkoly pracovníků Komkonu-2 jsou obtížné, neznamená nic. Posláním této organizace je ochraňovat klid třiceti miliard pozenšťanů před možnými útoky z vesmíru, a proto musí její zaměstnanci pracovat doslova v nelidských podmínkách. Nikdo totiž vlastně neví, jaká překvapení lze očekávat od Neznáma skrytého v kosmu. Tajemná supercivilizace Poutníků, o níž se dovídáme z útržkovitých informací v celém cyklu, nemusí být přece ani přátelská, ani nepřátelská. Prostě cizí... Poutníci nejsou možná ani humanoidi a sotva se kdy podaří objasnit, co chtějí od pozenšťanů. Když se v Broukovi v mraveništi dovídáme o "kosmických nalezencích" (Lev Abalkin je jeden z nich), vychází najevo, že obavy jsou oprávněné. Pozemská civilizace byla mimo svou vůli zavlečena do neznámého experimentu, a kdo může zaručit, že jeho důsledky nebudou pro ni osudové?

Proto je potřebný Komkon-2 a proto Rudolf Sikorski nese po čtyřicet let na svých bedrech tíhu lidské odpovědnosti. Jakmile byl skrytý program vložený Poutníky do Abalkina spuštěn, nemá Sikorski už čas na rozmyšlení. Je nucen jednat a jednat najisto. Nejjednodušší je Sikorského jednoznačně odsoudit a připomenout si trýznivou otázku Dostojevského: může být šťastná budoucnost postavena na krvi jednoho nevinně zabitého dítěte? Jenže Strugačtí neukazují abstraktní filozofický problém vzájemného vztahu cíle a prostředků, ale individuální lidské drama. Celá situace je vystavěna tak, že zkoušku lidskosti neprodělává jen Sikorski, ale svět Poledne vůbec. Co je to za šťastnou budoucnost, kde lidé trpí takovými duševními mukami, kde musí být obětován člověk, aby bylo zachráněno lidstvo?! Strugačtí se odpovědi nevyhýbají, ale zároveň neodpovídají ani zjednodušeně. Přece jen zřejmě ve svůj jasný svět věří a svou vírou nakazili i čtenáře. Budoucnost podle Strugackých si přese všechno zasloužila právo na přívlastek šťastná. Nikoli utopicky bezstarostná, ale šťastná. Bezstarostnost je přece jen úděl bohů; lidé nemohou žít bez dramát a tragédií, nemohou se vyhnout kruté volbě. Sám život si diktuje, aby člověk platil za zvědavost, za touhu poznávat a

pronikat do Neznáma.

Co když ti, kdo zanechali na vzdálené planetě inkubátor s "nalezcí", chtěli právě vyzkoušet stupeň lidské zvědavosti? A což vzájemný poměr této zvědavosti s morálkou a s moudrostí, která by se měla projevit ve správném odhadu důsledků? Nikoli náhodou se v závěru Brouka v mraveništi objevil Gorbovskij, který zformuloval přesné a odvážné hodnocení události: ve chvíli, kdy lidé ochutnali jablko poznání, sami vlastně spustili program budoucích testů morálky a lidskosti a vzali na sebe morální odpovědnost za všechno, co bude následovat...

Štěstí tohoto světa, budoucnosti "podle Strugackých", nespočívá v umělé izolaci před jakýmkoliv problémy, před "věčnými otázkami" bytí a před často neřešitelnými etickými hádankami, na jejichž zadávání jsou Strugačtí mistři. O takovém štěstí může snít měšťák. Pro lidi žijící ve světě Poledne spočívá štěstí a zároveň i spolehlivá záruka budoucnosti v možnosti trvalého prověřování sebe sama v lidskosti.

To znamená: přijímat rozhodnutí, když to diktují okolnosti, dělat chyby, a to také znamená soudit se za ně co nejpřísnějším metrem, neomlouvat je "objektivními podmínkami, ale učit se na nich a usilovat o to, aby se neopakovaly. A to ještě znamená: jednou provždy se vzdát škodlivé, člověka nedůstojné iluze, že lze žít bez problémů.

V Broukovi v mraveništi vidíme očima Maxima Kammerera pouze události čtyř osudných dnů, jimž - a také předešlým čtyřiceti letům - se ještě dostane od něho zhodnocení. Zato se Sikorským se tu loučíme navždy. Došel až na hranice lidských možností. Finále Brouka v mraveništi představuje v jistém smyslu kritický práh progresorství vůbec. Události přece lze interpretovat jako "progresorskou činnost hypotetických Poutníků v soustavě lidstva" (tato věta zazněla později v závěrečné části trilogie) a pak bude hodnocení jednoznačné.

Ovšem nutný byl zřejmě i tragický příběh Lva Abalkina, i Sikorského dilemata, aby lidstvo opojené technickou všemohoucností provedlo přísnou revizi svých představ o morálce a lidskosti. Přinejmenším jsme vůbec nemuseli pochybovat, že Maxim si z prožitých událostí vezme poučení. A to znamenalo, že po Broukovi v mraveništi jsme oprávněně mohli očekávat od Strugackých návrat do světa Poledne a nové setkání s Kammererem.

K tomuto setkání právě došlo. Pokusme se nahlédnout do novely Vlny ztíhující vítr z hlediska předešlých úvah. V první řadě si musíme analyzovat, jak se změnil Maxim a spolu s ním celý svět Poledne.

Maxim je nyní člověk, který skutečně hodně prožil a mnoho věcí si ujasnil. Zatímco v Obydleném ostrově byla jeho volba přece jen volbou nezkušeného mladíka a v Broukovi v mraveništi byl pod tlakem okolností zbaven možnosti volit a pouze přihlížel tragédii Lva Abalkina a Sikorského, v posledním díle musí volit sám. Ostatně spolu s celou společností. Dokonce ani jeho spolupracovník Toivo Glumov se volbě nevyhnul a volil zcela neočekávaně, čímž Maxima zasáhl přímo do srdce. Celá společnost je nucena volit, protože se jako celek ocitla na rozcestí.

Nebezpečí nepřišlo z hvězd, ale příkladlo se neočekávaně "zevnitř", dozrálo tady, na Zemi... Když ponecháme stranou veškeré detaily, kterých je až příliš mnoho na to, aby nás nedonutily zbystřit pozornost, zbývá hlavní problém: co dělat s tou částí lidstva, u níž se vlastně znovu rozběhl dávno zastavený evoluční mechanismus a která se před očima ohromeného Maxima a jeho kolegů proměňuje... V koho? Nebo v co?

Je však jisté, že v něco nelidského, možná jsou lepší než lidé, možná horší, ale v každém případě to nejsou už lidé. Jsou to lidenové, další stupeň vývoje rozumu na planetě.

Kvalitativní skok ve vývoji však neprodělali všichni pozenšťané, což vnáší do konfliktu napětí. Příliš dlouho jsme si na svět Poledne zvykali jako na svět komunistické budoucnosti, na svět stejných možností, a tady se najednou před Maximovým očima rodí zjevná nerovnost, rozdělení na "vyšší" a "nižší". Lidenové se s lidmi nudí, "odcházejí" a trhají onu neviditelnou pupeční šňůru, která je spojovala s mateřským lůnem - lidskost. Strugačtí by nebyli Strugackými, kdyby se omezili na abstraktní úvahy, ale ponořili svého hrdinu až po krk ještě do individuálního problému volby. Dívat se za odcházejícím dítětem znamená pro rodiče vždycky zkoušku. Vyrůstají z pout rodičovské péče, odcházejí, ale i když jejich touhy a představy jsou odlišné od rodičovských, morálka v nich zůstává stejná. Jinak bychom museli připustit, že byly špatně vychovány. Svět Poledne nemůže na pochopení spoléhat, protože lidenové nejsou přece jen lidé a jejich morálka není lidská. A znají vůbec morálku v našem pojetí?

Proč autoři podrobili svůj svět takové ponižující zkoušce? Co vůbec lidem zbývá v takové situaci?

O tom se můžeme jen domýšlet. Strugačtí jako obvykle dávají přednost kladení otázek a nesdělují správná řešení.

Donutit čtenáře, aby se jaksepatří zamyslel, odvést ho od otřelých řešení - v tom vidí autoři svůj hlavní úkol. A v tomto díle kladou víc otázek než v kterémkoliv předcházejícím...

Ovšem náš rozhovor nezačal náhodou u hrdinů světa Strugackých a záměrně se objevilo jméno Leonida Gorbovského jako svého druhu morálního arbitra tohoto světa. Z nemnoha epizod spjatých s Gorbovským lze vydedukovat autorskou pozici.

V prosluněném, bezoblačném světě Poledne došlo k rozkolu, lidstvo se rozdělilo na dvě části - na lidi a lideny (ty druhé bychom vlastně k lidstvu neměli počítat). Naštěstí mezi nimi prozatím nepanuje nepřátelství, ale lidé a lidenové se stále víc rozcházejí a tento proces nelze zřejmě zastavit. Jakási nitka vzájemného porozumění ještě existuje, ale kdo může s jistotou prohlásit, jak dlouho bude trvat to "ještě"? Bohužel však nikdo z lidí neví nic o cílech lidenů. Můžeme jen tušit, jak se budou vyvíjet další vztahy mezi "rodiči" a tak zvláštními, od domova odtrženými "dětmi"... Do nejedné hlavy se vkrádá smutná myšlenka: Nemí to konec lidstva? Nežůstanou v brzké době ve světě Poledne samotní lidenové?

Nad touto perspektivou se zamyslel i Kammerer. Nemohl jinak, protože do jeho rukou je vložena povinnost zajistit bezpečnost lidstva a hrozba zániku lidstva je přitom tak reálná!

Jsou hrdinové románu rozrušení, upadají do zoufalství nebo se pokoušejí, což by bylo ještě horší, jako kdysi Sikorski, vyřešit všechny problémy zbraněmi? Takovou variantu bylo možné předpokládat, protože důvod ke zneklidnění byl. Tato varianta by byla reálná... pro člověka dvacátého století, ale ne pro obyvatele století dvaadvacátého! Bez ohledu na tragičnost situace končí totiž novela optimisticky. Svět Poledne se nechystá ukončit svou vlastní existenci.

Ke kritickému prahu přistupují lidé klidně a důstojně. Nepodléhají panice, nežárlí na "děti", které se jim ve vývoji tolik vzdálily. Nikdo se nepokouší skrýt za "ospravedlňující" okolnosti, nikdo nevyzývá k likvidaci této hrozby lidstvu. I tragický případ Lva Abalkina, i trápení Sikorského, i jeho osudový výstřel tedy byly potřebné. Z dávných lekcí byly vyvozeny závěry. Ať si to lidstvo přeje nebo ne, lidenové jsou v jistém smyslu jeho děti. "Problém lidenů" nelze jednoduše uložit do archivu. Před světem Poledne se opravdu otevírá nová spirála vývoje, nové klubko "neřešitelných" problémů, které však musí být vyřešeny. A copak hledat řešení neznamená žít, pohybovat se kupředu a vyvíjet se? O tom v díle jasně mluví Leonid Gorbovskij. Čtenář si nemůže nepovšimnout scény smrti Gorbovského, která se však vůli autorů nekonala.

Smrt Gorbovského by pro tvůrce světa Poledne znamenala i jeho konec, definitivně zataženou oponu. "Zabít" oblíbeného hrdinu lze jen tehdy, když už autor nemá ani o světě co říct. Zpočátku nabýváme dojmu, že autoři chtějí vskutku oponu zatahnout. Mrzutý stařec unavený životem a umírající v mukách, to by měl být Gorbovskij? Pro autory je tato scéna podle všeho nejdůležitější v celém díle. A připravili tu čtenářům opravdu překvapení. Dochází k něčemu nemožnému: Gorbovskij při zprávě o lidenech, o Toivovi, o výsledku Maximova vyšetřování přestává umírat! Toto zvláštní spojení plně odráží stav věcí: smířený umírající Gorbovskij znovu zahořel zvědavostí, energií a láskou k životu a umírat přestal. Který jiný syžetový motiv by nám řekl víc o autorském postoji!

Umělecká intuice Strugackých zapracovala i tentokrát neomylně. Našli potřebný obraz a další dlouhé úvahy už odpadají. Jakmile Gorbovskij vstal ze smrtelného lože, protože jako jeden z prvních pochopil, že lidenové představují jen konec jedné etapy, přestávku před další cestou vpřed, znamená to, že ani svět Poledne neskončil. Prošel jen krizí, nic víc.

Znovu je třeba přemýšlet a jednat. Jednat a opět všechno od začátku promyslet. Je těžké být člověkem, ale na tom nelze nic změnit. A pokud se někdy zrodí iluze vyřešení všech problémů, budou zřejmě muset vyrůst zase nějakí jiní "lidenové", aby včas lidem připomněli jejich povinnost myslet.

Smysl věty přenesené do názvu lze chápat různě. Vlny ztišují vítr... V textu byla pronesena vlastně náhodně, ale ve finále ji komentuje Gorbovskij, a to stačí k tomu, aby pozorný čtenář získal k této větě uctivý vztah. Navíc někdo z hrdinů ještě prohodil slovo "boží" ("údělem bohů je vyvolávat vítr").

Znovu jsou lidé postaveni proti bohům? Ovšem pokud je vítr údělem bohů, co znamenají "vlny", které jsou s to postavit se větru a zabránit "božímu záměru"? Nejsou to vlny lidskosti v člověku, které ponechávají člověka tvář v tvář s jeho lidskými problémy? Být člověkem není břímě, je to povinnost, čestná nezbytnost, je to život sám. Novela bratří Strugackých tedy znovu připomněla vědomí povinnosti být člověkem.

A to je druhá bilance tohoto svazku.

Dvojice práz bratří Strugackých vyšla právě včas, v době, kdy se čtenáři pod vlivem nejnovějšího sociálního vývoje ještě aktivněji zapojují do procesu výstavby budoucnosti. Ani vědeckofantastická literatura nedokáže vykreslit její definitivní podobu. Ale právě tato literatura znovu připomíná, že budoucnost nemůže být bezmračná a "ružová", že ještě přijde mnoho problémů, které lidstvo bude muset promyslet a zhodnotit.

Ale copak by tomu mohlo být jinak - v lidské budoucnosti?

V. Gakov

ARKADIJ STRUGACKIJ
BORIS STRUGACKIJ

Vlny ztišují vítr

Z ruských originálů Skazka o Trojke (čas. Angara 4-5/1967) a Volny gasjat vetër (čas. Znanije-sila 6-12/1985 a 1,3/1986) přeložil Libor Dvořák.

Doslov V. Gakova Dva itoga Brat'jev Strugackich přeložil dr. Petr Kaška.

Typografie Milan Jaroš.

Vydání první. Praha 1989.

Vydalo Nakladatelství Svoboda jako svou 5966. (7079.) publikaci.

Odpovědná redaktorka dr. Soňa Dernerová.

Výtvarná redaktorka Jaroslava Lorenzová.

Technická redaktorka Bohumila Neubertová.

Vytisklo Rudé právo, tiskařské závody, Praha.

Náklad 50 000 výtisků. AA 18,02 (text 17,88, il. 0,14), VA 18,51.

Tematická skupina 13/34.

Cena kartónovaného výtisku 23 Kčs.

73/601-22-8.2

25-028-89

Kčs 23,-